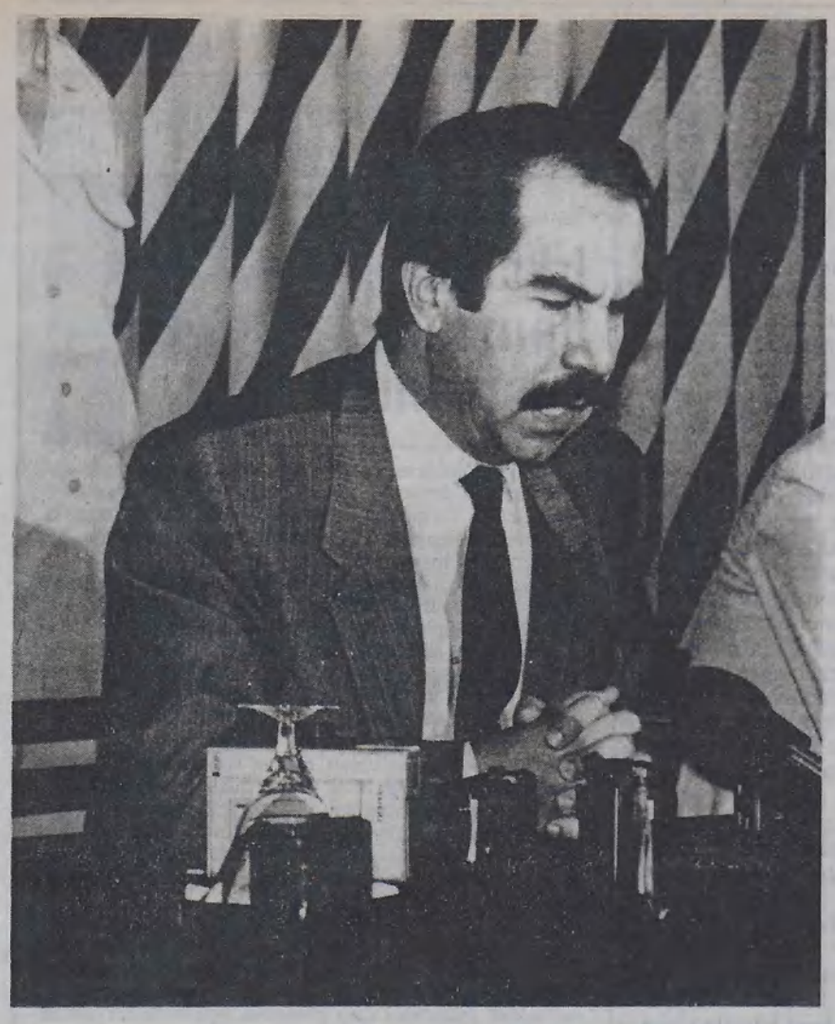

Özel harp yoğunlaşıyor:

Kürtlere psikolojik kuşatma

Bir yandan şiddet, öte yandan psikolojik kuşatma. Kozakçıoğlu'nun ağzından TRT ve basının rolü... Belgeler, birbiri ardına yayınlanan genelgeler... "Sosyal ve Kültürel Hizmetler Komisyonu.." Plebisit hazırlığı mı?

Günay ASLAN

Her ayın üçüncü haftasının Çarşamba günleri, saat 14.30'da, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nde, "Psikolojik Harekât" toplantıları yapılır. Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun başkanlık ettiği toplantıya, Asayiş Kolordu Komutanı Hikmet Köksal, Bölge Vali Yardımcılarından Nafiz Kayalı, Özcan Erdoğan, A. Selami Abban, Diyarbakır Vali Yardımcısı Ergun Güngör, Kulp Kaymakamı Mehmet Özmen, Diyarbakır Müftüsü Mehmet Özlem, Diyarbakır Milli Eğitim Müdürü Abdurrahman Yıldız, Diyarbakır Kültür Müdürü Tevfik Arıtürk, Diyarbakır Turizm Müdürü İnci Baş, Tarım Orman ve Köyişleri Müdürü Dündar Özbay, TRT Bölge Müdürü Cahit Yıldırım, TRT Diyarbakır Radyosu Söz Yayınları Müdürü Turgay Pasinler ile Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Daire Başkanlığı"ndan Ersin Öner katılıyor.

Bölge Valisi'nin itirafları

28 Mayıs 1990 tarihinde kurulan "Sosyal ve Kültürel Hizmetler Koordinasyon Kurulu" adı altındaki komisyonun kuruluş amacı ve yaptığı çalışmalar hakkındaki bilgiyi isterseniz, Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun ağzından aktaralım:

"Bizim olayımızın temelinde silahlı mücadeleden çok silahsız mücadelenin yeri vardır. Bizden daha fazla plan ve program yapan, bizden daha fazla siyasi propaganda yapan bölgedeki teröre karşı, biz, ya kamu görevlileri ağzı ile, ya günlük basın veya TRT vasıtasıyla vatandaşa ulaşmaya çalışıyoruz.

Devletin bugüne kadar bölge halkına ulaşmada yetersiz kaldığı görülüyor. Bu nedenle Psikolojik Harekât babında komisyonlar kurduk. Genelgeler çıkardık. Bundan sonra idari ve askeri yetkililer yanlarına, Milli Eğitim Müdürlerini, Veteriner, Ziraat Teknisyeni, özellikle de Müftüyü alarak, vatandaşların bulunduğu köylere gidecekler. Köylerde vatandaşlarla mutlaka konuşup, onların derdini, davasını, sıkıntısını dinleyenleri lazım..."

Her şey buraya kadar normal sayılabilirdi. Devlet, şiddete dayalı otoritesi, güdümündeki basın yayın, televizyon-radyo gibi kitle iletişim araçlarına karşın, psikolojik savaşta, PKK'nin silahlı propagandası karşısında acze düşmüş olabilirdi. Bölge Valisi'nin itirafı zaten bunun kanıtıydı. Ancak, konuyu ve toplantı raporlarını Ülke'ye aktaran kaynağa göre, olayın başka bir boyutu vardı. Bu da, Devletin gerilla hareketinin geçici de olsa bir süre için geriletilmesi halinde, Avrupa kamuoyuna yönelik "referandum" oyununu bir plebisit'le yaşama geçirmesi stratejisiydi..

Olgular

16 Mart 1990 günü Nusaybin'de başlayan ve çok kısa bir sürede tüm bölgeye yayılan kitle eylemleri, bölgedeki PKK (Partiye Karkeran Kurdistan-Kürdistan İşçi Partisi) muhalefetinin öyle iddia edildiği gibi "üç-beş çapulcu" eylemi olmayıp,

Devamı sayfa: 7'de

YENİ PAZAR GAZETESİ

ülke

Yıl:1 Sayı: 2 28 Ekim / 02 Kasım 1990 3000 TL. (KDV Dahil)

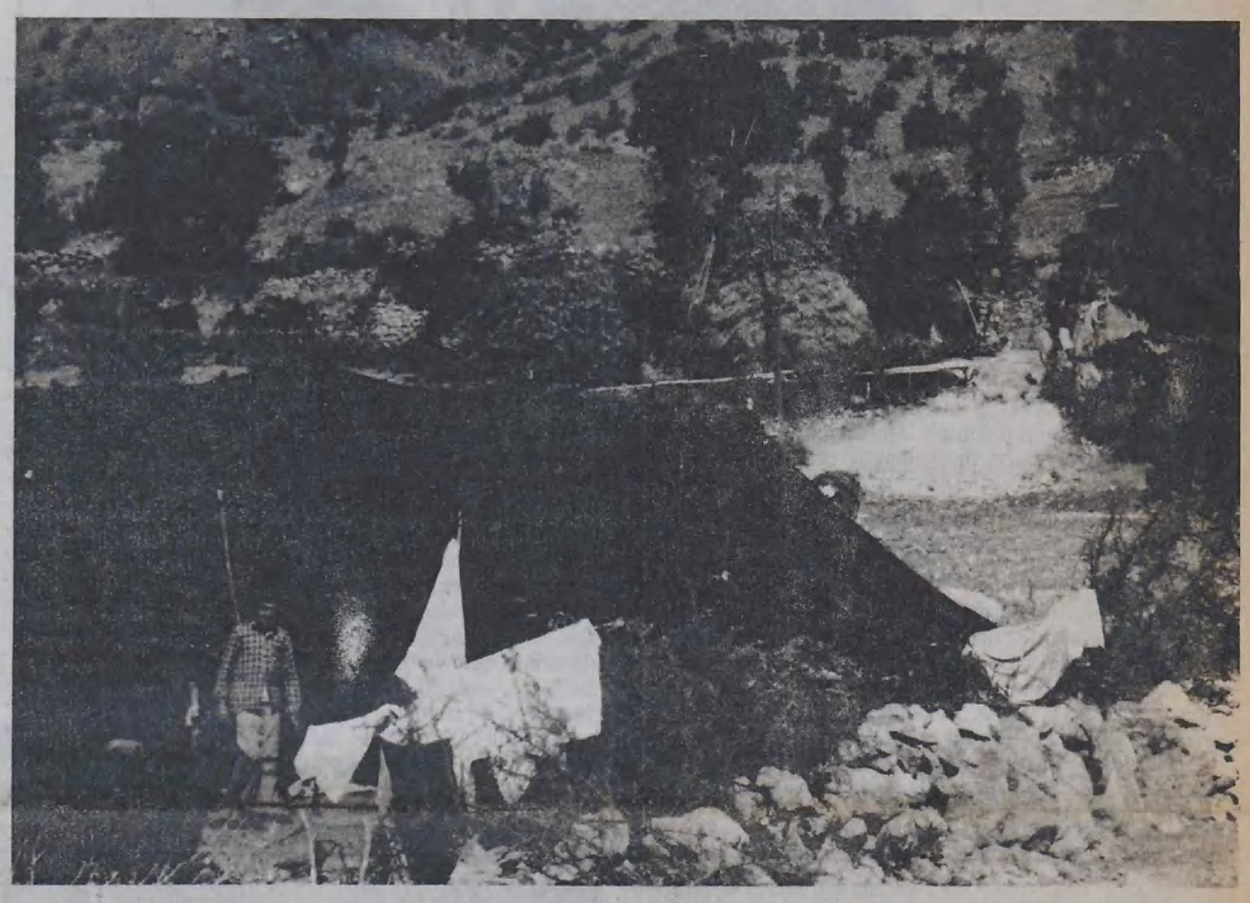

64 AİLE ÇADIRDA- Şırnak "il" merkezinden 15 km. uzaklıktaki Geçitboyu'nda 64 aile çadırlarda yaşıyor. Köyleri boşaltılan Sarıyaprak'lılar yöre halkının dayanışması sayesinde yaşamlarını sürdürebiliyor.

AFP muhabirinin Çukurca ve Diyarbakır izlenimleri

Silahlı çatışmalar, işkence ve insansızlaştırma

AFP'nin (Ajans Frans Press-Fransız Haber Ajansı) 20 ve 21 Ekim tarihli bültenlerinde yayımlanan iki röportajda, yöredeki "güvenlik" kuvvetlerinin davranışları, silahlı militanların eylemleri anlatılıyor. PKK'ye yardım ettikleri gerekçesiyle "köy ve mezraları yakılarak boşaltılan köylülerin" şikayetlerinin savcılıklarca işleme konulmadığını yazan AFP muhabiri, insan hakları ihlallerinin arttığını kaydediyor.

Dünyanın 2. büyük haber ajansı olan Ajans Frans Press, (Fransız Haber Ajansı-AFP) 20 ve 21 Ekim tarihlerinde 156 ülkeye gönderdiği bültenlerinde Çukurca ve Diyarbakır mahreçli iki röportaja yer verdi. Ragıp Duran imzalı iki yazı, "Kürt isyancılar Türkiye-Irak sınırında güvenliği tehdit ediyor" ve "İnsan Hakları Dernekleri Türkiye'nin güneydoğusundaki insansızlaştırma harekâtından endişeli" başlıkları ile yayımlandı.

Güneydoğu Anadolu'nun Çukurca yöresinde Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgede, Türk askerleri, sınırın hemen ötesinde Irak topraklarında yer alan Kürt isyancılarının küçük bir kampını izleyebiliyorlar. Çukurcalılar, AFP muhabirine, bu kampın PKK'ye ait olduğunu ve "Zap kampı" olarak anıldığını söylediler. 1984 yılından bu yana merkezi hükümete karşı silahlı mücadele yürüten PKK'nin bu kampından son olarak 80 kişilik bir grubun Türkiye topraklarına girerek askeri ve siyasi faaliyetleri yürüttüğü belli oluyor.

Gizli yasak

Askeri makamlar, saat 16.00'dan sonra "yolda güvenliği tam olarak sağlayamadıklarını" itiraf ederek, AFP muhabirinin Çukurca'dan ayrılmasına izin vermediler. Çukurca bölüğündeki nöbetçi subay, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin yazılı emri uyarınca yaz aylarında saat 18.00, kış mevsiminde ise saat 16.00'dan sonra her türlü araç trafiğinin yasak olduğunu bildirdi. Ancak söz konusu yazılı emri, "**gizli**" olduğu gerekçesiyle göstermedi.

Gece izinli

Olası sorgulama ve baskılardan çekindikleri için isimlerini yayınlamamamızı isteyen çok sayıda Çukurcalı, "**Buralarda gündüz devlet, gece de PKK vardır**" dediler. İlçenin tek yargıcı da, Çukurca'nın içinde gezinirken bile her zaman bir muhafız talep ettiğini söyledi bize. Öte yandan Çukurca-Çınarlı yolu üzerinde, askeri araç ve askeri birliklerin erzak ihtiyacının sivil kamyonlar tarafından taşındığına tanık olduk. Yol boyunca 10 km.'de bir, kimlik kontrolü yapan bir asteğmen "**PKK yola mayın döşüyor, ayrıca askeri konvoylara da pusu kuruyor**" dedi. Bu arada Hakkâri, Çukurca ve Çınarlı'da bize bilgi veren Kürt köylüleri, Çayırlı ve Pirinçeken köylerinin yanında Irak KDP'sinin iki kampının bulunduğunu ileri sürdüler. Ancak askeri makamların engellemesi yüzünden AFP muhabiri yöreye gidemedi.

İnsansızlaştırma ve insan hakları

Kürt isyancılara yardım ettikleri gerekçesiyle, Güneydoğu Anadolu'da binlerce köylü yerleşim birimlerinden ayrılmak zorunda kalıyor. Diyarbakır-Cizre-Hakkâri- Van üçgeni içinde yol boyunca dağlık yörelerdeki köylerinden ayrılmak zorunda kalan köylülerle görüştük. Söz konusu köy ve kom'ların muhtarları askeri operasyonların "**vahşetinden**" yakınırken, İnsan Hakları Dernekleri de köyünü boşaltmamakta direnen yerleşim birimlerinin yakıldığını bildiriyor. (*)

Yaşama hakkı

Şırnak, Siirt, Diyarbakır, Batman gibi illerde köylüler, yoğun bir şekilde şikayetlerini Cumhuriyet Savcılıklarına dilekçelerle iletiyorlar. Ancak, "**güvenlik nedeniyle**" köylerin boşaltılması konusunda yetkili olan makamlar, Nisan ayından bu yana çıkan kanun hükmündeki kararnameler uyarınca, askeri makamların böylece yargı denetiminden muaf olduklarını hatırlatırken, bu durumun insan hakları ihlallerinin artmasına zemin hazırladığını belirttiler. Aynı avukatlar, Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin zaten 6 Ağustos tarihli bir mektupla Strasbourg'daki Avrupa Konseyi'ne, yörede insan haklarını askıya aldığını iletmiş olduğunu hatırlattılar. İnsan Hakları Diyarbakır Şubesi Başkanı Hatip Dicle, "**Hükümet Körfez Krizinden istifade ederek Kürtlerin en temel haklarını bile çiğniyor**" derken, insan hakları ihlallerinin artması sonucunda yörede yaşayan halkın Devlete karşı güvensizliğinin de arttığını saptıyor. Sonuç olarak Hatip Dicle'ye göre "Yörede İnsan Hakları, artık sadece yaşama hakkı" şeklinde somutlaşıyor.

Önce işkence sonra yak!

(*) Köy muhtarlarının tanıklığına göre "insansızlaştırma" operasyonu şöyle gerçekleşiyor: "**Dağlık yörelerde PKK militanları ile devlet güvenlik güçleri arasında silahlı çatışma sona erdikten sonra çevre köylere baskın düzenleyen güvenlik güçleri kadın, erkek, yaşlı, genç ayrımı yapmaksızın köy halkını gözaltına alıyor. Sorgu sırasında ağır hakaretler, dayak hatta işkence uygulanıyor. Köylüler PKK'ye yardım etmek ya da PKK'li olmakla suçlanıyor. Ancak sorgulama sonucu herhangi somut bir suç emaresi bulunmayınca köylüler 10 gün ya da 1 ay gözaltında kaldıktan sonra salıveriliyorlar. Fakat, bu arada, köylerini boşaltma emri veriliyor. Bu emre direnenlerin köyleri, evdeki eşyalarla birlikte yakılıyor".**

Ülkeye saldırı

Diyarbakır büromuz yakıldı

20 Ekim 1990'da yayın hayatına başlayan gazetemiz Yeni Ülke, bundan dört gün sonra saldırıya uğradı. 24 Ekim 1990 Perşembe akşamı saat 22.30 sularında, Diyarbakır Polis Karakolu'na 100 m. mesafede bulunan Diyarbakır büromuzun kapısı kırılarak içeriye benzin dökülmek suretiyle tamamen yakıldı. İtfaiyenin yangını söndürmesinden sonra olay yerine gelen güvenlik güçleri Diyarbakır temsilcimize; olayın bir kundaklama eylemi olduğunu, İslami Cihad imzalı bir bildiri bulduklarını ifade ettiler. Aynı saatlerde İstanbul merkez büromuzu arayan bir şahıs "Aynı şey sizlerin de başınıza gelebilir. Öptüm yoldaş. İslami Cihat" deyip telefonu kapattı. Ele geçirildiği iddia edilen deliller Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şubesi'nde tutulmakta olup, talebimize rağmen bize verilmedi. Genel Yayın Yönetmenimiz Günay Aslan, "olayın faillerinin dvelet içinde aranması gerekir" dedi. Çeşitli çevreler olaya duydukları tepkileri ifade ettiler:

Fehmi Koru (Zaman Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni)

"Böyle bir gazeteden benim hiç haberim olmadı. Anladığım kadarıyla solcu bir gazete. İslami kesimin solla veya başka herhangi bir kesimle hesaplaşması yoktur. Son 10 aydır yapılan eylemlerin İslami Cihad ve benzeri örgütler tarafından üstlendiği bildiriliyor. Bunlar resmi çevrelerin, gayrı resmi çevrelerin veya yurtdışında odaklanan örgütlerin, resmi istihbarat örgütlerinin tezgahı olabilir."

Hüsnü Okçuoğlu (Shp İstanbul Milletvekili)

"Derginiz henüz elime geçmedi. Hangi tür basın olursa olsun, saldırı kimden, hangi gerekçeyle gelirse gelsin tasvip göremez. Polis de yapsa, İslami Cihad veya başka şiddet grubu da yapsa basının özgürlüğüne yönelik saldırı ve tehditleri kınıyorum."

Akın Birdal (İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri)

"Bu saldırı provakatif bir olay olabilir çünkü böyle bir örgütün (İslami Cihad) olup olmadığı bile bilinmiyor. Adres şaşırtmak istiyor olabilirler. Doğu ve Güneydoğu'da bunun örnekleri var. Düşünce, anlatım, yayın özgürlüğünün kısıtlanması, saldırıya uğraması 12 Eylül rejiminin ve anlayışının yansımasıdır."

Doğu Perinçek (Gazeteci-yazar)

"Olayı nefretle karşılıyoruz. Ben ihtimal vermiyorum ki islami bir örgüt yapsın. Bunu resmi bir kurumla bağı olan karanlık kuvvetlerin yaptığı kanısındayım. Bir hesaplaşma döneminin içine girdiğimiz görülüyor."

Celal Ertuğ (Yeşiller Partisi Genel Başkanı)

"Diyarbakır'da mı çıkıyor bu gazete? İster İslami Cihad olsun, MİT olsun, şu olsun, bu olsun önemli olan Türkiye'de böyle bir saldırının yapılabilmesidir. Fikir özgürlüğünden yana olduğumuzdan böyle bir saldırının şiddetle karşısındayız, sizin yanımızdayız."

Oktay Ekşi (Basın Konseyi Başkanı)

"Yeni Ülke"nin yayınladığı görüşlere karşı olmak herkesin hakkıdır. Hatta bu görüşleri protesto etmek de -uygarca ve yasalara saygılı olmak kaydıyla- elbet mümkündür. Böyle bir ortamın doğmasının ilk koşulu, özgürlüklerin kilit taşını teşkil eden 'basın özgürlüğü'nün tam olarak sağlanmasıdır. O nedenle Yeni Ülke gazetesine yapılan saldırı aslında hepimizin özgürlüğüne yapılmış sayılmalıdır, o nedenle de son derece vahimdir."

25 Ekim 1990 Perşembe günü saat 15.00'te, Diyarbakır temsilcimiz Mustafa Gürbüz'ü makamında kabul eden Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu, olaydan büyük üzüntü duyduğunu açıkladı. Kozakçıoğlu, saldırganların bir an önce yakalanıp adalete teslim edilmeleri için ilgililere talimat verdiğini de belirtti. Gazetemize yönelik saldırıya ilişkin tutumunu memnuniyetle karşıladığımız Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'ndan görüşmede gösterdiği ilgiyi uygulamada da sürdürmesini bekliyoruz.

ÜLKE'DEN

İlgi ile tepki

Ülke çıktı. Üç hafta süren bir "hazırlık dönemi" ve karşı karşıya kaldığı çok boyutlu sorunlara rağmen... Çok yetersiz de olsa yayın yaşamına başlayacağımızın duyulmasıyla birlikte, hiç de beklemediğimiz bir "coşku" ve "sempati"yle karşılandık. Dünyanın dört bir yanından insanlar, Ülke'ye ulaşmak, ona katkıda bulunmak için birbirleriyle yarıştılar adeta. Bunun sırrı elbette Ülke'nin yaratılış anlayışında aranmalıydı. Ne var ki, Türkiye'de bu anlayışla gazetecilik yapmak, sanıldığından daha da zordur.

Özgür bir gazetecilik yapma hakkımızın, kimi zaman anti-demokratik yasalar, kimi zaman ise keyfi uygulamalarla gasp edilmesi bir yana, insan hizmetine para karşılığı sunulan teknolojiden bile mahrum olmamızın sonuçlarını, hem görsel hem de içerik anlamda ilk sayımızda bulabilirsiniz.

Ancak, Ülke için çıkmak önemliydi. Kalite ondan sonra gelecekti. Hoşgörü ve sabrınıza sığınarak, sizlere layık bir gazeteyi süreç içerisinde yaratacağız.

Gazetemiz dağıtıma verildiğinin dördüncü günü "kalleş" bir saldırıya uğradı. 24 Ekim 1990 günü, saat 22.30 sularında, İsmetpaşa Caddesi Tabibler Sitesi'nde bulunan Diyarbakır büromuz kundaklandı. Bekliyorduk! Ama doğrusu bu kadar aceleleri olduklarını sanmamıştık. Saldırının kaynağı ve amacı çok açık. Özgür insan, özgür basın perspektifimizin, insanın ve basının susturulmaya çalışıldığı alanlarda yarattığı dalgalanma, karanlık güçleri korkuya gark etmişti. Önümüzü kesmek, bize gözdağı vermek istediler. Karşımızdaki gücün çapını ve kan içici karakterini iyi bilmekteyiz. Söyledikleri gibi bizi öldürebilirler de. Ancak ve ancak, bir damla yağmura bir orman veren Ülke toprağında daha fazla kalamazlar...

Günay ASLAN

Bu hafta ÜLKE

- Açlık grevleri her yerde... sayfa 3
- **Küçük Armutlu hâlâ kanıyor... sayfa 3**
- Malezya Türkiye gibi... sayfa4
- **ETA'nın sırları gözaltında... sayfa 4**
- Pamuk, kolajı roman diye yutturuyor... sayfa 5
- **İşveren köpekleri işbaşında... sayfa 6**
- Özal'dan işverenlere birleşme çağrısı... sayfa 7
- **Leman Fırtına (s. 6), T. Ziya Emirci (s. 2), M. Can Yüce (s.4), Metin Çiyayi (s. 7) makaleleriyle...**
- TC'nin kadın statüsü... (s. 8)
- **Beyoğlu Beyleri açmazda.. (s. 8)**

İsmail BEŞİKÇİ

Kürt kadınlarının gerillaya katılmasının anlamı

Mücadelesi içinde kadının gerillaya katılması PKK ile olmuştur. K..... Demokrat Partisi'nin öteki Kürt örgütlerinin faaliyetini azımsıyor-küçümsüyor değilim, fakat kadının örgütlü harekete katılması, örgütün direktifleri doğrultusunda gerillacılık yapması PKK ile birlikte olmuştur. Bunun çok büyük, çok önemli bir değişiklik olduğunu düşünüyorum. Gerek nitelik, gerek nicelik bakımından bunun önemini göstermek için, şöyle bir örnek yeterlidir kanısındayım. 1970 yılı içinde ve 1971 yılı başlarında, Ankara, İstanbul, Diyarbakır, Silvan, Batman, Ergani ve Kozluk'ta Devrimci Doğu Kültür Ocakları kuruldu. 7 yerdeki kurucuların toplam sayısı 104'tür. Bunlardan sadece bir tanesi kadındır. İstanbul DDKO kurucuları arasında

Devamı sayfa: 7

Kürt'ü yazan Kürt gibi acı çekiyor

İsmail GÖLDAŞ

Bugün, Türk kütüphanelerinde, Kürtlerle ilgili dökümanları; kitap, belge, dergi, gazeteleri araştırmaya koyulmak, sıradan bir okuyucu nezdinde yararlanmaya çalışmak, her ne biçimde uyanırsa uyansın bir ilgiye kaynak oluşturmak büyük bir "bela'yı davet etmek oluyor: Kürtlerle ilgili kitap, dergi, gazete; en küçük bir belge anında şimşekleri üzerinize çekiyor, görenlerin korkulu, kuşkulu bakışları üzerinizden eksik olmuyor. Sıradan bir okuyucu iseniz büyük bir korku psikolojisi bedeninize yerleştirilmek isteniyor.

Kürtlerle ilgili hangi tür olursa olsun kitap, dergi, gazete hayatınızı, geleceğinizi, çoluğunuzun çocuğunuzun istikbalini mahvetmeye, açlığa, sefalete, hapishane kapılarında dolaşmaya yetiyor, artıyor bile. Hele Kürtlerle ilgili bilimsel araştırma yapmaya kalkışmak ise çok daha büyük cezai hükümleri önünüze dikiyor; ne kadar yetenekli olursanız olunuz, ne kadar bilimsellikten söz ederseniz ediniz başınıza bu "felaket"lerin gelmesini önleyemiyorsunuz. Kürtlerin hayatlarını araştıranların, yazanların hayatları da Kürtlerin kendi hayatları gibi "acı"larla, "inilti"yle, "işkence"yle, "feryat"la belirleniyor. Kürdü yazan, Kürt gibi acı çekiyor. Avaz avaz çektiği acının büyüklüğünü dünyaya duyurmaya çırpınıyor.

Kapatılan tarih

Kürtlerle ilgili belgeleri, bilgileri bulabilmek, ulaşabilmek, saklayabilmek büyük bir sabır, büyük bir cesaret gerektiriyor. Kürtlerin evrakları, tarihleri, türküleri, folklörleri, mektupları, resimleri, el emekleri imha edilmiş, yağmalanıp yakılmış. Kurtarılabilenler ise bugün herkesin, her araştırmacının istediği an ulaşamıyacakları, okuyamıyacakları yerlerde duruyor. Zaman zaman bu tür dökümanların bulunduğu kulaktan kulağa duyuluyor ise de, aslı çıkmıyor.

Örneğin, 1925 Kürt Ayaklanması'yla ilgili dökümanların topluca biriktirildiği, elden süngüden uzak yerlere götürüldükleri, ne yazık ki sonradan imha edildikleri söyleniyor. Diyarbakır İstiklal Mahkemesi'nin (Şark İstiklal Mahkemesi) zabıtları bugün hâlâ okuyucuya açılmış değil, araştırmacıların rahatlıkla ulaşabilecekleri yerlerde bulunmuyor.

Kürt aydınlarının, Kürt ulusal-toplumsal hareketlerine önderlik etmiş olan şahsiyetlerin anıları bugün ne acıdır ki ortada yok. Kürt şahsiyetleri böyle bir gelenek yaratamamışlar. Evlatlarına, tomur tomur değerli, tarihlerini yazacakları, kimliklerini netleştirecekleri evraklar, anılar bırakmamışlar.

Kürtlerin bir talihsizlikleri de budur. Şeyh Said'in, Seyyit Rıza'nın, Berzenci'nin çok daha gerilere uzanırsak Abdullah Nehri'nin (Şeyh Ubeydullah) kendi ağızlarından çıkmış sözlerle kendilerini, önderlik ettikleri hareketleri anlatan, tarihe ışık tutacak olan yazıları yok.

Kürt toplumunun, toplumsal ve ulusal hareketlerine, yaşayışlarına, inançlarına, bireysel ilişkilerine, aile hayatlarına, büyük aşklarına; sosyo-psikolojik karakterlerinin oluşumuna kaynaklık edebilecek açık, verili bilgi ve belgeler tarihlerine intikal ettirilememiş. Kürtler bugün, büyük bir acziyet içinde bir de bu görevi yüklenmek durumundadırlar.

Kürt aydınları, dedelerinin, babalarının yapamadıklarını bugün özveriyle, eziyete katlanmak pahasına yerine getirmekle karşı karşıya bulunuyorlar. Dedelerinin, babalarının, kendi tarihlerini, iğneyle kuyu kazar gibi, sabırla araştırıp, yazmak gibi sonderece ulusal soyluluk değeri olan bir görevle karşı karşıyadırlar. Dedelerinin, babalarının yapamadıklarını, gelecek nesillere aktarmak, kuşaktan kuşağa taşımak için kaleme sarılacaklar; bir bakıma kendi kaderlerini, kendi tarihlerini, kendi kimliklerini yeniden, çağdaş, bilimsel anlamda üretecekler, üretmek zorunda olacaklar. Kürt gençleri, Kürt aydınları bir bakıma, geçmişten farklı biçimde, kendi ulusal değerlerini, ulusal-toplumsal misyonlarını yeniden, büyük bir açıklıkla, büyük bir olgunlukla, büyük bir cesaretle keşfedecekler ve kendilerinden sonra yetişecek kuşaklara, beyinlere aktaracaklar. Bu yönde, son yıllarda gözlenen çaba övgüye değer boyuttadır.

Ancak, henüz Türkiye'de bu olgunluk düzeyi yakalanabilmiş değil. Baskı, eziyet, cezai hükümler, üniversitelerin kapılarını bilimselliğe kapamaları, Türk kütüphanelerinin henüz ırkçı-şöven sistem dışında, çağdaş anlamda kurumsallaşamamaları, bu çabaları, ürkütücü, önleyici faktörlerden yalnızca birkaçı. Kuşkusuz bu önleyici faktörlerin de aşılacakları söylenebilir.

Kitaplar da Kürtler gibi acı çekiyor

Araştırmacıların ilk başvuracakları yerlerin Türk kütüphaneleri olduğu biliniyor. Ancak, bu tür kütüphaneler, henüz tarafsız, bilimsel, çağdaş sistemle donatılmış kurumlaşmalar olamamıştır; olmaları resmi görüş tarafından engellenmiş, varlıklarının sınırları resmi anlayış tarafından çizilmiştir. Resmi görüşün emirleriyle karteksler düzenlenir, resmi görüşün istemediği kitaplar, dergiler, gazeteler, her türlü arşiv üzerine sakıncalı damgası vurularak ortadan yok edilir.

Bugün, büyük kütüphanelerin hiç birinde Kürt tarihiyle ilgili kitapları bulup, çıkartıp rahatlıkla okuyamazsınız. Bazı kütüphanelerde de, bu tür kitapların henüz kartekslerden bulunabildiklerine şahit olunur. Ancak, bunun bile bir "tuzak" olabileceğini okuyucunun ağzından duyabilirsiniz. Kartekslerden henüz çıkartılamamış olan Kürt kitaplarını istiyenlerin, doldurdukları fişlerin incelendiğini, okuyucunun fişlendiğini duymak özünde bir olgunun belirtileridir. Kürtlerin hayatlarını yazan kitapların okunmasının büyük bir tehlikeyi davet ettiği korkusunun yayılması, kasıtlı yaygınlaştırıldığı olgusunun belirtileridir. Oldukça mütevazi bir örnek vermek istiyorum: Doktor Mehmet Şükrü Sekban'ın, Kürt Sorunu adlı, küçük, Kemalizmi öven; ancak Kürt örgütleriyle ilgili de -yanlı da olsa- bazı kronolojik bilgiler içeren kitabını bulup okumak, dipnot yapmak istedim. İlk başvurumda kitabı çıkartamadım. Yasaklı kitapların çıkartılamıyacaklarını memur ifade etti. Bu yazıyı hazırladığım günlerde yeniden kütüphaneye gittim. Kitabı çıkarabildim. Kapağına, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün gönderdiği bir not eklenmişti: Kitabın toplatma kararının bulunmadığı belirtiliyordu. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün yayınladığı 4. Basım ise rahatlıkla okunabiliyordu. Kitap, toplatma kararının olmadığını tescil ettirmişti. Ancak, hepsi bu kadarla bitmiyor. İstek fişine bakan memurun, Kürt sözünü gördüğünde yüzünde beliren korku, endişe izleri oldukça anlamlıydı. Kürtlerin kitapları her yerde, her durumda bir ilgi odağı oluyor. Bu tür davranışlar bile bir baskının, yasağın verileridir. Kürtlerin hayatlarını yazan kitaplar üzerine estirilen şiddetin insan bilincine, beynine, bedenine sindirilmesidir. İnsanın, Kürt insanının bir hakkının elinden alınmasıdır. Kürtlerin hayatlarını yazan her tür yayın, Kürtlerin hayatları gibi acı çekiyor.

Ankara'daki Milli Kütüphane'den sonra Türkiye'de ikinci bir kütüphane sayılan Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ndeki kartekslerde, Kürtlerle ilgili yalnızca 40 kitap ismi var.

Bunların içinden yalnızca bir tanesi İsmail Beşikçi'ye ait. 22 kitap, Kürtlerin Türk olduklarını iddiaya yönelik. Geriye kalanlar ise genellikle Kürt yayını, ancak bunları da çıkarmak mümkün değil. Yasak kararı bulunmayanlar çıkarılabiliyor. Devlet kütüphanesinin kartekslerini dolduran kitapların çoğunluğu Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yayını. Kürt kitapları kütüphanelerde de hapis hayatı çekiyor. Kağıda, kitaba, gazeteye eziyet bir nevi görev, bir nevi "şevk" haline gelmiş sanki. Kuşkusuz bu "şevk" yalnızca Kürtlerin hayatlarını yapraklarına almış kitap, gazete ve dergiler için harekete geçirilmiştir.

MEMLEKET YAZILARI

Tarık Ziya Ekinci

Irkçılık demokrasi düşmanıdır

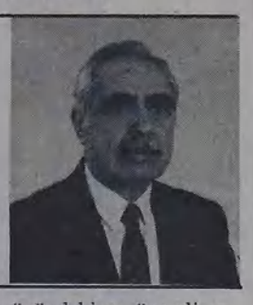

Türkiye domokrasi hareketinin önündeki en önemli engellerden biri devlet ideolojisi olarak da işlev gören ırkçı milliyetçilik, Türkiye'de tüm toplumu etki altında tutan ve her alanda belirleyici maddi bir güç haline gelen yıkıcı bir ideoloji olarak rol oynamaktadır.

Devletçe yapılan sosyal, ekonomik ve politik uygulamalar başta olmak üzere ülkedeki toplumsal ve politik girişimlerin hemen tümünde yönlendirici olan bir ideolojidir. Daha da ötesi, ilerici kuruluşlar, yazarlar, sanatçılar ve aydınlarla bilim adamlarının edimlerinde de, ayırımsız olarak, az ya da çok, bilinçli ya da bilinçsiz, ırkçı milliyetçi yaklaşımların belirlediği çifte standartlı yargıları görmek her zaman olasıdır.

Örneğin son yıllarda Batı Trakya Türkleri'yle, Bulgaristan Türkleri'ne yönelik insan hakları ihlalleri nedeniyle yaygınlaşan soydaş kavramının bilinçsizce kullanılmasında ve vatandaş-soydaş ikileminin yaratılmasında aydınlarımızın önemli rolü olmuştur. Bugün Türkiye'de soydaş olmak çoğu kez vatandaş olmaktan daha üstün bir konum sağlamaktadır.

Çağdaş dünyada insan hakları ihlallerine karşı gösterilen tepkiler tamamen insani nedenlere dayanmaktadır. Bireylerin, örgütlerin, ya da devletlerin bu konudaki tavırlarında hiçbir zaman ırk faktörü rol oynamaz. Oysa Türkiye'de insan hakları ihlallerine karşı gösterilen tepkilerde her zaman ırk faktörü etkili olmuştur.

Türkiye'nin öz vatandaşı olan Kürtler'e yetmiş yıldır uygulanan ırkçı, baskıcı, asimilasyoncu ve bölücü politikaların neden olduğu insan hakları ihlallerine karşı hemen hiçbir tepki gösterilmezken, Bulgaristan, Kıbrıs ve Batı Trakya Türkleri'nin şahsında ki, ihlaller için siyasal iktidarların yönlendirdiği, ilerici aydınlarımızın da gönülden katıldıkları protesto kampanyaları tüm toplumu ayağa kaldıran toplumsal histeri nöbetlerine dönüştürülmüştür.

Bulgaristan'dan gelen sığınmacı Türk'lere, büyük maddi olanaklar sağlanarak vatandaşlık hakkı verilirken, Türk asıllı Afgan sığınmacılara ve Azeri kökenli İranlılara da yasal sığınma hakları ile birlikte barınma ve özgürce çalışma hakları tanınmıştır. Oysa Saddam Hüseyin'in napalm bombaları ile kimyasal silahlarının kitlesel kıyımından kurtularak Türkiye'ye sığınan Iraklı Kürt'ler tel örgüler arkasında enterne edilerek sığınma ve çalışma haklarından yoksun bırakılmışlardır.

Kuşkusuz, her hangi bir ülkede insan hakları ihlallerine karşı çıkmak, sığınma koşulları oluşan insanlara kucak açmak, çağdaş demokratik değerlere saygılı ve uluslararası hukuka bağlı her devletin ve her toplumun asıl görevidir. Ancak bu görevlerin ırk ve milliyet ayırımı gözetilmeden yerine getirilmesi gerekir. Çifte standartlı uygulamaların saygı ve ilgi görmesi beklenemez. Nitekim, Irak'ta insanlık suçu işlenerek, kimyasal silahlarla 5.000 Kürt'ün katledilmesine ilgisiz kalan Türk aydınları, soy bağı nedeniyle, Bulgar Türkleri'ne yapılan baskıları protesto ederken çağdaş toplumlardan destek sağlayamamış ve saygı görmemişlerdir.

Türkiye'de başta anayasa olmak üzere, Siyasal Partiler Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, Dernekler Kanunu, 2932 sayılı kanun ve benzeri rejimin temel yasaları ırkçı bir ulus ve ulusal birlik-idelojisine göre hazırlanmıştır.

Devamı sayfa:7

RÖPORTAJ

Kelebek kanadında özgürlük II

Günay ASLAN

Kaç dakika öyle geçiyor, bilmiyorum. Yeniden doğruluyorum. Bir savaş veya doğal afet sonrasını andıran, yıkılmış, yakılmış bu harabe evler mezarlığı görünümündeki köye, bir hayalet gibi giriyorum...

Yazköy burası. Kürtçe adı Şermık. Yazköy'de insanlar hayaletlere karışmış, kocaman bir köy, dağlar taşlar gibi buza kesmiş. Hiçbir canlılık belirtisi yok. Birileri dünyanın önüne bir takoz atarak, yaşamı durdurmuş burada. Evet, Yazköy'de dünyanın döndüğüne bile inanmak güç.

Burada terk edilmiş ve terk edilirken de kapısı, penceresi, tavanı, döşemesi, kerpiç duvarları sökülmüş 53 ev sayıyorum. Kimi evlerin önünde yarısına kadar örülmüş sepetler, iki ağaç arasına gerilmiş "çamaşır ipi"nin üzerine asılmış yırtık pırtık giysiler, boş "Nova" yağı kutuları görüyorum. İnsanlara ait bir de ayak izleri kalmış geride.

Bir canlı aradığım yok. İnsan olmasa da olur. Bir hayvan, bir böcek.. Bir kuş, bir karınca, bir sinek... Yok, yok, yok.. Bir ses duymak istiyorum. Herhangi bir canlıya ait olabilir. Bir kurda, bir köpeğe, bir çakala ait uluma sesleri, bir kuşun ötüşü, bir böceğin vınlayışını duymak istiyorum. Namümkün...

Onun tarif ettiği evini buluyorum. Önünde kocaman bir trafo var, üzerinde TEK yazılı. Çantama uzanıyor elim. Üç odalı ve bir salonlu evden geriye kalan bir harabe duvarın üzerine koyuyorum teybi ve basıyorum düğmesine:

"Devlet emretmiş komutana, köylüleri köylerinden çıkaracaksınız diye. Komutan belki yüz defa geldi köye, gidin, gidin dedi her defasında. Biz ise nereye, nasıl gideriz deyip durduk. Komutan gitmezseniz kötü olacak. Gelip başımıza yıkacaklar dedi. Olmuyor, olmuyordu. Kimse köyü terk etmek istemiyordu. İşte o gün geldiler, yani biz köyü terk eylemeden on gün öncesi. Bütün köy halkını aşağıdaki Kurtuk Deresi'ne doldurdular. Başımızda jandarma nöbete başladı. Bütün köy halkı o sulu derenin içinde tam bir hafta kaldık. Gece demediler, gündüz demediler, kadın çocuk, yaşlı, hasta, hamile demediler öyle beklettiler. Kuru ekmeklerimiz bitti, tandır yakıp ekmek pişirmemize bile izin vermediler...

Bir hafta sonra, yani bizi dereden çıkardıkları gün, adam gibi gidin, yoksa ikinci sefer geldiğimizde hepinizi derede kurşuna dizeriz diye açık açık söyledi komutan. Zaten çektiğimiz o bir hafta, bizi biz olmaktan çıkarmıştı. Ama öyle tarlanı, bahçeni, evini, ölünü, dirini bırakıp gitmek de yok. Verilen emir gereği hepimiz evimizi de kendi ellerimizle yıktık. Bütün köy halkı dört bir yana çil yavrusu gibi dağıldı. Biz, Silopi, Cizre, Şırnak ilçelerini dolaştıktan sonra kirvemin aracılığıyla İstanbul'a göç ettik. Çırağan Sarayı'nın onarımında bir iş buldum çalışıyorum. Kardeşlerim Adana'ya göçtüler. Kimseden doğru dürüst de bir bilgimiz de yok zaten..."

O, konuşurken, toprağı işleyen karıncalar görüyorum, tohumu dölleyen güneşin ışıklarındaki yaşam yoğunluğunu.

Yazköy'le Temelköy'ün arası iki kilometre kadar. Yazköy'den ayrılmadan önce, ona verdiğim bir sözü yerine getiriyorum. Bir başka kasete uzanıyor elim ve köyün mezarlığına doğru yürüyorum.

O, benden, önce annesi ve babası ile birinci eşi, sonra da mezarlıkta yatan tüm herkes için iki ayrı fatiha okumamı istemişti. Kendimin ateist olduğunu, dolayısıyla bu talebini yerine getirmemin mümkün olamayacağını belirtmiş ve çözüm olarak da teybe kendisinin okumasını talep etmiştim. O da bunu memnuniyetle karşılamıştı.

Teybimi bu kez de mezarlığın duvarına bırakıp, olanca sesini açıyordum: "Elhamdülellahi rabillalemin, errahmanirrahim, maliv kiyamiddin iya kenebudu ve iyakenestain, eh te nasretel mustakim, sıratellezin, elhemte, aleyhim, ğayrul mağdubi, veredallin amin..."

Anlı şanlı Derebaşı

Bilinç altıma yerleşmiş olacak. Bir gün mezarları da söküp, ölüleri de göçe zorlayabilirlermişçesine, mezarlıktaki ölüler için "toprağımız bol ve daim olsun" diye mırıldandığımı duyuyorum.

Temelköy'ün Yazköy'den tek farkı, yıkılmış ev sayısı. Buradaki hane sayısının 34 olduğunu sayarak tespit ediyorum. Burada da insanlar bir baskından, bir talandan, bir savaştan, bir afattan kaçar gibi kaçmışlardı. Hem de ne kaçış... Toprakta tohumu koymuş kaçmışlardı, tencerede çorbayı, yatakta köneğini unutmuştu kimileri, sandıkta kuşaklarını...

Ne in ne de cin var. Koca bir gökyüzü boşluğu. Yürüyorum Kurtuk Deresi boyunca. Karnımda açlığın ağır boşluğu, yüreğimde ecele hiçbir faydası olmayacak korkuyla, "Yasak Köy" kapsamına alınmış Derebaşı'na doğru yürüyorum.

Derebaşı (Gereçöliya) uzaktan, Cudi'nin göğsünde açılmış geniş bir delik görünümünde. Köye yaklaştıkça Cudi'nin eteklerinin de yere doğru uzandığını fark ediyorum. Ve ben Derebaşı'na adım atmakla birlikte, Cudi'nin eteklerine de basmış olduğumu görüyorum.

Kurumaya yüz tutmuş ceviz ağaçları, çitleri kırılmış bostanlar burada da var. Hep aynı tablo. Derebaşı'nda saydığım hane sayısı 23.

O da ne? Yıkılmış bir duvarın arkasına sinmiş, iki kişi duruyor önümde. Ayhan Oktay ile eşi Besra Oktay bunlar. Korkudan beti ve benizleri atmış haldeler. "Çocuklar soğuktan hastalandı beyim. Odun götürmeye geldik, başka çare kalmamıştı" diye söze başlamıştı Ayhan Oktay. O da yıktığı gibi evini, tuttuğu gibi çoluk çocuklarının elini terk etmişti köyü. "Altı köylümüzü bu tepede keyfi olarak kurşuna dizdiler. Buraları boşalatıp gitmezseniz hepinizin sonu böyle olacak dediler. Çok uzaklara gidecek ne para vardı ne de takat. Ben Silopi'de yerleştim. On nüfusum var, ama işim yok. Mecbur kalmışım buralara tekrar gelmeye. Odun götüreceğim. Korkuyorum ama başka çare kalmamıştır..."

Beraberlerinde getirdikleri iki katıra odun yüklemelerine yardım ediyor ve onları, 17 Eylül günü 6 köylü yakınlarının yaşadıkları akibeti yaşamamalarını dileyerek Silopi'ye uğurluyorum.

Ben Sorbutum üzerinden dönüyorum Silopi'ye. 100 hanelik Sorbutum da bir "Hayalet Köy"...

"Silaha karşı silah"

Derebaşılılar Silopi'ye yerleşmişlerdi. Altı ayı aşkın bir süredir kimileri ilçe merkezindeki yakınlarının yanına, kimileri ise birkaç aile birlikte tuttukları topu topu 70-80 metrekare olan evlerde, üst üste istiflenmiş bir halde yaşamaya çalışıyorlardı. Hemen hepsinin de ortak derdi açlık ve hastalıktı. Yetersiz beslenme ve kötü koşulların yol açtığı hastalıklar sebebiyle kimi evler bir toplama kampı revirini andırıyordu. Doktora gitmiyorlardı. Sağlık Ocağı polikliniğinde de aradıklarını bulamamışlardı. İlaç alacak paraları yoktu ve "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı" ya da halk dilindeki adıyla Fak-Fuk-Fon onlara bu konuda yardımcı olmuyordu. Silopi Kaymakamlığı, birçok kez kendine başvuruda bulunmuş bu köylüleri makamından kovmak suretiyle "Devlet Baba"lığının ne anlama geldiğini ifade edivermişti.

Köylerinden kaçarken yanlarına bir tek hayvanlarını almalarına izin vermişti askerler. Ne var ki, hızla boşaltılan bölgede hayvan fiatları da hayli düşmüştü. Daha geçen yıl çifti 180 ile 200 bin lira arasında satılan koyunların şimdi çifti 60 ile 70 bin liraya kadar düşmüştü. Önce öldürülen Reşit Eren'in annesi Vesile Eren'le konuşuyorum. Vesile Eren o kadar çok süratli konuşuyor ki, ona yetişebilmem olanaksız. Belli bir süre müdahale etmiyorum. Konuşmak çok konuşmak istediği her halinden belli. Oğlunu ve şimdi içinde bulundukları konumu anlatıyor. Ancak Vesile kadın da ağlamıyor. Benim Kürt kadınlarında gözlemlediğim, ilgimi en çok çeken bu oluyor. Kimi zaman oğlu, kimi zaman kocası, kimi zamanda kardeşi yeni öldürülmüş onlarca Kürt kadınıyla konuştum ve bunların büyük çoğunluğunun gözyaşlarına tanık olmadım. Bunun elbette çok boyutlu nedenleri vardı. Fakat doğrusu ben bunu sormak fırsatını bile bulamadım çoğu kez. Evet şimdi Vesile Eren'in sesine kulak verelim:

"Oğlumu öldürdükleri zaman boynunda askeri künye vardı. Askerden geleli daha bir ay bile olmamıştı. İşte o... künyeye yanar dururum. Olay günü onu Silopi'ye ben uğurladım. Komşularla birlikte köyden çıkışlarını da izledim. Reşit sözlüydü. Şırnak'ta oturur gelin tarafı. Askerden geleli daha kızı görmeye gitmemişti. O askerken söz kesmiştik. Oğlum nasıl bir kızla söz kesildiğini görmeden öldürüldü.

Akşam saatleriydi. Muhtar bizi çağırtmış. Toplandık gittik. Oğlum ve arkadaşlarını askerlerin yakaladıklarını, onları çocukların izini bulmak için götürdüklerini, yarın bırakabileceklerini söyledi. Pek tasalanmadım. O gece oğlum eve gelmedi. Sabah erken soruşturduk, diğerlerinden de gelen olmamıştı. Yeniden muhtara gittik. Muhtar bu kez ise hepimizin Silopi'den çağrıldığımızı söyledi. Benim herifim benden yaşlı, ben de gidemiyorum ya bizim köylü Cemal'e (Beyan) tembih ettim. Bunları tabura götürüyorlar ve sıra sıra dizilmiş cesetleri gösterip 'işte evlatlarınız' diyorlar.

Derken cenazeler köye geldi. Gömdük. Ağlamak sızlamak kaç para eder ki. Var mı bu diyarda oğul acısı çekmemiş bir ana? Yoktur. Zaten burada artık her ana ister tanısın ister tanımasın bir başka ananın çocuğunun öldürüldüğünü duyunca öz oğlu gibi yanar.

Bütün bunlar yetmedi. Diğer oğlum İsa'yı da alıp asker ettiler. İsa'ya sana sütümü helal etmem, askere gitme diye haykırdım. Ama ona fırsat bile vermediler. Eli kelepçeli askere götürdüler. Geçenlerde bir mektubu gelmişti. Zarfını bile açtırmadan tutup ateşe attım. Kızlar o zaman çok ağladı ama olsun. O çıkıp gelmeyinceye kadar, sütümü helal etmeyeceğim..."

Vesile kadın otomatik silah gibi takırdıyor:

"Şimdi burada, bu şehir merkezinde gelen basıyor tekmeyi giriyor içeri. İster gündüz ister gece bunlar için fark etmiyor. Onlardan (devlet) kimse şu ana kadar kapımızı insan gibi çalmadı. Yedi kızım iki de oğlum vardı. İki evladım da öldü. Birini devlet öldürdü, ötekini de şimdilik ben... Ne ekmek var şimdi yiyecek, ne de yakacak bir parça odun. Bağ, bostan, ev, arazi kaldı sahipsiz..."

Vesile Eren'in biyolojik yapısı elverseydi bir orduyu oluşturacak kadar çok çocuk yapabilirdi. Erdal İnönü'nün kulakları çınlasın. Vesile kadın da "silaha karşı silah" diyordu.

Cemalettin Beyan adlı Derebaşlı köylüsü, aynı köyden dört komşusuyla birlikte bir eve sığınmakta bulmuş "kurtuluş"u. Oğlunun katledilişini "kafirlik" olarak niteleyen baba Cemalettin, bilinen gerçeği bir kez daha dile getiriyor:

"Oğlum evimin direğiydi. Geçimimizi iyi kötü o temin ederdi. Ben sakatım ve bu gördüğün yirmi nüfusa bakmak zorumdayım. Hem oğuldan oldum, hem de gelirden. Kaç hafta oldu daha bu odada bir tek tencere dahi kaynamadı. Ne olacak sonumuz bilmiyorum. Onu devlet kurşuna dizdi. Gidip tazminat istedik. Kovulduk. Mahkemeye dava açtık, reddedildik..."

Derebaşlı dört ailenin sığındığı, üç odalı bir koridorlu toprak evinin, her odasına bir aile yerleşmiş. Dördüncü aile de koridora. Yaşlı kadınlar ve erkekler var, çocuklar, genç kızlar, gelinler, gençler... Herkes birarada. Yirmi kişiye on iki metrekare düşüyor. Anlatmak güç tabii, bu ülkede bir takım insanlara, diğer bir takım insanların acı çektiğini anlatmak deveye hendek, file perende attırmaktan daha güç.

Ahmet Çiğdem, Abbas Çiğdem'in babası. Oğlunun öldürülmesi, diğer komşu yakınları gibi, onu da can evinden vurmuş. "Kuremin çotiyar bi "(oğlum çiftçiydi) diyor ve başlıyor anlatmaya:

"Acımız derin oğul, acımız derya deniz. Köyde iyi kötü geçinip gidiyorduk. Burada ele güne avuç açar olduk. Olduk ama kimsede verecek durum da yok. Bu devlet bizden ne ister bilemeyiz. Nereye, kime, nasıl gideriz, onu da bilmeyiz..."

Ve İstanbul

Dört çocuğu var Abbas Çiğdem'in. Biri kız, üçü de erkek. Kızın adı Hazime. Erkeklerin ise Yusuf, Senar, Abdurrahim. Öldürülen Abbas'ın eşi Sariya ile konuşmak için izin istiyorum. Ahmet amca ikirciksiz izin veriyor. İçeri geçiyorum.

Sariya'nın karnı burnunda. Doğum yaptı yapacak. "Açız" diye başlıyor söz: "Ailecek açız. Kaynanam ve kayınpederim yaşlılar. Gençler işsiz. Yüzlerine bakmaya utanıyorum. Bize sizden bir çare olabilir mi?.."

İnsanlığın öldüğü bir ülkede çareden söz edilebilinir mi? Silopi'den Şırnak'a, Şırnak'tan Eruh'a, Eruh'tan Pervari'ye, Pervari'den Çatak'a, Çatak'tan Beytüşşebab'a, oradan da Van'a geçip İstanbul'a dönüyorum.

İstanbul'a döndüğümün ikinci haftası ise ona gidiyorum. İkinci sözünü de yerine getirmenin gönül rahatlığıyla iniyorum Beşiktaş'a. Çalışıyor. Haber salıyorum, ustası izin vermiyor. Öğlen paydosunu bekliyorum. Beni fark edince koşarak geliyor. Üstü başı toz içerisinde. İstediğini getirip getirmediğimi soruyor. Cebimden çıkardığım bir tütün tabakasını uzatıyorum. Heyecanla açıyor. Başlıyor ağlamaya. Bir yandan hüngür hüngür ağlıyor, öte yandan ise incileri, elmasları okşar gibi okşuyor, babasının mezarından getirdiğim bir avuç "ölü toprağı"nı. Öpüyor, yüzüne gözüne sürüyor ve artık gürül gürül boşalan gözyaşlarıyla, bağıra çağıra, hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Herkes başına toplanmış, o ağlıyor. Beni unutmuş, kendinden geçmiş. Arkamı dönüp, veda bile etmeden çekip gidiyorum.

(SÜRECEK)

ülke

İMC Yayıncılık adına sahibi
Yusuf Serhat BUCAK

Genel Yayın Yönetmeni
Günay ASLAN

Yazışleri Müdürü
Özkan Kılıç

Haber Müdürü
Hüseyin Kalkan

Yönetim Yeri:
Başmusahip Sok. Cemil Bey
İş Hanı No:14/3 Kat: 2
Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: **513 34 32-33**

Teknik Hazırlık
DİZ Basın Yayın

Baskı: Serler Matbaacılık A.Ş.
Dağıtım: Hürriyet Holding A.Ş.

Bürolar/İSTANBUL: Hüseyin Kalkan, Hüseyin Aykol, Yılmaz Öztürk, Yelda, Mehmet Aktaş, Metin Sever, Kenan Azizoğlu, Semra Caniklioğlu, Hüsniye Deprem, İsmail Safter, Hacer Yıldırım, Özkan Kılıç, Sibel Topaktaş, Hüseyin Deniz, Cemile Pınar, Meral Gündoğdu, Kazım Özdoğan, Sultan Sönmez, Murat Munzur, İlknur Özdemir, Orhan Gökdemir, Mithat Besi **DİYARBAKIR :** Mustafa Gürbüz, Ekrem Aşık, Agit İrgen, Naif Yaşar, Sevgan Aytuğ, Mecit Öztunç, Okan Şenyüz, Mehmet Önder, M. Yaşar Erdal

"Olağanüstü Hal Bölgesi" direnişte

Açlık grevleri her yerde

Cezaevi sürgünleri, Eskişehir Cezaevi'nde gündeme getirilen tek hücreli tecrit ve "Botan'ın insansızlaştırılması"na tepki olarak açlık grevleri hızla yayılıyor

Haber Merkezi

Diyarbakır ve Bismil cezaevlerindeki siyasi tutukluların yanı sıra Nusaybin, Cizre, Diyarbakır, Adana, Mersin, Siverek, Suruç, İdil ve Gaziantep'de tutuklu yakınları ve halkın büyük bölümü açlık grevindeler.

Diyarbakır I No'lu E Tipi Cezaevi'nde 7 Ekim gecesi 95 siyasi tutuklunun çeşitli cezaevlerine sürgünü ile, aynı cezaevinde başlayan açlık grevleri kısa bir süre sonra bütün Olağanüstü Hal Bölgesi'ne yayıldı. Önce Bismil Cezaevi'ndeki 43 siyasi tutuklu, 19 Ekim'den itibaren süresiz açlık grevine başladıklarını açıkladılar. Ardından, Diyarbakır Sosyalist Parti (SP) İl Binası'nda 7 tutuklu ve hükümlü süresiz açlık grevine başladıklarını açıkladılar. Bunu Nusaybin, Cizre, İdil, Siverek, Suruç, Adıyaman, Gaziantep'in yanı sıra Mersin ve Adana da tutuklu ve hükümlü ailelerinin ve halktan kişilerin katılımı ile açlık grevleri izledi. **Ülke** baskıya hazırlanırken, söz konusu il ve ilçelerde yaklaşık bin kişi açlık grevini sürdürüyordu.

Baskılar tepki getirdi

Botan Bölgesi'nin insansızlaştırılma çabaları, TMBB'de tekrar gündeme gelen idam dosyaları, Eskişehir E Tipi Cezaevi'nde uygulamaya çalışılan tek kişilik hücre uygulaması ve cezaevi sürgünleri birbirine eklenince, İHD Diyarbakır Şube Başkanı Hatip Dicle'ye göre açlık grevi kaçınılmaz olmuştu. Açlık grevcilerini her gün çok sayıda insanın ziyaret ederek destek veriyor. Kızıltepe esnafının geçtiğimiz hafta Perşembe günü grevcileri destekleme amacıyla "kepenk kapatma eylemi" yapması, bölgenin yeni olaylara gebe olacağı şeklinde değerlendiriliyor.

Halkın Emek Partisi (HEP) ve Sosyalist Parti (SP) Diyarbakır il ve ilçe merkezlerinde açlık grevinde olan başta tutuklu yakınları ve diğer grevciler, kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda, siyasi iktidarın, idamlar ve cezaevleri ile ilgili kararlarından geri adım atmaması halinde eylemlerini sürdüreceklerini duyurdular. Diyarbakır Cezaevi tutuklu hükümlü aileleri adına yapılan açıklamada şu görüşlere yer veriliyordu:

"Bugün ülkemizde, devletin halka karşı yöneltiği kirli bir savaş vardır. Bu kirli savaşın bir ucunda demokrasi ile yönetildiği iddia edilen TC, diğer ucunda Kürt halkı ve ezilen Türk halkı var. Cezaevlerinde evlatlarımıza yöneltilen tehdit ve şantajları göğüslemek için süresiz açlık grevimizi gerekirse ölüm orucuna dönüştüreceğiz. Körfez Krizi bahane edilerek halkımıza yöneltilen saldırıları şiddetle protesto ediyoruz. Herkesi haklı mücadelemizi de desteklemeye çağırıyoruz. Sessiz kalmak suça ortak olmaktır." Bismil Siyasi Tutuklu Temsilcisi adına Senanik Öner de cezaevi yöneticilerinin "bugün değil, yarın" mantığı ile hak gaspında bulunduklarına dikkati çekerek şu çağrıyı yaptı: "İnsanım diyen herkesi desteğe ve haksız uygulamalara karşı sesini yükseltmeye çağırıyoruz."

17. 10. 1990 tarihinde Adana HEP İl Binası'nda açlık grevine başlayan tutuklu ve hükümlü yakınları beş günlük açlık grevinden sonra sessiz bir yürüyüşle eylemlerine son verdikten sonra, gerekirse tekrar süresiz açlık grevine başlayabileceklerini açıklıyorlardı. HEP Adana İl Başkanı Kemal Okutan'ın açıklaması ise şöyleydi: "Bizi bir lokma ekmeğe muhtaç edenler, alınterimizi sömürenler, egemen güçler, tekelciler, kârlarını artırmak için baskılarını yoğunlaştırmaya başladılar." SP Genel Sekreteri Yalçın Büyükdağlı ise, partilerinin çeşitli merkezlerinde halen 256 kişinin açlık grevinde olduğunu açıklayarak, açlık grevi eylemine büyük desteğin olduğunu söylüyordu.

"İnsanlık suçuna karşı çıkın"

Açlık grevlerine en büyük desteğin yapıldığı merkezlerden biri Cizre'den bize ulaşan son haberlere göre yaklaşık 130 kişi açlık grevinde. Burdaki eylemciler yaptıkları açlık grevinin nedenini, "Bize karşı insanlık suçu işleniyor. Ülkemiz yakılıp yıkılıyor. Açlıkla sürgünle karşı karşıya bırakılmak isteniyoruz. Bunlara karşı direniyoruz" derken, Sosyalist Parti Cizre İlçe Sekreteri Abdullah Arısoy da şu açıklamada bulunuyordu: "Cezaevlerinde sürgün var. Ülkemizde yakılan evler, ağaçlar var. Halkımız hergün işkence ile yüz yüze. Ey Yeşiller, İnsan Hakları savunucuları kedi ve köpek sevenler, sesimize kulak verin" diyerek çağrıda bulunuyordu. Nusaybin SP İlçe Merkezi'nde halen süresiz açlık grevinde bulunan eylemcilerinin sayısı 100'e yaklaştı. Buradan yapılan açıklamada ise şu ifadeler kullanılıyordu. Ülkemiz sürgün, idam, yakma-yıkma ile karşı karşıya. Buna direneceğiz kararlıyız."

Biz bu satırları yazarken, aynı ilçeden Nusaybin Lisesi öğrencileri, açlık grevini destek amacıyla yürüyüş yapıyorlardı. Öğrenciler, "Kürdistan Faşizm'e Mezar olacak", "Direnmek Yaşamaktır", "Serhıldan Jiyane" gibi sloganlarla ilçe merkezinde gösterilerini uzun süre sürdürüyorlardı.

HEP Genel Sekreteri İbrahim Aksoy son olayları **Ülke**'ye değerlendirdi. Aksoy şu saptamalarda bulundu:

"İktidar, doğudaki yaşamı ilkel toplumlarda görülmemiş bir şekilde ablukaya aldı. Hukukun olmadığı bir ülkede insanları sürmek, çürütmek, kişisizleştirmek, onlara vahşice saldırmak doğaldır. Ben 'Müslümanım' diyen bir hükümetten böyle bir icraatın yapmasını, Kuran'ın hiçbir ayetine sığdırmıyorum."

Kızıltepe'de kepenkler indi

Öte yandan, Mardin'in Kızıltepe İlçesi'nde açlık grevlerine destek amacıyla esnaf kepenk indirme eylemi yaptı. Yaklaşık 400 dükkanın kepenkleri indirmesinden sonra, Özel Tim, sabahın erken saatlerinden başlayarak, kazma, levye ve balyozlarla dükkan kapılarını kırmaya başladı.

Kaymakamlık, Belediye ve polis araçlarından sürekli eyleme son verilmesi için uyarılar yapılmasına rağmen esnaf eyleminde ısrar etti.

Ülke muhabirine konuşan bir ilçe esnafı olayları şöyle aktardı: "Özel Tim araçları gün boyunca, Mehter Marşı ve diğer marşları çalarak ilçede dolaştı. Kırdıkları dükkanların kapılarından yer yer içeri girip içerdeki mallara da hasar veriliyordu. Hiç kimseye fotoğraf çektirilmiyordu. İlçenin tüm giriş çıkışlarını, kameralarla kontrol altında tutuyorlardı. Biz eylemimizin haklılığına inandığımız için, hiçbir baskıya boyun eğmeye tahammül edemeyiz."

TAVIR

Musa ANTER

Özal'ın Amerika gezisi

Dikkat edilirse, Özal'ın bu Amerika gezisi, çok masumanedir. "Dünya çocuk hakları" falan... Ama biz buna inanmıyoruz. Sayın Özal, dünya çocukları için ta Amerika'ya gideceğine; Tophane ve Galata Köprüsü altındakileri, hatta gece geç vakitlerde Beyoğlu sokaklarında müşteri bekleyen çocukları ve de Nusaybin, Cizre, Silopi, tüm "Doğu" ve "Güneydoğu"daki çocukları göreydi.

Eğer illah Türkiye çocukları için gittim diyorsa, olabilir. Ancak o zaman oğlu Ahmet ve Efe için gitmiştir.

Özal ve soydaşı Talabani'nin aynı anda Amerika'da oluşları bize bazı şeyleri hatırlatıyor. Çünkü, bu ara, gazeteler, Talabani'nin Amerika ve Avrupa gezisinden, Ankara'nın rahatsız olduğunu yazıyorlar. Gerçi, bir müddet önce, Özal, kalbinden rahatsızdı. Ameliyat oldu ve iyileşti. Ama, bu seferki rahatsızlığının geçtiği şüphelidir. Çünkü, bu sefer muayenesi o kadar gizli tutuldu ki, raporları, Dışişleri Bakanı Ali Bozer'den bile saklandı.

Efenim, diyeceksiniz ki, bu olaylardan ne diye kuşkulanıyorsunuz? Kuşkulanırız efendim. Çünkü tarih tekerrür ediyor. '70'li yıllarda, Bülent Ecevit, bir ara kazara ve yanlış olarak, Bekri Mustafa misali, Başbakan oldu. O vakit, Irak'ta Barzanî hareketi vardı. Seneler geçti, Ecevit düştü, yasaklı oldu. Bu sefer, Cumhuriyet gazetesi onunla bir mülakat yaptı. Aşağı yukarı şöyle idi:

"Cumhuriyet: Sayın Ecevit, sizin doğululara sempatiniz olduğu söyleniyor. Ne dersiniz?

Ecevit: Ne münasebet. Diyarbakır, Tunceli ve Urfa'da, Kürtler sloganlar attılar, ben şiddetle susturdum. Kaldı ki, Amerika'ya kadar gittim ve Amerikan yöneticilere: 'Eğer Kürtlere sempati besler, onlara yardım ederseniz, sizinle ilişkilerimiz bozulur' dedim."

Şimdi, Özal da yarın kalkar: "Efendim, ben Amerikalılara dedim ki, 'Biz Körfez hizmetimize karşılık, para mara istemiyoruz. Yeter ki, Kürtlere yardım etmeyin'."

Şaşmamak gerekir. Bu işler o kadar gizli ve karışıktır ki, anlaşılması zordur. Ama, bana öyle geliyor ki, artık Türkiye dünyaya ne taviz verirse versin, Kürtlerin insan haklarının kabulünü önleyemeyecektir.

Hıristiyanlıkta üç hakim mefhum vardı: Im, Ilum ve Ruhul Kudüs. Yani, Ana (Meryem), oğul (İsa) ve Kutsal Ruh Allah.

Dikkat edilirse, bugünkü insanda bu imajlar zayıflamıştır. Şimdi şu vardır: Im (Bush), Ilum (Özal) ve Ruhul Polis, MİT ve CIA...

Küçük Armutlu hâlâ kanıyor

Kuçuk Armutlu'da yıllar once başlayan, 24 Temmuz gecesi patlak veren mafya-konducu-polis çatışması yeni olayları hazırlamış görünüyor.

Haber Merkezi

Gecekondu Mafyası olarak anılan şahıslar, faaliyetlerini resmi daireler aracılığıyla yürütüyorlar.

(...) Hisar Karakolu Amiri Bekir Demir, başta bu olaylara ilgiyle yaklaşmış, fakat kendisi de zaman içinde bölge içinde gecekondu yapmıştır. Bölgede arsa ve gecekondu mafyası elemanlarından Mehmet Ali oturmaktadır ve polisin güvenilir şahıslarındandır. Bölgede 10. gecekondusunu yapmaktadır. Hafriyat işini de aynı bölgede gecekondusu olan Beşiktaş Belediyesi Encümen Azası Fevzi Ferah vasıtasıyla belediye dozerine yaptırmıştır. Oğlu Sabri Ali ise işsiz olup geçmişte, yer için çatışma çıkarmıştır. Devlete ait yerleri kendisinden daha akıllı olan karısı satmıştır. Satışın perde arkasında ise Hamdi Yetimoğlu, Süleyman Bozdoğan (Coşkun Emlak'ın sahibi), Fezai Bulak, Remzi Bulak, Resul Al, Şaban Al, gecekondu yapımcısı Adnan, Konya Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi öğretim üyesi Halim Kazan vardır. Cemal Demir de bölgedeki halka her türlü malzemeyi fahiş fiyatla satmaktadır.

(...) Bu mafya eski ülkücülerden oluşuyor. (Bunların) Başında Süleyman Bozdoğan var ve bu kişi Fezai Bulak'ın adamıdır. Mafya'nın şimdiye kadar elde ettiği paranın 10 milyara ulaştığı ifade ediliyor. Ayrıca Alaattin Çakıcı'nın da burada etkili olduğu biliniyor."

20 Temmuz 1990 tarihinde o zamanın İstanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı'ya gelen bu mektup, geçtiğimiz aylar içerisinde Küçük Armutlu gecekondu bölgesinde yöre halkının karşı karşıya kaldığı zor durumu ve bu bölgedeki Mafya'nın etkinliğini ortaya çıkarmıştı. İstanbul Emniyeti dört-beş yıldır kangren olmuş bir yaraya dönüşen Küçük Armutlu gecekondu mafyası sorununu artık "çözmek" zorunda olduğunu anlamıştı. Polis, 12 Eylül öncesinin kurtarılmış bölgesi Küçük armutlu'ya bir operasyon düzenleyecek ama, soruna çözüm bulmak yerine yarayı yeniden kanatmaktan başka bir şey yapamamış olacaktı.

Küçük Armutlu olayının perde arkası polis operasyonları sonrasında ortaya çıkan karmaşanın da yardımıyla oldukça karanlıktı. 12 Eylül 1980'den sonra kurtarılmış bölge olmaktan çıkan Küçük Armutlu bölgesi Laz Mafyası olarak anılan bir çetenin eline geçmişti. Bir bölümü İTÜ'ye, bir bölümü de Hazine'ye ait olan arazide gecekonduların mantar gibi çoğalmasına kimse müdahale etmiyordu. Başta Mehmet, Sabri ve Resul'un yer aldıkları "Al Ailesi" bölgeye uzun yıllar önce yerleştikleri için hazineye ait araziyi yeni gelenlere satma hakkını da kendilerinde buluyordu.

Ancak Al Ailesi'nin bu etkinliği çok da uzun sürmedi. Küçük Armutlu'nun Balta Limanı'na bakan tepesinde, çoğunluğu Doğu'dan göç etmiş ve Topkapı'da seyyar satıcılık yapanların oluşturduğu yeni konducular, hazine arazisi için Al Ailesi'ne para da ödemeyi reddettiler. 1988 yılında yıllar boyu ellerinde tuttukları bu ekmek teknesinin kayıp gittiğini gören Al Ailesi buna katlanamadı ve yöredeki yeni konducularla ciddi boyutlara varan çatışmalara girmeye başladı. Bir kişinin ölümü ve birçok kişinin de yararlanmasıyla sonuçlanan büyük bir çatışma ise Laz Mafyası'nın sonu oldu.

O zamana dek mafyaya aldığı rüşvetler nedeniyle göz yuman Sarıyer Belediyesi bu olaydan sonra bölgeye müdahale etmeye "karar verdi" ve büyük bir yıkım operasyonu düzenleyerek, 1984'ten önce yapılan ve İmar Affı kapsamına girmeyen bütün gecekonduları yerle bir etti. Tüm bağbahçesi yok edilen Laz Mafyası da böylece çöktü.

Ancak rüşvet ve yolsuzluk bu bölgede de kendini gösterdi ve aslında yalnızca 100 gecekondu yıkım dışında kalacakken, yetkililer "karşılığı ödenmiş" birçok gecekonduyu yıkımdan kurtarılar. 1984'ten sonra yapılmış birçok kondu, önce yapılmış gibi gösterildi ve yıkılamadı. Her iki tarafın da rıza gösterdiği bu uygulama gecekondu sayısının hızla artışını getirdi. Bölgedeki bu durumu gören Arazi Mafyası, hemen buraya da ulaştı ve kendi sistemini uygulamaya başladı. Balta Limanı STFA şantiyelerinde Karate Kursu perdesi ardında gizlenen Mafya, devlet destekli terör yöntemini uyguluyordu. Bölgeye giren çıkanları kimlik denetiminden geçiren Mafya, girişte verdiğimiz mektuptaki (oldukça tanıdık) isimlerden oluşuyordu. Yeni Mafya'nın içinde Laz Mafyası'ndan da isimler vardı!

Olayların dayanılmayacak boyutlara ulaşması üzerine Küçük Armutlu halkı 20 Temmuz 1990 tarihinde Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Mafyacıların lideri konumundaki Milli Takım Teknik Direktörü Doğan Kılıç ve karateci Metin Kahraman'ın Mafya'da bulunduğunu öne süren gecekonducular, STFA şantiyelerinden sabaha kadar silah sesi geldiğini, silahla tehdit edilip evlerinden çıkmaya zorlandıklarını söyleyerek 300 imzalı dilekçeyi savcılığa verdiler.

Mafya bu durum karşısında yeni yöntemler uyguluyordu. Bölgede yasadışı sol grupların örgütlendiğine ilişkin "haberler" basına duyuruldu. Mafya böylece hem kamuoyu hazırlıyor, hem de kendi gücüyle sindiremediği konducuları polisle karşı karşıya bırakmayı amaçlıyordu. Bir "operasyon"un zemini ustaca hazırlanmıştı.

Öte yandan Hamdi Ardalı'nın da katıldığı bir toplantıda Sarıyer Emniyet Amirliği'nde görevli Komiser Erol Kasacı'nın "Gecekondu Mafyası yüzünden küçük Armutlu'ya girmeyoruz. Bir ekip göndermeye korkuyorum" sözleri, komiserin açığa alınmasına neden oluyar ama, bu sözler bir gerçekliği de vurguluyordu. Yeni de polis, halktan yana değil Mafya'dan yana tavır alıyor. Hamdi Ardalı girememe sözüne tepki olarak "Devletin gücünü gösterecek" bir gövde gösterisi düzenlenmesine karar veriyordu. Basında yer alan yasa dışı örgüt haberleri de buna gerekçe oldu.

Basında ve televizyonda da geniş yer alan operasyon 42 yaşındaki Hüsnü İşeri'nin ölümüyle sonuçlandı. Polis gecekondu halkını tam 15 dakika süren kurşun yağmuruna tutmuştu ve İşeri, konduculardan birinin yorumuyla "resmen kurşuna dizilerek" öldürülmüştür. Olayın ardından bölgede toplanan boş kovanlar ise nedense kayboluvermişti.

Polis operasyon sırasında karateci Metin Kahraman'ı gözaltına aldı. Polise çatışma başlangıcında yardım eden Milli Takım Teknik Direktörü Doğan Kılıç ise sonradan kayboldu.

Operasyondan kısa bir süre sonra, 1 Ağustos 1990 tarihinde Arazi Mafyası halka yeniden saldırdı. Bu saldırıda da Fethi Güler ve Yaşar Şahin yaralandılar.

Tüm bunlar gösteriyor ki Mafya'nın gözü yılmamıştır. çünkü sırını polise dayamıştır.

Öte yandan bölgde yasadışı örgüt olduğu haberini veren Hürriyet Gazetesi muhaberi Sadettin Teksoy ve Murtaza Akkaya'nın operasyondan bir gün sonra Doğan Kılıç'la birlikte gelip "sizden operasyon sonrasında polisle görüşen kimdi? Doğan Kılıç'ı getirdim. Yüzleştireceğim" demesi çok ilginçtir. Akla, Mafya'nın polisten başka kimlerle işbirliğinde olduğu sorusu geliyor.

Küçük Armutlu kanayan bir yara ve kimsenin de tedavi etmeye niyeti yok gibi görünüyor. Böyle devam ederse Küçük Armutlu da operasyonların arkası da kesilmeyecek.

Olağanüstü bölgede "arzuhal" dinlenmiyor

Olağanüstü Hal Bölgesi'nde, çeşitli sorunlarına çözüm bulmak için ilgili ve yetkili makamlara başvuran yurttaşlar işkence görüyor ve tehdit ediliyor

Metin ÇİYAYİ

Olağanüstü Hal Bölgesi'nde çeşitli sorunlarını ilgili makamlara ileterek çözüm arayan yurttaşlar, yardım yerine kötü muamelelere maruz kalıyor.

Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Çizmeli köyü muhtarı Ramazan Ekinci, 28.6.1990 tarihinde çeşitli kurum ve kişilere gönderdiği dilekçe nedeniyle Eruh Jandarma Karakolu tarafından gözaltına alındı. Ekinci, dilekçesinde PKK (Partiye Kalkera Kurdistan) militanlarının koruculara ait bir traktörü ateşe vermesinden sonra; Eruh Tabur Komutanı Binbaşı Adnan'ın emriyle, köy koyunlarının otlaktan indirildiğini bildirmişti. Dilekçede ayrıca, askerlerin köylülere baskı yaptığını, az miktardaki suyu kullanarak köy lüleri susuz bıraktığını da belirtmişti.

Muhtar Ramazan Ekinci'nin dilekçesini çeşitli uluslararası kuruluşlara da gönderdiğini 'öğrenen' güvenlik güçleri olaya hemen el koydu. "Dilekçe yazmak suretiyle devletin itibarını sarsmak" iddiasıyla gözaltına alınan Muhtar Ekinci, Eruh Jandarma Karakolu tarafından gözaltına alındı. Ramazan Ekinci salıverildikten sonra, karakoldaki gözaltı süresi içinde parmaklarının ateşte yakılıp, tırnaklarının çekilerek kendisine işkence yapıldığını bildirdi.

Öte yandan gözaltında olan amcasından haber alamadığı için Siirt Valiliği'ne bir dilekçe yazan Sabri Polat'da güvenlik güçleri tarafından aranıyor. 24.9.1990 tarihinde Siirt Valiliği'ne "Bayramlı Köyü muhtarı Muhittin Polat, 28.8.1990 tarihinde gözaltına alındı. Kendisinden hiçbir haber yok. Benim bildiğim gözaltı süresi bir haftadır. Aradan 28 gün geçtiği halde amcamdan haber alamıyorum." biçiminde bir dilekçe yazan Sabri Polat'ın amcası Muhittin Polat, 35 gün gözaltında tutulduktan sonra salıverildi. Sabri Polat'ın dilekçesini Siirt Valiliği dışında Uluslararası Af Örgütü, Helsinki İzleme Komitesi ve siyasi parti başkanlarına da gönderdiğini öğrenen güvenlik güçleri şimdi de Sabri Polat'ı arıyor.

Bir başka olayda da, Siirt Valiliği'ne vermek istediği dilekçe nedeniyle Adil Yeşilfidan da tehditle karışık öğüt aldığını bildirdi. Siirt'in Baykal ilçesinin Sıralıyurt köyünden Adil Yeşilfidan, Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın yanısıra Siirt Valiliği'ne de verdiği dilekçede köyde çobanlık yapan kardeşinin haksız yere tutuklu bulunduğunu ve bu durumun düzeltilmesini istiyordu. Ancak Yeşilfidan Vali'nin yanıtını alınca çok yaşırdı. Vali, Adil Yeşilfidan'a, "Sana bu dilekçeyi yazanlar seni kullanıyor. Sağa sola dilekçe verip başını derde sokma" dedi.

Eruh ilçesinin Kılıçkaya köyü Milan mezrası köylüleri köye ait arazilerin üzerinde karakola yapılmasına karşı çıktıkları dilekçeleri nedeniyle Siirt Cumhuriyet Savcılığı tarafından tuhaf sözlerle karşı karşıya bırakıldılar. Ömer Demir, İbrahim Bala, Ali Demir ve Haşim Demir imzalı dilekçede köylüler, tek geçim kaynakları olan topraklarına karakol yapılması nedeniyle tazminat istiyordu. Dilekçeleri alan Siirt Cumhuriyet Savcısı ise köylülere "Devlet karakol yapmış sizi koruyor. Bir de utanmadan para mı istiyorsunuz?" karşılığını verdi.

"Orada gizli, sessiz bir savaş var"

Kendilerini 'Türkiyeli aydın ve sanatçılar" olarak tanımlayan bir grup gazeteci, yazar ve sanatçı "Botan'da İnsansızlaştırmaya Hayır" kampanyası çerçevesinde gittikleri Botan'a giremedi.

Yelda

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi'nin, "Botan'da İnsansızlaştırmaya Hayır" kampanyası çerçevesinde bölgeye giden, Zihni Anadol, Orhan İyiler, İlyas Salman, Bilgesu Erenus, Şükran Ketenci, Refik Durbaş, Gürkan Rişvanoğlu, Hale Kıyıcı ve M. Lütfi Kıyıcı'dan oluşan heyet 25 Ekim'de İstanbul Tabibler Odası'nda düzenledikleri bir toplantıyla izlenimlerini kamuoyuna açıkladılar. Kendilerini "Türkiyeli aydın ve sanatçılar" olarak tanımlayan grubun basına verdiği metinde, 'Enternasyonal bir çizgide halkların kardeşliğiyle soluk alıp veren, eyleyen yazan bizler 'asla bana ne demiyoruz' diyen sözleri yeraldı.

Telefonla görüşlerini aldığımız sanatçı İlyas Salman, *Ülke* muhabirine şunları söyledi: "Amacımız acıyı, sömürüyü, zulmü yaşayan insanlara, yalnız olmadıklarını göstermekti. Üç beş yazarın, çizerin gitmesiyle sorunun çözülmeyeceğini biliyoruz ama, 'virgül' kadar katkımız olduysa ne mutlu bizlere. Ürettiklerimizi paylaştık, birlikte türküler söyledik. İnsanlar analarından öğrendikleri dilleri, kültürleri koruyabilsinler istiyorum. Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'nı sonuna kadar savunuyorum."

Olağanüstü bölgede gözlemlerde bulunan gazeteci Şükran Ketenci de izlenimlerini aktardı: "Jirki dağının eteklerindeki insanlar, köylerini terk etmeyip direnince köyleri yakılmış. Orada savaş var; görülmeyen, sessiz bir kavaş. İnsanlar karşılıklı birbirlerini öldürüyorlar. Güven yok, birbirlerinden 'düşman' diye söz ediyorlar." Özellikle Uludere'de manzaranın tüyler ürpertici olduğuna değinen Hale Kıyıcı da, "Türk askerlerini Vietnam'daki ABD'lilere benzettim" dedi. Gözlemci heyetten, yazar Orhan İyiler de Botan'la ilgili bilgi verdi: "Devlet yetkilileri, "bölgeyi tümüyle mayınladık. Olabilecek kazadan sorumlu olmayız" dediler. Nitekim haklılardı, çünkü dedantör kullanmasına rağmen bir erin ayağı uçmuştu ve bacağının kesildiğini öğrendik."

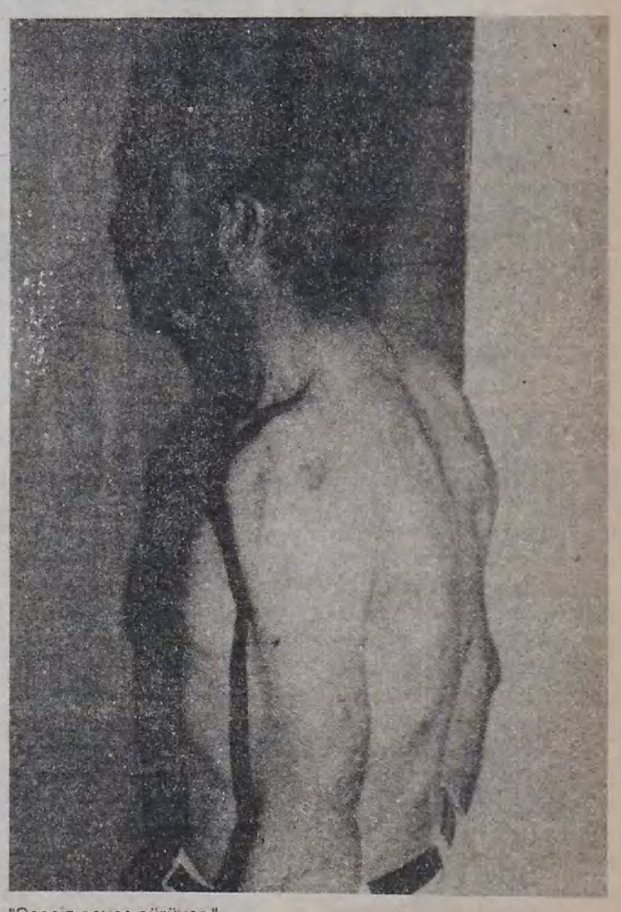

"Sessiz savaş sürüyor."

Malezya yeniden Muhammed'in

Dış Haberler Servisi

2 0 ve 21 Ekim 1990 tarihlerinde Malezya'da erken seçim yapıldı. 17 Milyon nüfuslu ülkenin 8 milyon seçmeni, iktidarı yeniden belirledi.

Seçimlerde 180 üyeli Parlamentoda 127 sandalye kazanan Başbakan Manathir Muhammed liderliğindeki ulusal cephe ikdidarını korudu.

Bir Güneydoğu Asya ülkesi olan Malezya'yı, Britanya krallığından bağımsızlığını kazandığı 1957'den beri Malezya Birleşik Ulusal Örgütü'nün (UMNO) öncülüğündeki çok ırklı koalisyon yönetiyor. Ülkeyi 33 yıldır yöneten UMNO iktidarı, tüm kurumları tam anlamıyla elinde tutuyor.

UMNO iktidarı, 1981 yılından beri Başbakan Manathir Muhammed Aliyle sürdürülüyordu.

Ancak 1987 yılında Başbakan Muhammed'e karşı yoğun tepkiler başlamıştı. Başbakan diktatörce davranmak, parlamento'da demokratik olmayan uygulamalara girmekle suçlanıyordu. Nitekim başbakan kendisine karşı girişilen kampanyalara 100'den fazla muhalefet liderini tutuklatarak cevap veriyordu.

Başbakan Muhammed'in tepkilerine maruz kalanlardan biri de Ticaret ve Sanayi eski bakanlarından Tunku Razaleigh Hamza idi.

Razaleig Hamza, UMNO iktidarının dışına atılınca muhalefeti örgütlemeye girişti. Kendisi gibi UMNO'dan atılan ya da ayrılanları biraraya getirdiği **Semangat 46** partisini kurdu. Ancak Malezya'da Muhalefet sadece **Semmangat 46**'dan ibaret değil. Örneğin ülke nüfusunun üçte birini oluşturan Çinli azınlığı ilerici partisi DAP (Demokratik Eylem Partisi) bunlardan en büyüğünü oluşturuyordu. Öte yandan Müslümanların tutucu partisi PAS'da önemli bir muhalefet odağı konumunda bulunuyor.

Malezya'da altı küçük muhalefet partisi daha var. **Hamza** işte bu 9 partinin koalisyonundan oluşan birlikle seçime girdi.

UMNO, 33 yıldır elinde bulundurduğu iktidarı sayesinde Malezya'daki herşeye hakim durumda.

Başbakan Mahatmir Muhammed

Muhalefet lideri Tunku Razaleigh Hamza

Ülke ekonomisi son yıllarda iyiye gidiyor, enflasyon düşüyor, ihracat artıyor, turizm "patladı". Her geçen gün daha iyi karayolları yapılıyor.

Başbakan Muhammed, 1991 yılındaki seçimleri bu yıla alarak muhalefeti hazırlıksız yakaladı.

Hamza'nın tek silahı, **Muhammed** "diktatörlüğü" yerine "demokrasi" idi. Muhalefet lideri seçim kampanyasını ABD'nin ünlü başkanlık binası **Beyaz Saray**'ın adeta minyatürü şeklinde inşa edilmiş merkezinden yönetti.

Muhalefet lideri **Hamza**'yı dokuz partiden oluşan koalisyon öncülüğünde Çinliler, tutucu Müslümanlar, sendikalar, gençler ve liberaller destekledi ama Malezya'lı seçmenlerin çoğu yine Muhammed'i tercih etti.

Güneydoğu Asya'dan yeni bir Türkiye çıkıyor

Malezya da Türkiye'nin yolunu izliyor.

Malezya'daki 33 yıllık iktidar ilk darbeyi kendi içinden çıkan *ABD yanlısı muhalefetten yedi.*

İktidarı diktatörlükle suçlayan muhalefete lideri Hamza, tüm özellikleriyle Adnan Menderes'e benziyor.

Hamza, 'demokrasi' vaadediyor. Şarap, kadın ve otomobil düşkünü olan olduğu söylenen Hamza'nın partisinin merkez binası ise Beyaz Saray'ın minyatürü biçiminde inşa edilmiş.

Hamza, iktidarın erken bir tarihe aldığı seçimleri kaybetti. Ancak ilk genel seçimlerde iktidara gelmesi bekleniyor.

İngilizce etkinliğini yitiriyor

Avrupa Topluluğu'nun çok dilli ve çok kültürlü olmasını amaçlayan Avrupa Konseyi, AT'a üye 12 ülkenin dillerinin eşit olarak öğretilmesini amaçlıyor.

Dış Haberler Servisi

Avrupa Topluluğunun çok dilli ve çok kültürlü bir topluluk olmasını amaçlayan Avrupa Konseyi, topluluğa üye 12 devletin dillerinin eşit olarak öğretilmesini tasarlıyor.

Danimarkaca, Portekizce, İrlandaca çağdaş Yunanca ve Lüksemburgca gibi Avrupa dillerinin yabancılar tarafından öğrenilmediğine dikkat çeken Konsey, bu dillerin öğreniminin yaygınlaşmasını savunuyor.

Öte yandan Lüksemburg dışında bir yerde Lüksemburgca kurslara rastlamak mümkün olmuyor. Bir İrlandalı öğrenci Almanca, Fransızca gibi derslerle okulda her gün karşılaşırken, Fransa ya da Almanya'da İrlandaca okutulmuyor.

Birleşik Krallık'ta İtalyancayı yabancı dil olarak öğrenen her 100 öğrencinin 25'i Almanca, 75'i ise Fransızca da öğreniyor. Fransa'da ortaokullardaki tüm öğrencilerin yüzde 85'i ilk yabancı dil olarak İngilizce'yi seçerken sadece yüzde 12'si Almanca'yı tercih ediyor.

Dil programının yöneticisi *Paddy Carpenter* daha az bilinen dilleri değil, daha sevilen dilleri öğretme eğiliminde olduklarını belirtiyor. Ona göre asıl mesele en az öğretilen dillerin sınıflarını oluşturarak üye devletlere yardımcı olmak ve böylece Avrupa Topluluğunun çok dilli, çok kültürlü olmasını sağlamak. Konsey 260 milyon dolarlık bütçesi ile okullardaki yabancı dil öğretimine karşı koymaya çalışıyor. Geçtiğimiz günlerde yapılan bir araştırmaya göre yabancı dili okulda öğrenenlerin yarısı basit bir konuşmayı bile başaramıyor. Birleşik Krallık ve İrlandadaki durum ise en kötüsüdür. Çünkü araştırmaya katılan 16 ile 25 yaşındaki insanların en az yüzde 70'i okulda öğrenmek için yıllarca uğraştıkları dili konuşamamaktadırlar.

Lisan programı geçen yıl, Britanya Krallığının AT'ın ulusal müfredata (eğitim programı) karışmaya hakkı olmadığı iddiasının kamuoyunca reddedilmesinin ardından kabul edildi. Şimdi program işleyişe geçti ve dillerini geliştirmelerinde kendilerine başvuranlara yardım etmeyi kendine rehber edindi.

Carpenter yaptıkları işin okyanusta sadece bir damla olduğunu kabul ediyor fakat bu programın konuşma hünerimizi geliştireceğine inanıyor.

ÜLKE'NİN ÖTESİ

M. Can Yüce

Ortadoğu Krizi ve Kürtler

Irak'ın Kuveyt'i işgal ve ilhakı ile ardından ABD önderliğindeki emperyalizmin bölgeye yönelik çok yönlü askeri ve siyasal müdahalesi ekseninde gelişen bölge krizi, ...tan sorununu da çeşitli boyutlarıyla gündeme getirdi. Uluslararası bir statüye sahip olan .....tan, kuşkusuz bölgede etki sahibi olan güçlerin çok yönlü ilgi odağını oluşturacaktır.

Emperyalizmin bölgeye yönelik müdahalesinin ve hazırlıkların, salt Saddam'ı cezalandırmak, Kuveyt'teki askeri işgale son vermek amacına dönük olmadığı açıktır. ABD bu güncel hedefin yanısıra, esasta ve uzun vadeli olarak bölgeye yeni bir düzen vermek, kendi çıkarlarını, petrol yataklarını, işbirlikçi rejimleri, kısaca emperyalist denetim ve egemenliği sağlam güvencelere oturtma, statükoyu onarma ve geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle NATO benzeri bölgesel karşı-devrimci paktlar geliştirme stratejisine bu temelde yaklaşmak ve bu politikalarda, hatırı sayılır bir yere sahip....tan sorununa dikkat çekmek gerekir.

Emperyalizmin ülkemiz politikasının güncel taktiklerine baktığımızda, Güney....tan ilkel-milliyetçi, otonomcu hareketlerini anti-Saddam cephesine katma, bu cephede bunlara belli roller verme biçimindeki bir yaklaşımı gözlemleyebiliyoruz. Tarihin hiçbir döneminde emperyalist bölge politikaları bağlamında her zaman ülkemize ilgi göstermiş ve bölgeye yerleşmede, bölgede önemili çıkarlar elde etmede, etki ve denetimini genişletmede Kürt sorununu *bir Kart* olarak kullanmaktan geri kalmamışlardır. Gerek emperyalist devletlerin kendi aralarındaki ilişki ve çelişkilerde, gerekse emperyalist bir devletin bölge devletleriyle olan ilişki ve çelişkilerinde Kürt sorunu önemli bir kart olarak elde tutulmuş ve gerektiğinde bu kart açılmış, kullanılmıştır.

Molla Mustafa Barzani, İran ve ABD ilişkilerinde, Irak'ın köşeye sıkıştırılmasında, İran'ın istediği çıkarları elde etmede, ABD'nin güncel politikasının yürütülmesinde bu Kürt kartı ustaca kullanılmıştır. Tabii Kürt kartı işi bittikten sonra çöp sepetine atılmıştır. Sonuç ise çok trajik bir yenilgi, yıkım, sürgün, katliam vb. olmuştur.

Emperyalizmin Kürt sorununa ilgisi, sadece onu bir kart olarak elde tutma ve kullanma ile sınırlı değildir. Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm doğrultusunda sahip ulusal kurtuluş mücadelemizin gelişmesine paralel olarak, emperyalizmde bölge stratejisi çerçevesinde Kürt sorununa *"çözüm"* önerilerini gündeme getirmiş ve bu doğrultuda çok yönlü bir çaba içinde olmuştur. ülkemiz devriminin bölgede yaratacağı büyük depremi kavramış, bu büyük alt-üst oluşun emperyalist dengeleri yokedece bir konuma ulaştığını gören emperyalistlerin, soruna stratejik yaklaşımlarından en önemlisi *"PKK'ya hayır, Kürt sorununa evet!"* biçiminde kendini gösteriyor.

Dolayısıyla, ABD, Körfez krizinde kapsamlı, çok boyutlu planlar peşindedir. Bu stratejide, PKK'yi bastırmak ve imha etme ile *belli dengeleri* gözeten bir reformist Kürt çözümü hedefleri önemli bir yer tutuyor. Öz güçlerine dayanmayı değil, sömürgeci ve emperyalist devletlerin kendi içindeki çelişkileri kendilerine temel politika alan "bizim" ilkel-milliyetçi gruplarımız tam da unutulmaya başladıkları bir süreçte krizle birlikte anılmaya başlıyor ve "fırsatçı bir role" soyunarak, başkalarının elinde kart olmaya balıklama atlıyorlardı. Talabani'nin ABD gezisi, Fransa temaslarını bu bağlamda değerlendirmek gerekiyor. Otonomi amaçlarına ulaşmada, bölge gericiliği ve emperyalizmin Irak ile yaşanan çelişkilerine bel bağlamış görünüyorlar. Bu bir çıkmazdır, çok daha trajik yenilgi ve yıkımların yolunu döşeyen bir çıkmaz! Saddam karşıtı oluşan uluslararası cepheyi (emperyalist bir cephedir) Kürtler açısından bulunmaz bir *"tarihsel fırsat"* olarak değerlendirenler var. Kürt-otonomcu eğilimleri tutumlarını bu sığ, aymaz, yanılgılı değerlendirmelere dayandırıyorlar. Bu ihanete dek varacak bir aymazlıktır. Bunlara karşı tavrın, bölgeye ilişkin devrimci yaklaşımın ne olması gerektiği konusuna ise haftaya değineceğim.

Vali, Amazonları korkutuyor

Amazon Ormanları, Vali Mestrinho'nun yeniden seçilmesiyle titremeye başladı.

Çevre düşmanı "insan"

Dış Haberler Servisi

Brezilya'nın ünlü Amazon bölgesine çevre düşmanı vali Mestinho, üçüncü kez büyük farkla yeniden seçildi. Yeniden seçilen vali Gilberto Mestinho, Amazon yağmur ormanlarının dostu değil ama, tersini savunanları da bölge halkı pek sevmiyor.

Amazon eyaletinin ünlü tutucu valisi Mestinho, Ekolojinin merkezinde insanın kendisi vardır, diyor ve şöyle devam ediyor: "Ben insanların valisiyim: ağaçların ve hayvanların değil."

Daha önce 1959-1963 ve 1983-1987 dönemlerinde de valiliğe seçilen Mestinho, seçim kampanyasında Amazon'da yaşayan insanlara ağaç kesme ve timsah avlama vaadinde bulunmuştu.

Amazon'da bulunan dokuz yerleşim biriminden üçünde de seçimleri Mestinho benzeri tutucu adaylar kazandılar. 24 Kasım'a kadar tamamlanacak seçimlerde geri kalan altı yerleşim biriminden de en az dördünü aynı görüşleri savunan adayların kazanması bekleniyor.

Gerek Brezilya'lı gerekse başka ülkelerden çevreciler, Mestinho'nun ağacı ilkel, vahşi ve insana uzak bir olgu olarak gördüğünü, oysa bir karayolunu daha insana yakın bir şey gibi algıladığını söylüyorlar.

Mestinho'ya göre ise çevreciler, Amazon'un ulusal çıkarını görmeyen insanlar. Ona göre "Amazon'u koruma" fikri 20-30 yıl önce ortaya çıktı. Bu tarih Amazon'un kıymetli madenlere sahip olduğunun keşfedilmesine denk geliyor. Bu durumdan endişe eden uluslararası maden şirketleri, sözkonusu fikirleri ortaya attılar.

Böylece Amazon madenlerinin dünya piyasasına girerek kendi fiyatlarının düşmesini engellemek istiyorlar.

Bu iki görüşten hangisi haklı pek belli değil ama, seçmenler, en azından şimdilik, Mestinho'yu tercih ettiler.

Silahlanma yarışı sürüyor

Brezilya atom bombası mı yapıyor?

Devletin en üst düzeydeki yetkililerinin ısrarla vurgulamasına karşın Brezilya'nın nükleer silahlar üretmeyi tasarladığı öne sürülüyor.

Dış Haberler Servisi

Brezilya Devlet Başkanı Fernando Callor de Mello, kendisini sıkıştıran gazetecilere "Size üçüncü kez tekrarlıyorum ki, Brezilya nükleer silah yapmayacak" diyordu.

Konuşma, Brezilya devlet başkanının Eylül ayında Brezilya Hava Kuvvetleri'ne ait bir üste bulunan 320 metre derinliğindeki bir kuyunun sembolik olarak kapatılması törenine katıldığında geçiyordu.

Sözkonusu kuyu, yeraltı nükleer denemeleri için açılmıştı. *Collor* artık nükleer silahlar için hiçbir şey yapılmayacağını açıklamış bulunuyor.

Dahası son NewYork gezisinde Central Park'ta bulunan John Lennon plaketine gül koydu. Başkanın Nükleer silahlara karşı bir ilah olarak kabul edilen Beatles üyelerinden John Lennon'a saygı gösterisi de, konunun uzmanlarını tam olarak ikna edemedi.

Çünkü *Collor*'dan önce Brezilya Devlet Başkanı olan Jose Sarney de büyük sözler vererek "Bizim nükleer silahlar yapmamızın hiçbir olasılığı yoktur" demişti. Fakat onun döneminde Brezilya'nın nükleer silahlanma hususunda büyük ilerlemeler kaydettiği belli olmuştu.

Sarney döneminde, askeri yetkililer araştırmaların Brezilya'nın atom bombası yapabilecek aşamaya geldiğini sakince açıklamışlardı. Durumu Sarney'in bilip bilmemesi o aşamada önemli değildi. Çünkü ordunun olağan ihtiyaçları için istediği materyal ile bazı başka şeyler yapabilecek potansiyele Brezilya'da sahip olduğu biliniyor.

Bugün Brezilya'da atom bombasına dönüşebilecek iki temel proje var.

Birincisinde Donanmanın 1992'den başlayıp 2000 yılında bitirmeyi planladığı bir nükleer denizaltı bulunuyor. Denizaltı reaktörü yakıt olarak yüzde 20'si zenginleştirilmiş uranyum kullanacak.

Brezilya Ulusal Nükleer Enerji Konseyi başkanı Jose Luiz Santana, denizaltıya 8 bin kilometre uzunluğundaki Brezilya kıyılarını korumak, Güney Atlas Okyanusu deniz yollarını denetlemek için ihtiyaç duyduklarını iddia ediyor.

Ancak Brezilya'nın Sahil Güvenlik Organizasyonu bile yokken kıyılarını koruma anlayışı kabullenmek kolay değil. Dahası Atlas Okyanusu'nda onlara kimin düşman olduğu da yanıtı olmayan bir soru.

İkinci projenin "açıklaması" daha da inandırıcı. Ordu, deney için grafit kullanan reaktör yapmaya çalışıyor. Henüz başarılı olmayan girişimde fizyonu kontrol için su yerine grafit kullanılacak. Böylece işlemin sonunda çok tehlikeli bir radyoaktif madde olan plutanyum ortaya çıkacak.

Brezilya'nın tüm enerji ihtiyacı ülkedekibol akarsular üzerine kurulan hidroelektrik santrallerden sağlayabileceği, enerji için yeni yollar aramasın mantıklı olmadığı öne sürülüyor. Öyleyse Brezilya niçin bomba peşindedir? Bunun sebebi olarak belki de Brezilya'nın komşusu Arjantin ile silahlanma yarışına girişi gösterilebilir. Gerçi bu iddiaları her iki ülkenin yetkilileri de reddetmektedir.

Brezilya ve Arjantin 1968'de imzaya açılan Nükleer Silahsızlanma Anlaşmasına katılmadılar. Çünkü böylesi bir anlaşmanın o ana kadar nükleer güce sahip ülkelerin ayrıcalığını kabul etmek anlamına geldiğine işaret ediyorlardı.

DÜNYADA BU HAFTA

Dediktifler, Naziler'in peşinde

Almanyalar birleşse bile dünya Nazileri'n peşini bırakmıyor. Avusturyalı bir grup dedektif, 2. Dünya Savaşı sırasında Naziler'in Sovyetler Birliği'nde işlediği suçları araştırmak için Rusya Federasyonu'nun Smolensk kentine geldi.

Ekipte yeralan Avusturya Genel Tahkikat Müdürlüğü'nün üst düzey özel dedektiflerinden Paul Malone, Mark Baylis ve Ann Bretingam-Mour çalışmaları hakkında bilgi verirken; 3 yıl önce Avusturya Tahkikat Ofisi'nde, 2. Dünya Savaşı sırasında nazilerce işlenmiş suçların araştırılması için özel bir ekip oluşturulduğunu söylediler. Dedektifler, Moskova ve diğer şehirlerdeki meslektaşları ile özellikle 12 kentte ortak araştırma yapmayı planladıklarını açıkladılar.

AT, çiftçilerden desteğini çekiyor

AT Tarım Komisyonu, Avrupa'ya yılda 26 milyar dolara malolan tarım sübvansiyonlarında yüzde 30'luk bir indirim istiyor. Tarım Komisyonu'ndan Ray Mac Sharry'nin hazırladığı planı henüz sadece İngiltere, Danimarka ve Hollanda kabul etti.

Esasen serbest ticaret anlayışıyla uyuşmayan tarım sübvansiyonları konusunda Avrupa'nın ilgili dış ticaret bakanları bir türlü anlaşamıyor.

Mac Sharry Planı'na karşı çıkanların başında Alman Bakan Ignaz Kiechle geliyor. Kiechle'nin karşı çıkışında Almanya'daki 14 Ekim eyalet seçimlerinin de rol oynadığı iddia ediliyor.

Bu arada Fransızların da bu planı kolayca kabul etmeyeceği sanılıyor. Çünkü daha birkaç gün önce kızgın çiftçiler, Cumhurbaşkanı François Mitterand'ın Toulouse'a gelişinde havaalanını traktörleriyle işgal ettiler.

Son iki hafta içinde üç kez biraraya gelen tarım bakanları anlaşamayınca sorun, gelecek hafta AT'nin başbakanlar düzeyinde gerçekleştirilecek toplantıya bırakıldı.

Güney Koreliler yine sokakta

Güney Kore'nin başkenti Seul'de istihbarat skandalını protesto eden 100 bin kişi polisle çatıştı. Güney Kore Şubat ayından bu yana çok "sakin" bir yıl geçiriyordu. Grevler, boykotlar ve protestoların sürmesine karşın bunlar, geçmişteki eylemlerden oldukça farklıydı.

Bu sessizliği bir açıklama bozdu: 1988'de yasaklanmış olmasına rağmen Ulusal Güvenlik Komutanlığı (DSC) tarafından gazeteci, profesör ve muhalefet liderlerinden 1300 kişi hakkında dosya tutuluyordu.

Açıklama kamuoyunda bir bomba gibi "patladı" Şubat ayındaki başkanlık seçimlerinde Roh Tae Woo'yu oldukça zorlayan muhalefet lideri Kim Dae Jung da hakkında dosya tutulan 1300 kişiden biriydi. Jung'un tepkisi çok büyük oldu.

Parlamento ve basında dile getirilen tepkiler üzerine devlet başkanı Woo, hem Savunma Bakanı'nı hem de Ulusal Güvenlik Komutanını görevden aldı. Ancak tepkiler bitmedi. Jung'un öncülüğünde Seul'de yapılan protesto mitingine 100 bin kişinin katıldığı belirtiliyor.

Devlet başkanı Woo'nun yeni atadığı Savunma bakanı ve DSC şefinin, DSC'de reform yapılacağı vaatlerine ise herkes şüphe ile bakıyor. Woo, bunalımı, halkın ilgisini başka yerlere çekerek aşmaya çalışıyor. Halkın ilgisinin çekilebileceği konuların başında da Moskova ve Kuzey Kore ile geliştirilmeye çalışılan ilişkiler geliyor.

Etiyopya'ya silah yok

Şiili'nin silah sanayicilerinden Carlos Cardoen, gerek Şili'nin yeni demokratik yönetimin gerekse Arap müşterilerinden gelen baskılar yüzünden eski adı Habeşistan olan Etiyopya'ya silah satışına son verdi.

Yunanistan'da cezaevi isyanları

Güvenlik önlemleriyle ünlü Atina'daki Korydallos Cezaevi'nde, hücrede kalan mahkumların başlattıkları isyan güçlükle bastırılabildi. İsyancı mahkumlar cezaevi çatısına çıktılar, yataklarını yaktılar ve polisle çatıştılar.

Yunanlı mahkumların bu ay içindeki üçüncü ayaklanmasında yine cezaevlerinde reform yapılması istendi.

Peru'da Aydınlık Yol saldırdı

Peri'nun başkenti Lima'da bulunan Almanya Büyükelçiliği'ne Aydınlık Yol gerillaları bombalı saldırıda bulundu. Herhangi bir can kaybı ve yaralanmanın olmadığı saldırı sonucunda büyük hasar meydana geldi. Öte yandan bir fabrikaya, yine Aydınlık yol gerillalarınca yapılan saldırıda bir güvenlik görevlisi öldürüldü.

Arnavutluk'ta glasnost

Arnavutluk 24 yıl sonra ilk kez hava sahasını ticari uçuşlara açtı. Şimdiye kadar Arnavutluk hava sahası, uluslararası haritalardaki uçakların düşürülebileceği çok tehlikeli bir bölge olarak gösteriliyordu.

Almanya'da Komünist Partiye polis baskısı

Polis, Doğu Berlin'de bulunan komünist partinin devamı niteliğindeki Demokratik Sosyalizm Partisi'nin merkez bürosunu bastı. Polis eski yönetimden kaçırıldığı iddia edilen büyük miktardaki paranın peşinde olduğunu söyledi. Parti merkezinde ve genel sekreter Gregor Gysi'nin bürosundaki sekiz kasa mühürlendi. Daha sonra yapılan araştırmalar sonucunda iddiaları doğrulayan her hangi bir bulguya rastlanmadığı bildirildi. Gysi, yapılanları belirli politik çevrelerin" partisine yönelik köşeye sıkıştırma operasyonu olarak niteledi.

ETA'nın sırları gözaltında

Bask bölgesinin bağımsızlığı için, mücadele eden ETA'nın ünlü liderlerinden Waldo'nun yakalanmasının örgütün çözülmesine yolaçması bekleniyor.

Dış Haberler Servisi

Waldo ismiyle bilinen ETA'nın ünlü liderlerinden Jose Javier Zabaleta geçen hafta sonu Fransa'da yakalandı. Waldo'nun yakalanması İspanya yetkililerini, ETA'nın sonunu getirebilecek bir tutuklama olarak sevince boğdu. Waldo'nun cep bilgisayarının belki de ETA'nın tüm teşkilatını gözler önüne serebileceği sanılıyor.

Şimdi İspanyol polisi, pekçok uzman ile Waldo'nun bilgisayarında gizli olabilecek bilgilerin peşine düştü. Yetkililer bilgisayarda ETA'nın yeni emir komuta zinciri ve adresler, isimler olduğuna inanıyorlar.

Polis yetkilileri, bilgisayardaki isimlere ulaşabileceklerine inanmadıklarını belirttiler. Ancak ETA için kaybolan böylesi bilgilerin, açığa çıkmasından daha fazla tahrip yaratabileceği vurgulanıyor. Çünkü buna benzer bir olay dört yıl önce yaşanmış; Fransa'da ortaya çıkarılan bir ETA arşivi örgütün belini uzun bir süre doğrultamadan olmuştu.

Waldo Cezayir'de eğitim görmüştü. Waldo'nun örgütün yaptığı pekçok eylemin yöneticisi durumunda olduğu ve bazı eylemlere bizzat katıldığı iddia ediliyor.Waldo'nun Fransa'da tutuklanmasının bir başka boyutu daha var. Fransa ve İspanya'nın Bask'ın bağımsızlığı için mücadele veren ETA örgütüne karşı işbirliğinde tavırlarında yeni bir

adım oldu. Fransa uzun yıllar boyunca Bask gerillaları için bir sığınak olmuştu. Franko faşizminde Fransa'ya kaçanlara politik sığınma hakkı tanınması, ETA özelinde son yıllara kadar sürmüştü. Özellikle 1968'den beri İspanya hükümetleri bu hususta Fransa'yı sıkıştırmaya başlamıştı. Beş yıl önce de sosyalist İspanya hükümeti, sorunun çözümü için Mitterand'a resmen başvurdu. İmzalanan işbirliği anlaşması uyarınca son yıllarda, Fransa da ETA gerillalarını tutuklayuyor ve İspanya'ya iade ediyor. Özellikle İspanya-Fransa sınırı karşılıklı olarak çok iyi korunuyor.

900 bin kişi Baskça konuşuyor

Bask dili dünyanın en az tanınan lisanlarından biridir. 4-5 yüzyıllık bir geçmişe sahip olan Baskça'nın diğer dillerle hiçbir yakınlığı bulunmuyor.

Bugün İspanya ve Fransa'da en az 900 bin kişinin Bask dilini konuştuğu biliniyor. İspanya Anayasası Bask dilini resmen kabul etmiş bulunuyor. Ancak Baskça öğrenmek isteyenler bunu kendi olanaklarıyla yapmak durumunda. Buna karşın Fransa'da yaşayan Baskılar'ın yüzde 10'u kendi dillerini resmi okullarda öğrenebilme olanağına sahip.

"Orhan Pamuk, kolajı 'roman' diye yutturuyor"

Son dönem başarılı roman yazarlarımızdan Orhan Pamuk'un Kara Kitap isimli yapıtının yayımlanmasıyla edebiyat çevreleri, yazarı alkış yağmuruna tuttular. Bu övgü sağanağı içinde, şair Ali Günvar'ın "başka bir şey anlatan" sesine yer veriyoruz.

Metin SEVER

Orhan Pamuk'un *Kara Kitap* isimli romanının yayınlanmasıyla birlikte edebiyat dünyamızda kitap üstüne yazılan yazılar birbirini izledi. Bir yandan *Kara Kitap* övgülere boğulurken diğer yandan *Kara Kitap*'ın yeni baskıları yapıldı. Biz olaya biraz farklı bir noktadan bakmak istedik, paranoyaya düşmemek kaydıyla septik olmanın, Sokrates'in deyimiyle "at sineği" olmanın yararlarına inanıyoruz. Buradan hareket ederek *Kara Kitap* üzerine *Ali Günvar*'la konuştuk.

-Kara Kitap üzerine çok yazı yazıldı ve yazılan yazılar kitabı olumlu yönleriyle ele alıyorlardı. Bildiğim kadarıyla eleştirel bir bakışın var. Sen ne düşünüyorsun "Kara Kitap" hakkında?

Orhan Pamuk işi üslupçuluğa döktü. Cevdet Bey ve Oğulları ile Sessiz Ev'de araştırıcı, inceleyici bir tavrı vardı. Beyaz Kale ile birlikte bu kitapta kolaj tavrı var. Yüzyıldır söylene söylene terane olmuş şeyleri, üstelik yanlış şeyleri tekrar kullanıyor.

-"Yanlış" gördüğünüz noktalar neler?

-Mesela, Mevlana ile Şems ilişkisini homoseksüel ilişki olarak ele alması. Dergah eğitiminin ne olduğunu bilmeyen insan bunu da anlayamaz. Bu meseleyi bu şekilde ele alması ile yobaz medrese takımının meseleyi ortaya koyuşu arasında hiçbir fark yok.

Ayrıca Doğu-Batı ikileminde Batı yanlısı bir tavır içersinde. Batının özel problemlerine bulduğu özel çözümlerin bizde olmayışına bakıp Türkiye'yi buradan değerlendiriyor. Bu kadar incelemeden uzak bakış açısı ile roman yazılacağına inanmıyorum. Orhan Pamuk Batı kültürünü iyi biliyor ama, Doğu kültürünü hiç bilmiyor. Batılı bir eğitim sisteminden gelmiş kişi Doğu'yu hiçbir zaman anlayamaz. Batı kendi değerlerini putlaştırmış ve kendi içine kapalı ve taşlaşmış bir sistem oluşturmuştur; bununla bir yere varması ve Doğu'yu anlaması mümkün değildir. Batı için kendisi dışındaki kültürlerin kullanım değerleri, olduğu ölçüde vardır. Batı anlamaya çalışmaz, anlatmaya çalışır. Bu durumda Orhan Pamuk da yapsa yapsa üslupçuluk yapar. Yüzeysel ve yanlış verilerden hareketle yarattığı kolajı roman diye yutturuyor. Ancak bu üslup Orhan Pamuk romanının sonu olabilir. Tehlike çanlarının çaldığını gösteriyor. Her ne kadar Türkiye'nin yüzeysel entellektüel hayatı Orhan Pamuk'un ciddi meselelere parmak bastığını sanıyorsa da yanılıyor.

Diğer noktalardan biri de ulusal kimliği ele alış biçimi. Ulusal kimlik sorununa değinirken sıradan Cumhuriyetçi dogmalara bağlı kalıyor, bunları önveri olarak alıyor.

- Cumhuriyetçi dogmalardan neyi kastediyorsun?

-Osmanlıdan kopuş sırasında bize devrimle ve milli devlet adı altında anlatılan kültür birikiminden, enjeksiyonundan söz ediyor. Ayrıca Orhan Pamuk için ulusal kimlik diye bir sorun yok. Ulusal kimlik sorunu araştırılmamış, kolaj gibi duruyor. Birtakım yerlerdeki birtakım yüzeysel bilgileri toplamış kolaj oluşturmuş. Aslında Orhan Pamuk bu haliyle yazmıyor, tablolar oluşturuyor.

-Peki Ali, sence roman nedir?

-Roman için 19.yy'a bakmak gerek. Roman Lucaş'ın da Engels'in de belirttiği gibi burjuva epiğidir. Bugün için romanın koşulları ortadan kalkmıştır. Roman artık Batı'da da yazılmıyor. Olay artık best-seller'a döndü. Bugün roman adı altında çıkan yapıtları belki çok farklı bir kategoride incelemek lazım. Çünkü artık burjuvanın epiğe ihtiyacı yok.

- Nasıl bir kategori?

-Bugün roman adı verilen yapıt artık bir problemi çözmekten çok insanın karşısına gerek sinematografik gerek tek tek tablolar olarak çıkan estetik bir yapı. Orhan ise bu estetik yapının sadece bir yanını alıyor ve okuyucunun önüne slaytlar atıyor.

-Roman tanımına çok statik bakmıyor musun?

-Roman bir olgu olarak zaten donmuştur. Proust'la beraber farklı bir mecra kazanmış. Yani roman bir anlamda kendi kendini inkar etmiştir. Batı kültürünün artık böyle bir epiğe ihtiyacı yok. Balzac romanı kendisinden 80 yıl öncesinin kadrini bilmiştir, ama bugün kadri bilinecek bir durum yok. Sadece nicelik değişiklikleri var, belki biraz daha edepsizlik.. vb. Benim Orhan Pamuk'a bir tavsiyem var. Bugün Doğu-Batı sorunu gibi milletin ağzında sakız ettiği konuları bir yana bırakıp, daha değişik ve tasarlanmış olgular zinciri üzerinde kolajlarını sürdürsün. Çünkü ciddi olarak Orhan Pamuk iyi bir üslupçudur. Ancak hakim olamadığı konulara girdiği zaman altında eziliyor. Çünkü bilgisi yeterli değil. Bence aynı başarısızlık "Beyaz Kale"de de var.

-Sen "Orhan Pamuk kendi romanının sonunu hazırlıyor" diyorsun ama kitap çok kısa zamanda birkaç baskı yaptı?

-Çünkü en büyük tehlike bir sanatçının popüler hale gelmesidir. Bu bir sanatçı için felakettir. Zira Orhan'ın romanı üzerine yazılan yazılar son derece yüzeysel şakşakçılıktan ibarettir. Orhan'ın ego'suna hitap ederek, onu kandırıyorlar. Eğer amaç para kazanmaksa diyecek birşeyim yok ama romancılık açısından düşünürsek çok uyanık olmak lazım. Orhan şu an salt üslupla bir yere varmaya çalışıyor. Bir kez daha söylüyorum, üslubu konusunda söyleyecek birşeyim yok ama sadece üslup yeterli değil.

-Bir de biraz konumuzun dışında bir soru sormak istiyorum. Yazın piyasası çok kısa zamanda bir yapıtı göklere çıkarabiliyor ya da tam tersi. Yapıt-piyasa ilişkisi için ne düşünüyorsun?

-Türkiye'de çok dar bir edebiyat piyasası var. En çok satan kitabın 15 bine ulaşabileceği bir piyasa bu. Bu edebiyat piyasası edebi anlamda hiçbir şeyi belirlemiyor. Bu piyasanın belki kendi içinde bir iktidar savaşı var ama piyasanın iktidarı yok, iktidarsız bir piyasa. Belki Türkiye'de basın denilen hadisenin yan ürünü olarak var. Bu piyasa ego tatmininden ortaya çıkmış bir piyasadır ve o seviyede kalmaya mahkumdur.

"Moda olsun diye yapmadık"

Mazhar Alanson, yeni kasetleri "Geldiler"deki argo şarkılar için "Bunları moda olsun diye yapmadık, bizim araştırıcı tavrımızın bir sonucu" diyor.

Metin SEVER

Öğlene doğru uyanmış/kafası dünden kıyak/kendisi hakiki delikanlı/işi gücü hır çıkarmak/gene sinemada çıngar çıkarmış/haşat olacakmış az daha salak/paçozun teki yanına oturmuş/kafasını bozacak/saf saf oturmuş paçozun teki... Ali kıza bir clark çekiyor/kahvedekiler ının ının diyor...

Evet, bu sözler sokakta, minibüste duyduğumuz sözlere çok benziyor ama oralardan alınmadı. **Mazhar-Fuat-Özkan**'ın son kaseti "Geldiler"e ait.. Bu kasette **MFÖ**'nün getirdiği "yenilikler"den birisi rap müziğinin Türkçe yorumlanması. Ancak şöyle bir fark var: **MFÖ**'nün kullandığı sözler tamamen argo.

Peki neden argo seçilmişti? Orospuların, eşcinsellerin, yani kıyıya düşmüşlerin dili olan argo, son yıllarda toplumumuzda lümpenlerin kullandığı dil olmaktan çıkıp, okullarda, esnaf arasında da yaygınlaştığı bir dönemde MFÖ neden argoyu seçti? Argonun muhalif yönü mü öne çıkarılmak isteniyordu yoksa moda olduğu, Türkçe yapılırsa satışların daha çok artacağı mı düşünülmüştü? İşte bu sorularımıza yanıt alabilmek için **MFÖ**'nün en etkin ismi ve şarkı sözlerinin de yazarı olan Mazhar Alanson'la görüştük.

-Sayın Mazhar Alanson, neden argoya yöneldiniz, sizce argo nasıl bir dil?

-Bu bir örnektir. Rap müzik tarzının sokaktan gelmiş olması beni şarkı sözlerinin de sokakta konuşulan bir dilde yazılması gerektiği düşüncesine götürdü. Yoksa moda olsun diye yapmadım. Biz araştırıcı bir grubuz, bu da sürekli kendimizi yenileme anlayışımızın bir sonucu.

Argoya gelince, argo sonradan türemiş bir yardımcı dil olduğunu düşünüyorum. Bu dili konuşanlar kendi ana dillerini de konuşurlar. Bu anlaşılmayan acaip dilin daima değişmesi, kılıktan kılığa girmesi argonun yaşayan bir dil olduğunu gösterir. Gerçek argo bir sınıfa veya takıma bağlı kimseler tarafından kullanılanlar ve bunun dışında bulunanlarca anlaşılmaması gereken kelimelerden meydana gelir.

-Kasetinizin adı neden "Geldiler"?

-Genellikle kasete **hit** olan şarkının adı verilir. Bizde önce **Mecburen** sonra **Anında Görüntü** daha sonra **Ali Desidero** adlarını uygun gördük. Son şarkı da **"geldiler, gelecekler"** kelimeleriyle bitiyordu. Plağın tümü bu sefer bilinen **MFÖ** stilinin dışına taşmıştı. Dinleyenler bunlara gelmişler demeden biz kendimiz geldiler ismini uygun gördük. Üstelik konser afişlerinde de bize faydalı olacaktı. Üstüne konser tarihi ve yeri yapıştırdığımızda o şehire geldiler anlamına gelecekti. Hem de Batılıların "come back" dedikleri uzun bir aradan sonra "üç yıl" tekrar plak yapmıştık.

-"Sude" ve "İk Ben" isimli parçalar daha farklı bir özellik gösteriyor.

-**Sude** ve **"İk Ben"** olmayan dilde yapılan ses uyumlarına dayalı şarkı sözleridir. Denemedir, "absurdur" (saçmadır), ama herkesin ağzına takılması ihtimali fazladır.

Meraklısı için minik sözlük:
gaco: kadın
iskele olmak: erkeğin kadına sarkıntılık etmesi
ıh demek: dikkat gelen var
lolo: gösteriş, kabadayılık
çartayı çekmek: ölmek
klark çekmek: yüz vermemek
paçoz: ortamalı kadın

KİTAP

Yitik bir halka...

Hasan SEVER

Yurduna Dönen Gılgamış

HALİL GÜÇLÜ'nün Belge Yayınları-Yeni Sesler Dizisi içinde yayımlanan bir ilk ürün YURDUNA DÖNEN GILGAMIŞ

Devrimci yazında sıkça görülen ve giderek bir kahramanlık mankıbesine dönüşen kabadayıcı popülizmin zerresi bulunmaz Yurduna Dönen Gılgamış'ta. Halk eleştirilir. Yurduna Dönen Gılgamış, yitik bir halka yöneltilen en büyük sitem, en kahırlı haykırış ve en esaslı eleştiridir.

Bir halkın kahramanlığı, korkaklığı, varoluşu, tükenişi, ölümü, dirimi, suskunluğu, haykırışı, özgürlüğü, köleliği, ihaneti, acımasızlığı ve merhameti binlerce yıllık bilinen tarihi içinde şiir boyunca akar gider. Gılgamış, Mazdek, Kawa, İskender, Xenepon bir tarihsel resmi geçit yapar gözlerimizin önünde. Halk kalk Nemrut'un tepesindeki suskun heykel başları olur 'günışığını' gözler bir sonsuz atalet içinde kah Fırat-Dicle olur çağlar. 'Kaybolmuş çömlek' bulunur-yiter bulunur-saklanır-kaçılır-korkulur-ihanet edilir ve doğuşudur bir imgeler dünyası içinde. İmgeler tarihselin sonsuz çeşitliliği içinde ve düzensiz ritminde salınır durur böylece. Bu düzensiz salınım ilk başta bir anlama güçlüğü yaratır fakat okuyucu şiirin atmosferine ve özel çağrışımlarla dolu imgesel dünyasına çok kolay ve sessizce giriverir. Anlam bütünlüğünü kendince kurar. İç ve dış kurgular ana imgeli, Yurduna Dönen Gılgamış imgesini ve ikincil imgeleri, Yitik Ülke-Kaybolmuş Çömlek-Gümışığı imgelerini okuyucunun algışında somutlar.

Şiir anlatımcıdır-bu bakımdan ulusun geleneğini sürdürür- ve elbette her anlatımcı şiir gibi öykünür ama bu bir zayıflık değildir. İzlenimci anlatımla 'biz'li-ben'li içsel anlatım arasındaki hoş geçişler, anlatımcı şiirin ozana özgü yanını öne çıkarır.

Keza şiir farklı temaların bir toplamıdır. Tematik yan dramatik yana kıyasla ağır basar. Dramatik unsur tematik olanı yalnızca tamamlar ve anlaşılır kılar. Çağrışımlar yer yer uzak ve soyut yer yer somut ve yakındır. Uzak ve soyut çağrışımlar kanaatimce şiiri biraz zorlaştırır ama bir okuyucu için şiir tadı aldım diyebilmek herhalde biraz bu uzak ve soyut çağrışımları anlayabilmekle mümkün olsa gerek.

Şiirin ana imgesi olan Yurduna Dönen Gılgamış imgesi ile sözkonusu olan dramatik bir 'dönüş' değildir, 'dönüş tematiktir. Murat edilen, halkın binlerce yıllık tarihini tanıması ve tarihinin karmaşası içinde bulanıklaşan, körleşen bilincinin-ruhunun temizlenmesi, arınmasıdır. Halkın bilincinde geçmişe ait eskimiş, çürümüş ne varsa, ihanete, suskunluğa, kölece boyun eğişe, tükenmişliğe, bilmezliğe, sessizliğe, korkaklığa ve ulusal kimliksizliğe dair ne varsa hepsi lanetlenir. Tarihsel gezintinin içinde yer yer izlenimci yer yer içsel anlatımlarla bilincin arındırılması için malzeme toplanır ve nihayet halkın bilincinin kir-pastan arındırılması ve temizlenmesi ile hareketin güncel yükselen gelişmesi arasında orantılı bir bütünlüğe çok yakın çağrışımlarla ulaşılır: Şiddet, bu arındırmanın, bilinç temizleme eyleminin taşıyıcısıdır...

GILGAMIŞ YURDUNA
DÖNMÜŞTÜR?..!

gerilmiş son sessizlik çarşaf gibi titrerken
ve beklenen her haber
gündoğumuyla saldı bizi dışarı
kırarak ilk şaşkınlığı sesi
uçtuk masum ve mahçup
selam günışığı
selam...
selam ey büyük ülke
...

TELEVİZYONDAN SEÇMELER

TV-1
ÇARŞAMBA (31 Ekim 1990)
SAHNEDEN: Yönetmenliğini Dilek İçinsel'in yaptığı program tiyatro, opera ve baleyi konu edinen üç bölümden, oluşuyor. Programın tiyatro ile ilgili bölümünde, İstanbul Devlet Tiyatrosu ve Şehir Tiyatroları'nda sahnelenecek oyunlardan *Sonsuzluk Kitabevi* oyununun yönetmeni Başar Sabuncu ile yapılan bir röportajla ekrana gelirken, *Theope* adlı oyunun yazarı Coşkun Büktel ve yönetmeni Ali Taygun'un oyunla ilgili görüşleri programda yer alacak. Programın bale ile ilgili bölümünde kareoğrafiğini *Geyvan Mc Millan*'ın yaptığı *Nemrut'un Dansı, Anadoluda Gece* ve *Mutlu Son* adlı bale ile *Oytun Turfanda*'nın sahneye koyduğu Giselle adlı baleden görüntüler yer alıyor. (23.20)

CUMA
YERLİ BELGESEL "GENÇ SİNEMACILAR":
Yapımcılığını *Lütfü Özalay*, yönetmenliğini Neşe Ertürk'ün yaptığı belgeselde TRT'nin açmış olduğu projeye katılıp film yapan genç sinemacı *Müberra Atasoy* ve kameraman *Ali Yavaş* ile film üzerine yapılan söyleşi yeralıyor ve film gösteriliyor. (19.20)

CUMA (2 Kasım 1990)
Karıncalar (Gece Sineması)
Yönetmen: *Robert Scheerer*
Oynayanlar: *Robert Foxwerth, Gerald Gordon, Barry Van Dyke, Myrnax Loy*
Konu: Bir iş adamı olan Tony Fleming, kumarhaneye çevirmek amacıyla Ethel Adams'ın otelini satın olmak istemektedir. Bu sırada oteldeki bir inşaat işçisi nedeni belirsiz bir şekilde ölür. Bir diğeri de aynı şekilde komaya girer. Bu olaylar birbirini izlemektedir. Ama bir türlü nedeni bulunamaz. (00.30)

CUMARTESİ (3 Kasım 1990)
Film Bitti (TV'de Türk Sineması)
Yönetmen: *Yavuz Özkan*
Oynayanlar: *Zeliha Berksoy, Kadir İnanır*
Konu: Özel hayatlarında çeşitli sorunları yaşayan ve ayrılmak üzere olan bir aktör ve aktris, yeni başladıkları bir filmde özel hayatlarındaki durumun tam tersini yaşayan bir karı-kocayı canlandıracaklardır. Bu çelişki içindeki iki insanın yaşamı konu ediliyor. (21.55)

PAZAR (4 Kasım 1990)
POP SAATİ
Yapımcı: *Ankara Televizyonu*
Yapım yönetim: *Erhan Konuk*
Sunucu: Erhan Konuk
Konu: Geçtiğimiz yıl ve bu yıl listelerde gördüğümüz ve sevilen ritmik parçaların yanı sıra İngiliz sanatçı Phil Collins şu parçalarla ekrana gelecek. *Something happened on the way to heaven*, Do you remember, *Another day in paradise*, M.C. Hammer *You can ttouch this*, Technotronic *Pump up the jam*, Get up, *Snap* The power, *Beats International* Dub be good to me. (00.00)

TV-2
PERŞEMBE (1 Kasım 1990)
FESTİVALLERDEN
TurgutMasatçı'nın hazırladığı programda İstanbul Festivaline katılan kemancı *Stefan Milenkoviç C. Saint-Seans*'in introduction-rondo ve Kaprissiososunu, ayrıca şef *Yuri Temirkanov* yönetiminde Filarmoni Orkestrası *Çaykovsky*'nin Fındıkkıran Balesinden II. perde müziğini seslendiriyor. (23.05)

TV-3
PAZARTESİ (29 Ekim 1990)
(TV'de Sinema)
Yönetmen: *Louis Malle*
Oyuncular: *Brigitte Bardot, Jeanne Moreau, George Hamilton*
Konu: Babasıyla birlikte İngiltere'de terör eylemleri yapan İrlanda asıllı Marie, babasının ölümünden sonra bir tiyatro topluluğunun yanına sığınır. Avrupa turnesine çıkar. İspanya'da Flores adında bir gence aşık olur. Flores ihtilal çalışmalarının elebaşıdır. Bir çatışmada ölünce ihtilal çalışmalarını yürütmek Marie'ye kalır. Gruptakilerin desteğiyle San Miguel kentindeki diktatörü devirir ve kahraman ilan edilir. (20.30)

CUMA (2 Kasım 1990)
Orjinal adı: *Desperate Journey*
Türkçe adı: *Ümitsiz Yolculuk*
Yönetmen : *Raul Nalsh*
Oynayanlar: *Errol Flynn, Ronald Reagan, Nancy Coleman Raymond Massey*
Konu: İkinci dünya savaşı sırasında İngiltereden havalanan bir uçak Almanya'ya bombardımana gider. Görev sırasında düşürülen uçağın sağ kalan mürettebatı kaçmaya çalışırken yakalanır. Almanlar tarafından sorguya çekilirken savaşın kararını etkileyebilecek önemli bilgileri ele geçirerek kaçmayı başarırlar.

KISA KISA

Kitap günleri başlıyor

TÜYAP 9. İstanbul Kitap Fuarı 2-11 Kasım günleri arasında düzenlenecek.

TÜYAP tarafından düzenlenen bu yılki 9. İstanbul Kitap Fuarı'na yurtdışından da tanınmış yazar ve ozanlar katılacak.Bu isimler arasında ünlü Faslı yazar *Abdellatif Laabi*, Gürcü asıllı ozan *Bulat Okucava*, günümüz Alman edebiyatının önemli yazarlarından *Sten Nadolny*, Yugoslav şair *İzet Saraylic* ile birlikte Nazım Hikmet'in eşi *Vera Tulyakova Hikmet* bulunuyor.

Zografu, ilk kez Türkiye'de

Mitos Yayıncılık

"Lokantamızda Prens ve Prensesler Daima Taze ve Bol Masal Sosu İle Sunulur" adlı yeni bir kitap yayımladı. Kriton Dinçmen tarafından çevrilen kitabın yazarı **Lili Zografu**. Bu yapıt, yazarın dilimize çevrilmiş ilk kitabı oluyor. **Lili Zografu** kitabın arka kapağında şöyle diyor: **"Kadınlar! Sizler için yapabileceğim bir şey varsa, o da prensi öldürmektir; Pamuk Prensesi de beraber tabii..**

En ufak bir saygınlık, gurur ve gerçeklikten nasibini almamış, o aşağılık köle kurtulamaz elimden..."

Yaba'nın Eylül-Ekim sayısı

İki ayda bir yayımlanan kültür-edebiyat dergisi Yaba Öykü'nün Eylül-Ekim sayısı çıktı. E.H.Carr, Ali Dündar, Öner Yağcı, Ercüment Özkaya ve İsmet Arslan'ın yazıları, Mehmet Maden, Vecihi Timuroğlu, Robert Bruns, Uğur Kaynar, Ömer Aytekin, Behçet Gürpınar, Mehmet Ercan, Saadet Çalık, Mehmet Ali Baştuji, Enver Bulut ve Cemal Ünal'ın şiirleri, Somersat Mougham, Yılmaz Güney, H. İbrahim Özcan, Zeki Oğuz ve Adalet Ok'un öyküleri yer alıyor.

SİNEMA

Sabun köpüğü gibi DICK TRACY

Murat MUNZUR

Yönetmen: Warren Beatty
Senaryo: Chesten Gould'un çizgi roman karakterinden esinlenerek, Jim Cash ve Jack Epps
Görüntü Yönetmeni: Vittorio Storaro
Müzik: Dany Elfman
Oyuncular: Warren Beaty, Madonna, Glenne Headly, Al Pacino, Dustin Hoffman, Paul Soruino, Mandy Patkin, Dick Van Dyke 1990 ABD yapımı, 105 dakika

Filminden önce "gürültüsü" gelmişti Dick Tracy'nin. Öylesine bir gürültü ki daha film proje aşamasındayken, filmin yapımcısı, yönetmeni ve baş "jönü" Warren Beatty (sarı şapkalı ve sarı pardüsülü Dick) ile Madonna (filmin en "şahsiyetli" karakteri)nın ilişkisi gazete ve dergilere konu olup gündemimize girmişti.

Bu aşkta; filmin 21 milyon dolarlık reklam ve promosyon bütçesinin ne kadar payı var bilemeyiz ancak, bu iki başrol oyuncusunun ilişkisinin filmin "prezentasyonuna" önemli avantajlar ve katkılar sağladığı kesin. Yapım maliyeti 30 milyon dolar olan film neredeyse yapım maliyetine eşit bir tanıtım bütçesinin sağladığı tüm olanaklarla hiç bir filmin kolay kolay sahip olamayacağı koşullarda ülkemizde de gösterime girdi. Bu uygun koşulların en başında yapımcının her türlü medyayı kullanarak izleyicide yarattığı "eksiklik" duygusu geliyor. Hollywood yapımcıları dev reklam kampanyalarıyla filmin yapımından, gösterime sunulacağı ana kadar geçen zamanı en ince ayrıntısına dek planlayıp ürünlerinin talep sorununu da böylece önceden çözüyorlar. Bu başarılı planlamanın ardından, izleyici filmin oynadığı sinemaları doldurarak kendisine yüklenen "eksiklik" duygusundan sıyrılıveriyor. Doğallıkla yeni bir kampanyaya kadar.

Dick Tracy de bu tür planlamanın en parlak örneklerinden biri.Oyuncular, dekor, kostüm, makyaj, görüntü ve müzik mükemmel bir tasarımın ve tekniğin ürünü. Filmin oyuncu kadrosu oldukça zengin. Dick Tracy'yi Warren Beatty oynuyor. Dick, Chester Gould'un 1931'de Chicago Tribune için yarattığı bir çizgi roman kahramanı. 1930'lu yıllarda mafyanın örgütlü suç ve cinayetlerinin merkezi yaptığı Chicago'da, iyi kalpli, dürüst, sarı pardüsülü ve sarı şapkalı bir polis tipi. (Filmin renk tayfının dağılımında sarı, ışık, gün ve güneşi yani doğruluğu ve dürüstlüğü temsil ediyor...v.s.) Sevgilisi rolünde ise Glenne Headley; Tess Truehart'ı oynuyor. Tess, Dick ile polisliği bırakması için sürekli tartışıyor. Ama Dick kol saatindeki gizli vericilerden gelen mesajlara koşmaktan geri durmuyor. Madonna "Nefes kesen" Mahoney rolünde, Dick Tracy'nin baş düşmanı ganster Big Boy Caprice'nin sevgilisi rolünde. Ancak Dick Tarcy'e sırıl sıklam aşık. Filmde çizgi roman gerçekliğini delen fettan tavırları ve arzulu bakışlarıyla olağanüstü bir oyun çıkarıyor. Tıpkı "kötü adam" Big Boy Caprice (Koca oğlan) rolündeki Al Pacino ve kısacık Mumbles (mırıltı) rolündeki Dustin Hoffman gibi.

Filmin bütün kötülerini, yani Dick, Tess, Kid (Yumurcak) ve "ruhen" kötü Mahoney'in dışındakileri; yani cümle ganster ailesini olağanüstü çirkin maskeler ve makyaj altında izliyoruz. Al Pacino, Dustin Hoffman gibi "ağır top"ları inanılmaz makyajın altında tanımak neredeyse imkansız. Bu imkansızlık diğer kötüler; Dick, Van Dyke, James Caan, Paul Sorvino için de geçerli.

Bu ağır ve başarılı makyajın ve maskelerin yaratıcıları ise John Caplione ve Doug Drexler. Filmde çizgi romandaki renklere bağlı kalıp belli başlı beş altı rengi kullanarak çizgi romanın gerçekliğini ve iki boyutluluğunu perdeye yansıtan usta ise, ünlü görüntü yönetmeni Vittorio Storaro. Dick Tracy'i izledikten sonra böylesine başarılı bir ekibin ürünü bu iddialı yapımın üzerinizde bırakacağı etkiyi arıyorsunuz. Filmin dokunduğu her boyutu (1930'lu yılların Amerika'sının atmosferini oluşturan herşey) belleğinizden süzülüp yok oluyor. Kalan yalnızca Madonna'nın gözleri ile Al Pacino'nun filmin basit öyküsünü sarsan abartılı oyunu ve konuşmaların arasına serpiştirdiği "vecizeleri". Ya gerisi!

Gerisi sabun köpüğü gibi; kaybolup gidiyor.

Başbakan Akbulut:

"Ekonomik zirve toplanacak"

Başbakan Yıldırım Akbulut, Türk ekonomisinin ve çalışma yaşamının sorunları için ekonomik zirve önerdi. Ekonomik zirvede Türk ekonomisi bütün detaylarıyla masaya yatırılacak. Özellikle enflasyon, çalışma barışı, ihracattaki tıkanma, işsizlik ve Körfez Krizinin Türk ekonomisine etkileri görüşelecek. Katılımcılar alınması gerekili önlemleri tartışacak.

Önümüzdeki hafta gerçekleştirilecek zirveye, Başbakan Yıldırım Akbulut, ekonomide sorumlu Devlet Bakanları Güneş Taner, Işın Çelebi, Hüsnü Doğan, Maliye ve Gümrük Bakanı Adnan Kahveci, ekonomi ile ilgili bürokratlar, TOBB Başkanı Yalım Erez, Türk-İş başkanı Şevket Yılmaz, TİSK Başkanı Refik Baydur ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Osman Özbek ile bu kuruluşların yönetim kurulu üyeleri katılacaklar.

Zirvede öncelikle çalışma barışı ile ilgili sorunların görüşüleceği bildiriliyor. Kuruluş başkanları gündeme şu sorunları getirecekler.

Şevket Yılmaz: "Ekonomik zirvede çalışma barışını zorlayan konular görüşülecek. Başkanlar Kurulumuz önerilerini çeşitli toplantılarla belirledi. Yüksek enflasyon işçi kesimini sarsıyor, işçi ücretlerine devlet yarı yarıya ortak; biz bu kesintilerin asgariye indirilmesini istiyoruz. Asgari ücret kesinlikle vergi dışı kalmalıdır. Tıkanan toplu sözleşmeleri de toplantıya getireceğiz."

Osman Özbek ise tarım sektörüyle ilgili sorunları zirveye getireceğini belirterek şunları söyledi: "Basına yaptığımız açıklamalarla hükümeti son kez uyarmıştık. Zirvede, sektörün ve üreticilerin sorunlarını rapor halinde Başbakana ve ekonomiden sorumlu bakanlara sunacağız. Üreticinin hazinede 1 trilyon alacağı var. Sektör oksijen çadırına girmiş durumda, tarım kesimini desteklemek lazım."

TİSK Başkanı *Refik Baydur* ve TOBB Başkanı *Yalım Erez,* topu hükümete attılar. *Baydur*, "İşçiye ödediğimiz her yüz liranın 50 lirası devlete gidiyor, ancak 47 lirası işçinin cebine gidiyor, bu yüzden işçi düşük ücret almış görünüyor. Zirvede işçi ücretlerinde kesintileri ve fonları gündeme getireceğiz." *Yalım Erez,* zirvenin yararlı olacağına inandığını belirterek, "Körfez krizinin ekonomiye etkileri, döviz kurları, vasıtalı vergilerden işsizliğe kadar herşey görüşülecek" dedi.

Savunma bütçesinde aslan payı

Maliye ve Gümrük Bakanı Adnan Kahveci tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'Ne sunulan 1991 mali yılı bütçe kanun tasarısında Milli Savunma Bakanlığı (MSB)'nın 13 trilyon liranın üzerinde pay ayrılırken, 11 bakanlığa ait ödeme 11 trilyon TL'nin üzerinde pay ayrılırken, 11 bakanlığa ait ödemelerin toplamı 11 trilyon TL'da kaldı. Milli Savunma Bakanlığı bütçesine yetişemeyen bakanlıklara ayrılan bütçe ödenekleri şöyle: "Adalet Bakanlığı 1 trilyon 526 milyar 657 milyon. İçişleri Bakanlığı 996 milyar 916 milyon, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 656 milyar 693 milyon, Sağlık Bakanlığı 4 trilyon 433 milyar 762 milyon, Ulaşırma Bakanlığı 697 milyar 158 milyon, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı 1 trilyon 606 milyar 700 milyon, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 139 milyar 970 milyon, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 274 milyar 985 milyon, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 468 milyar 902 milyon, Kültür Bakanlığı 756 milyar 53 milyon, Turizm Bakanlığı 211 milyar 297 milyon lira..."

İşveren köpekleri işbaşında

Sigorta, dolgun ücret, yemek vaatleriyle başlayan konfeksiyon işçiliği, işçiler için atölyede köpeklerle 'denetlenen' bir karabasana dönüşüyor.

Hacer YILDIRIM

Gazetelerde her gün karşılayabileceğiniz yüzlerce ilandan biri: "Acemi işçiler aranıyor. Dolgun ücret, sigorta, yemek... Konfeksiyonda..." Binlerce vasıfsız insan için bir umut kapısı aralanır böylece. Binlerce işçi bu 'olanaklardan' yararlanmak ve artık çalışan birer insan olmak amacıyla verilen adrese başvurur. Önce personel müdürü ile anlaşılır. Hemen başla denir de, hemen ardından kimi bir aylık, kimi üç aylık bir deneme süresinden de (bu arada) sözedilir.

Öte yandan ilandaki dolgun ücretten sözetmek, en azından 'deneme süresi' için olanaksızdır. Bu süre içinde asgari ücretle çalışılır.

Bir konfeksiyon işçisi olan Ayşe bu konuda şunları anlatıyor: "İşveren bu tür ilanları genellikle 'yükleme döneminde' verir. Bu, işlerin en yoğun olduğu, patronun verilen siparişi zamanında teslim etmek istediği dönemdir. Çeşitli vaatlerle işe başlatılıp asgari ücretle işe alınanlar bu güç dönem atlatıldıktan sonra, çalışması beğenilmediği gerekçesiyle işten çıkarılır."

İşten çıkarılma sonunda işçi hiçbir hak iddia edemiyor. Hatta kimileri ücretlerini bile alamaz. İşveren de yeni bir yükleme dönemine kadar gazeteye ilan vermez.

Konfeksiyon atölyelerinde sabah saat 8'de başlayan çalışma, akşam 19'a kadar sürer. Ardından zorunlu mesai başlar. Bir konfeksiyon işçisi de çalışmayı tanımlıyor: "O gece saat 24'e kadar çalışırız. Ertesi gün de hiç dinlemeden üretimi sürdürürüz. Ürettiğimiz penyelerin, derilerin neredeyse bir paçası olmuşuzdur bu nedenle."

Konfeksiyon atölyelerinin bir başka özelliği ise birçok çocuk işçinin varlığıdır. 13-14 yaşlarında yüzlerce çocuk diğer işçilerle aynı işi yapmalarına karşın diğerlerinden düşük ücret alırlar. İşte onlardan birisi, Cihaner Deri'de çalışan 14 yaşında bir çocuk: "Niyazi usta, akşamları bizi aşağı indirip koli taşıtır. Taşımayanı da döver." diyor. Ustalarının onlara 'çok bağırdığını' da ekliyor.

Aynı işyerinde 7 aylık bir kadın sancılanınca ustabaşı kadının gitmesine izin vermemiş. Üstelik 'Neden hamile kaldın?' diyerek dalga geçmiş.

Konfeksiyon atölyelerinde de işçilerin sorumlusu ustabaşıdır. Onun zorlandığı yerlerde devreye yersonel müdürü girer. Daha sonra da işveren... Promar Tekstil Atölyesi'nde ise bu sıralama bozulmuş. İşçiler için köpekler devreye sokulmuş. Personel Müdürü emekli Albay Kamil Özcan'ın atölyede dolaştırıp işçileri korkuttuğu iki köpeği var.

İşveren Ferda Acar köpeklerin çalışmasından oldukça memnun. Hatta "Köpekler içgüdüleri ile hareket ederler. Havladıkları işçiler kötü yürekli işçilerdir" diyerek köpeklerin önemini vurguluyor (!) İşçilerin gözünü korkutmak için yapılar yalnızca bunlarla sınırlı kalmıyor. Emekli Albay arada bir silahını çıkartıp köpeklere tutuyor. İşçiler de korkulu gözlerle seyrediyor.

Promar Tekstil'de Ekim ayı içerisinde 8 işçi işten çıkartıldı.

"Sendikalaşma çalışmaları yaptığımız için işten çıkartıldık" diyor. Kadri Eren. İşyerinde 50 işçi sendikalaşma çalışmaları için biraraya geliyor. Bu çalışma, işverenin kulağına gidiyor. İşveren ve Personel Müdürü 50 işçiyi sorguya çekiyor, hakaretlerde bulunuyor. İşveren sorgu sonunda 8 işçide karar kılıyor ve işçilerin işine son veriyor.

Özellikle 7 işçinin Kürt olması işverenin işten çıkartmak için iyi bir neden olarak gördüğünü de Gülseren Dalga, vurguluyor. İşten çıkartma ile olay bitmiyor. Ertesi gün bu işçilerin evine tek tek polis gidiyor: İşveren işçileri hırsızlıkla suçlayıp ihbar etmiş. İşçiler Savculuk tarafından suçsuz bulunup serbest bırakılıyorlar.

İşçiye kafes

Konfeksiyon atölyelerinde işverenler üretimi arttırmak için ilginç yöntemler buluyor.

Yemek saatinin bir saatten yarım saate düşürülmesi; tuvalete giden her işçinin tuvaletin önündeki masaya imza atması bu yöntemlerden kimileri. Tuvalet süresini aşan işten atanı atabiliyor. Kimi duvar levhaları da ilginç. "Dışarı çıkarken paltonuzu ya da ceketinizi giyin. Hasta olursanız viziteye çıkamazsınız.", "Üretim yaparken, başkalarıyla konuşmayınız."

Bazı atölyelerde ise işçilerin kullanabileceği ranzalar var. Böylece gece, gündüz, istendikleri her an şilerinin başında hazır oluyorlar.

Altan Konfeksiyon'da işveren işçilerin arasına demir bölmeler yaptırmış. İşçiler bu bölmelere "kafes" diyor ve ekliyorlar: "Bizler modern köleleriz.

İşveren bizlere yaptırdığı kafeslerle önümüzdeki penyelerden başka bir şey görmeyelim istiyor."

Bu yaşta umutlarını bile yitiriyorlar.

Özal:

"Bütün patronlar birleşin"

Kazım ÖZDOĞAN

13 Ekim 1990'da Ankara'da basına kapalı bir toplantı gerçekleştirildi. Bu toplantıya işveren örgütleri (TİSK- MESS gibi) ve sanayi odaları katıldı. Biraraya gelişlerinin nedeni "yaklaşan grevler ve aşırı zam isteklerine karşı işverenler ittifakını" oluşturmaktı. Toplantı sonrasında günlük basında hiçbir haber çıkmazken ancak iki gün sonra bir gazete toplantıya ilişkin bir haber yayınladı. (Milliyet, 15 Ekim 1990)

Edililen bilgilere göre toplantıda işverenler birbirlerini suçladılar. Toplantının asıl önemi ise yaşanan ve gelecek günlerde daha da yoğunlaşacak işçi eylemlerine karşı alınacak önlemlerin görüşülmesinde yatıyor.

İşverenlerin birlikte davranma çabalarının arkasında önemli nedenlerin olduğu biliniyor. Toplu sözleşmelerin çoğu tıkandı. Büyük bir kısmı da uyuşmazlıkla sonuçlandı. Tek tek grevler başladı. Kitlesel grevler de kapıda. Hava-İş Genel Başkanı Atılay Ayçin toplantıya ilişkin olarak "Her on yılda bir yapılan faşist darbelerin toplumsal muhalefeti ezmesinin ardında ülkemiz, sermaye için dikensiz gül bahçesine dönüştürülmek istendi. Burjuvazi gelişim süreci önündeki engelleri kaldırmayı ordu aracılığı ile sağlıyor. Cunta ile birlikte gelecekte gelişmesi muhtemel toplumsal muhalefet dinamiklerini ezmek için önlemler aldılar.

Tüm bunların da yetmèdiği görüldü. 12 Eylül sonrasında sermayeye sunulan muhalefetsiz ortam sona ermeye başladı, toplumsal muhalefet gelişme kanallarını zorlamaya başladı.

Toplumsal muhalefetin temel ekseninide işçi sınıfı oluşturuyor.

Sermayenin önlem alma gayretleri bu açıdan değerlendirilmelidir. İşverenler Türk-İş Başkanlar Kurulunda genel grevin tartışılmasından rahatsız oldular. Zonguldak madencileri 12 Eylül'ün 10. yılında direneceklerini gösterdiler. Sermaye ülke yönetiminden ipleri elinde tutması, başlıbaşına birgüç olması yetmiyormuş gibi muhtemel işçi eylemleri yeni bahar eylemleri olasılığı karşısında işçileri ezmenin yollarını aramaktadır" diyor.

İşverenler şimdi strateji belirleme peşindeler. Bunun ipuçları geçtiğimiz aylarda çeşitli olaylarda kendini gösterdi. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) hazırladığı bir kitapçıkla işçi eylemlerini bastırmanın yollarını önermişti. Bunun ilginç bir örneğini de iki ay önceki grevleri sırasında İzmit'teki lastik işçileri yaşadı. Grevlerin olduğu bölgelerde çevre halkı ve esnaf genellikle grevci işçileri destekler, maddi yardımda bulunur. Ancak lastik işverenleri bu kez bu desteği önlemek daha doğrusu kendi lehlerine çevirmek istediler. İzmit'te esnafın büyük bir kısmını kapsayan bir toplantı düzenleyerek" Grevden sizde zarar görüyorsunuz, işçileri desteklemeyin" çağrısında bulundular. Amaçları işçilerin yalnız bırakılması ve grevin yenilgiye uğratılmasıydı. İşverenler bakanlarla sıkça görüşürken, günlük gazetelerde Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın "Sendikalar yüzde 500 zam istiyor, niye biraraya gelmiyorsunuz" çağrısı yer aldı. Hemen sonrasında da işveren örgütleri toplandı. Toplantıda TİSK Başkanı Refik Baydur "Biraraya gelemiyoruz, birbirimizle uğraşıyoruz. TİSK içinde bugünü kurtarmak için işçilerle uzlaşma yolu seçen, onların aşırı isteklerini kabul eden işverenler var. Bunlar işçilere olağanüstü şeyler veriyorlar" derken hem kendi içlerinde bir çelişkinin varlığını kabul ediyor, hem de işçilerle uzlaşılmaması mesajını veriyordu. Öte yandan Hacı Sabancı lastik işçilerine fazla ücret verdiği savıyla yoğun eleştirilere hedef oldu. İşverenler Sabancı'ya "Yüksek ücret taleplerinin yolunu siz açtınız, işi çığırından çıkardınız" türü suçlamalarda bulundular. Sabancı ise "Lastik işkolunun zaten çoğu yabancı işverenler, bunlar daha da yüksek ücret vermeye razıydı. Biz bunu aşağı çekinceye kadar neler çektik, gelin bize sorun. "sözleriyle yanıtladı. Hacı Sabancı'nın bu sözleri, işverenlerin "milli çıkarları" hiç de önemsemediklerinin açık ifadesi değil mi?

Toplantıya ilişkin olarak Hava-İş Genel Başkanı Ayçin, "Özal'ın çağrısı bunlara cesaret vermiştir. Mevcut hükümetin fiili desteğiyle işçi sınıfına karşı bir saldırının hesabı içindeler. TİSK'in broşüründe de görüldüğü gibi en küçük bir eylemde bile başta işçi önderleri olmak üzere kafaları ezilsin taktiğini hayata geçirecekler" değerlendirmesinde bulundu. Petrol İş Genel Başkanı Münir Ceylan ise "Özal'ın direktifini hayata geçiriyorlar. İşverenler işçilerin kendilerinden daha örgütlü olduğunu ileri sürüyorlar. Bunlar iktidarla özdeşleşmiştir. Zaten devlet düzeyinde örgütlüler" diyor. Otomobil-İş Sendikası Genel Eğitim Sekreteri Osman Yıldız'a göre "İşveren örgütlerinin son zamanlarda sergiledikleri tutum demokratik ve siyasal anlamda türlü saldırılara uğrayan işçi sınıfına karşı yeni saldırılar yaratmak ülkemizin demokratik olmayan yasa ve uygulamalarının artarak sürdürülmesi amacıyla işçi sınıfının varlığına yönelmektedir."

İşverenler toplantıda sonuç olarak üst kuruluşları, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)'nin devreye girmesini istediler.

Hemen sonrasında TOBB Başkanı Yalım EREZ'in "iş barışı turu"na çıkması ve Türk-İş Genel Başkanı Şevket YILMAZ, Başbakan Yıldırım AKBULUT ve MESS Başkanı Refik BAYDUR ile görüşmesi gündeme geldi. İşverenlerin Şevket YILMAZ ile görüşmek istemeleri dikkat çekici olsa gerek... Bu görüşmenin odağını, muhtemelen işçilerin ekonomik-demokratik mücadelesini dar yani yalnızca ücreti hedefleyen boyutlara sıkıştırılması oluşturacak. Durum bu noktadayken açıktır ki, işçileri zor günler, zor görevler beklemektedir. Sendikacılar, işçilerin hak alma mücadelesini yenilgiye uğratmak ve işçileri teslim olmaya zorlamak için işverenlerin devletin fiili desteğini arkalarına aldıklarını ifade ediyorlar. Önümüzdeki günlerde toplu işten çıkarmalar, işçilerle sendika yönetimlerini karşı karşıya getirme senaryoları ve ardından geniş çaplı sendikasızlaştırma operasyonları bekleniyor.

"Emekli olmak istiyoruz"

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan 7 bin işçi, sigortasız çalıştıkları süreyi borçlanarak, bir an önce emekliye ayrılmak istiyor.

Hüseyin DENİZ

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nü oluşturan Türkiye'deki 38 Tarım İşletmesi'nde çalışan 7 bin kadar tarım işçisi 1977 yılı öncesi sigortasız çalıştıkları süre nedeniyle emekli olamıyor. Bu durumdaki birçok işçinin hizmet sürelerinin 30-35 yılı, yaşlarının da 65-70'i geçtiği belirlendi. Tarım işçileri, 1977 yılı öncesi sigortasız geçen hizmet süresi için borçlanmalarına olanak sağlayacak yasanın çıkmasıyla emekli olacaklarını belirtiyorlar. İşçiler, TBMM gündeminde olan sözkonusu yasanın bir an önce çıkarılmasını istediler.

Tarım-İş Sendikası Genel Sekreteri Mehmet Ceylan konuya ilişkin bilgi verirken şunları söyledi: "Türkiye'de tarım sektörü ilk kez 1977 yılında sigorta kapsamına alındı.

Bu tarihten önce tarım işçileri sigortasız olarak çalışıyorlardı.

Sigorta Yasası'nın ardından 1978 yılında bir yasa çıkarılarak, tarım işçilerinin 1977 yılı öncesi sigortasız geçen hizmet sürelerini bir yıl içinde borçlanabilecekleri belirtildi. Ancak işçilerin bilgisizliği, ihmalkarlıkları, tanınan sürede para bulamamaları ve en önemlisi de yasadan zamanında haberli olamamaları yüzünden bu durumda olan çok az sayıda tarım işçisi yasadan yararlanabildi. Binlerce işçimiz hizmet sürelerini borçlanamadılar. Yaptığımız araştırmaya göre, Türkiye genelinde 7 bin kadar yaşlı ve hizmet süreleri 35-40 yılın üzerinde olan tarım işçisi var. Bunların emekli olabiölmeleri için yeni bir borçlanma yasasının çıkarılması kaçınılmaz bir gereklilik."

Bu arada 1990 yılı Mart ayında ANAP Bolu Milletvekili Nevzat Durukan ve arkadaşlarıyla, SHP İzmir Milletvekili Ahmet Ersin ve arkadaşları, TBMM'ne ayrı ayrı birer yasa önerisi vererek 1977 yılı öncesi sigortasız geçen hizmet sürelerinin borçlanmasına olanak sağlanmasını istediler.

ANAP ve SHP'lilerin yasa önerilerinde özetle şu gerekçe belirtildi: "Çıkarılan borçlanma yasaları borçlanma isteğinin bir yıl içinde yapılmasını hükme bağlamıştır. Ancak bu bir yıllık sürede büyük bir sigortalı kitlesinin, istenen bazı biçimsel koşulları yerine getiremediklerinden, hizmetlerini borçlandıramadıkları anlaşılmıştır."

Ceylanpınar Tarım İşletmesi'nin kuruluşundan bu yana, yani yaklaşık 40 yıldır çalışan yaşlı tarım işçileri yasanın bir an önce TBMM'nde ele alınarak çıkarılmasını istediler. Yaşlı işçiler, "Yasa bir an önce çıkarılmalıdır.

Korkarız ki emekli olamadan öleceğiz. Çoğumuzun yaşı 70'i geçti. Birkaç yıl ya yaşarız ya yaşamayız. Yasayı bir an önce çıkarsınlar ki emekli olup kalan ömrümüzü huzur içinde geçirelim," dediler.

Tarım İşletmesi yetkilileri de yasanın çıkarılmasıyla yaşlı ve işgöremez durumda olan işçileri emekli ederek yerlerine daha genç ve dinamik işçiler alacaklarını , bu nedenle de yasanın çıkarılmasını olumlu karşılayacaklarını bildirdiler.

KUŞKU

Leman Fırtına

Ablaca

Dostlar,

Sayısız imbikten geçip de uydulaşmayanlar, uyananlar, fişli suçsuzlar, cehennem hayatı yaşayan içerdekiler, yüreğinde yurt özlemi yatan dışardakiler, özgürlük uğruna yaşamını yitirenler, açlar, görüş kuyruklarında çile çekenler, gece 02.30'larda ansızın baskına uğrayıp yataklarından fırlayanlar, YÖK'ün tırpanladıkları, örgüt kurma hakkı kısıtlananlar, TV ekranlarında cici mama ve çikolataları görüp de alamayan, özlem duyan güzel bebeler, tahılla beslenmek zorunda bırakılan bodro mahkumları, emekliler, işçiler, onurlarından ödün vermeyenler, kişisel çıkarlara yürekten sevenler, barıştan yana olanlar, zor dönemde ayakta kalabilenler, yurt sevgisi ile bütünleşenler, demokratlar, insan hak ve özgürlüklerine sahip çıkanlar. Merhaba!..

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin imzalanmasından bu yana 41 yıl, çok partili demokrasiye geçişimizden bu yana da 40 yıl geçti, bizler hâlâ demokrasi, insan hakları ve özgürlük mücadelesi veriyoruz. Türkiye 11 Ocak 1988'de İşkenceye Karşı Avrupa Sözleşmesi'ni, 25 Ocak 1988 tarihinde ise İşkenceye Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni imzaladı. İktidar bir yandan bu antlaşmaları imzalarken diğer yandan da tüm özgürlükleri kısıtlayan 413, 424, 425 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameleri sundu. Bunlarla, insanların en temel hakkı olan özgür yaşama hakları ellerinden alınmış oldu. İnsanın doğuşu ile birlikte kazandığı yaşam hakkı henüz güvence altına alınmamıştır. İşte bunun içindir ki, insan hak ve özgürlüklerinin uluslararası belgelerde öngörülen düzeyde kullanıldığı bir Türkiye için elbirliği yapmalıyız.

İnsan hakları mücadelesinde beraber olmak dileği ile...

TELEX

Coca-cola'da işçileri grevde

Coca-Cola işçileri 23 Ekim 1990 günü greve başladılar. Fabrikanın üretim bölümünde Tek Gıda-İş Sendikası, pazarlama bölümünde ise Tez Koop-İş Sendikası örgütlü. İki sendikanın birlikte yürüttükleri toplu sözleşme görüşmeleri işverenin tutumu nedeniyle 7 Eylül 1990 tarihinde uyuşmazlıkla sonuçlanmıştı. Fabrikada, her iki sendikaya üye toplam 800 işçinin greve çıktığı öğrenildi. Çıkış kapısına kadar yürüyen işçiler *"İşçiler Elele, Genel Greve"* sloganıyla grev pankartını astılar. İşçiler, işverenin grev kırıcılığı yapmaları için 260 işçi aldığını, bunun tam aksine kendilerini daha da kararlı davranmaya yönelttiğini belirttiler.

Bu arada Coca-Cola'da yöneticilik yapan Bülent Öztürkmen'in MİT'te çalıştığı ve hayali ihracatla uğraştığı öğrenilidi. Öztürkmen, Özal ailesine yakınlığıyla da tanınıyor.

ATO Başkanı Yener:

"Kürt sorunu endişe verici"

Ankara Ticaret Odası (ATO) Meclis Başkanı Güngör Yener, "Körfez Krizi çözümlenirken Türkiye açısından endişe verici bir Kürt sorununu da beraberinde getireceği" uyarısını yaptı. Yener, krizin Türkiye'nin komşularıyla olan ilişkilerinde önemli değişiklikler ortaya çıkarabileceğini kaydedip, "Batı'nın gözdesi ve güvenilir müttefiki haline gelen Türkiye'ye bir kısım Arap ülkeleri çekingen davranacaktır. Bu kriz nedeniyle Türkiye'nin askeri gücünün ve vurucu silahlarının artırılması da bazı ülkelerde tedirginlik yaratacaktır.

Bugüne kadar yanlış değerlendirmelerle askeri açıdan güçsüz bırakılan Türkiye'nin kriz dolayısıyla değerinin anlaşılmış olması en büyük kazancımızdır. Ancak Irak'ın muhtemel gelişmeleriyle sorun çözülürken, beraberinde bir Kürt sorununu da getirebilecek olması, Türkiye açısından endişe verici bir dirim arzetmektedir" dedi.

Tezek hâlâ "gözde" yakıt

Türkiye'de "tezek" hâlâ nihai enerji kaynağı olmaya devam ediyor. Geçen yıl tüketilen enerji türleri arasında tezek ve odun yüzde 20.2 ile linyit, taşkömürü, doğalgaz ve güneş enerjisi tüketimini geride bıraktı. Aynı yıl en fazla enerji yüzde 30.5 ile konutlarda tüketildi.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın "Genel Enerji Planlaması" çalışmalarının ilk sonuçlarını içeren raporda nihai enerji tüketiminde petrolün ilk sırada yer aldığı gözlendi. Yüzde 46.5 tüketimle petrol, enerji tüketiminde birinci sırada yer alırken, yüzde 20.2 tüketim ile tezek ve odun ikinci sırada kaldı. Buna göre 13.8 ile linyit ve asfalt, yüzde 9.3 tüketimle elektrik ve güneş enerjisi, yüzde 5.1 ile ikinci kaynaklar, yüzde 3.9 ile taşkömürü ile ve yüzde 1.1 ile de doğalgaz izledi.

Turfanda sebze üreticileri hükümetten pazar istedi

Turfanda sebze üreticileri hükümetten pazar bulmasını istedi. Üreticiler, kapanan Ortadoğu pazarı yerine yeni bir pazar bulunmazsa ürünlerinin serada kalacağını öne sürdüler.

Yeni ürün turfanda sebzeler piyasaya sürülürken, turfanda sebze üreticileri pazar derdine düştü. Özellikle Akdeniz Bölgesi'nde üretilen turfanda sebzenin önemli bir miktarının Ortadoğu ülkelerine ihraç edildiğini belirten üreticiler tüm turfanda sebzenin iç piyasaya sürüleceğini, bunun da fiyatları düşüreceğini söylediler.

Sonsuzluk Ülkesi'nden masallar

Metin ÇİYAYİ

Masal bu ya biz anlatalım, dinlemeyen utansın.....

Sonsuzluk Ülkesi'nde yediğim her şamar beni biraz daha kızıl ötesi alevlerin içine itiyordu. Ben kızıla boyanmış alevler arasında Sonsuzluk Ülkesi'ne ulaşmaya çalışırken karşımda Cebrail'i görüyorum. Masallar diyarında ak zambaklar arasında gözleri dolu dolu karşılıyor beni. Dolu dolu ağlamak istediğini sezinliyorum. Ne oldu dememe ramak kalmıştı ki, hızla dönüp yumruğunu yanan odun parçalarına savuruyor.

Alevler arasındaki közler, alevler içinden ak zambaklar arasına yayılıyor. Tüylerim diken diken, ak zambakların yanacağını görmek istemiyorum. Gözlerimi sıkıca kapatmak istiyorum. O an çakmak çakmak olmuş gözleriyle hınçla bağırdı. "İmamları da vururlar!" O bağırdıkça Sonsuzluk Ülkesi'ndeki bütün ormanlar şaha kalkıyor lavlarını iblisin, hainin yüzüne savuruyordu. Savrulan her lav ihanete meydan okumuşcasına sonsuzluğa karışıyordu. O ağladıkça gözlerim Cebrail'i arıyor; o an düşler aleminde Azrail'i boğmak istiyorum.

Masal bu ya, düşle gerçeğin, yaşamla ölümün suskun dili...

Biz Azrail'i ararken aksakkallı imam karşılıyor bizi. Karşımız da ve dimdik: Gülümseyen yüzüyle bize Karpuz ilini işaret ediyor. Hep beraber yıldızları aşıp Karpuz iline varıyoruz. O an gözlerim çakmak çakmak. Kolluk Kuvvetlerini yüz metre ilerisinde olan Büromuz kundaklanmış. Her taraf alev alev. Yanda bir bidon, bütün benzin olabora. Ve kapıda bir bildiri... Cehennem zebanilerinin elinden çıkmışcasına kara. Utanmadan da İslam'ın adını kullanmışlar. Yüzlerindeki o kara, kapkara kömür bildiriye de yansımış.

Masal bu ya; biz yazalım kontrgerilla yüz sürtsün.

Alevler arasında Cibsam-Mossat Mitsat'ın kokusu bütün Karpuz ilini sarmış. Daha ilk sayısında Sonsuzluk Ülkesi ve Ortadoğu'nun mazlum halkların sesi olmaya aday Ülke'mize saldırmışlar. Ta Heredot'tan bu yana ülkemizi bölmüş parçalamış, sömürgeleştirmiş bu cehennem zebanileri karşılarında Sonsuzluk Ülkesi'nin sesini görünce Hitler ve Mussolini yazılarıyla hiçbir şey yapamamanın ezikliğiyle alçakça bir saldırı düzenlemişler. Yaptıkları bu oyun öyle tiskindirici ve alçakçadır ki Müslümanların adını kullanmışlar. Güya onlar o b[illegible]yiecek pisliklerini de Müslümanlara sıçratacak.

Masal bu ya, biz yazalım onun b[illegible] çocuğu utansın...

Ulan i[illegible] p[illegible], namuslu, dürüst hiçbir insanın yapmayacağı bir şeyi nasıl gaflete düşerek Müslümanlara mal ediyorsunuz. Sizler bunu bilin ki Sonsuzluk Ülkesi'ndeki katliamların, sürgünlerin, namı diğer çapulculuğunuzun bütün hesabını birgün tarih önünde ülkemize ve halka vereceksiniz.

Masal bu ya, körlere, sağırlara, kötürümlere ve de adı sanı belli olmayanlara duyurulur. Başta ben Masalcı Dede olmak üzere namuslu, dürüst bütün yazarlar, muhabirler ve bütün Ülke çalışanları ülkemizdeki baskı, katliam, soykırım, sürgün ve varolan bütün haksızlık ve hukuksuzluğu yazacak. Yüreğiniz varsa karşımıza ve bütün dünyanın önüne hakla hukukla çıkın. BM Uluslararası Adalet Divanı şahit olsun; bütün dünya basını izlesin. Sonsuzluk Ülkesi'ni bütün dünyaya açalım. Yazdıklarımızı her yerde kanıtlar ve hesabını sorarız.

Masal bu ya, ben Cebrail'i uğurlarken, tekrar söz verdim: Elim kalem tuttuğu sürece yazdım, yazacağım!

'İdamlık' anneleri hesap soruyor:

"Çocuklarımızı öldüremezsiniz"

Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler'in "TBMM'deki idam dosyalarının infazı için, gerekli işlemleri başlatacağız" açıklaması, büyük tepki topladı. Bu tepki en çok da annelerden geldi. Halen Diyarbakır ve Mersin'de açlık grevinde olan annelerle görüştük.

Rabia KESKİN (65 yaşında, Mersin)

"Bu yaştan sonra, Mersin'den kalkıp, Çanakkale'ye gidiyorum. Cezaevi kapılarını arşınlıyorum. Çocuklarımıza baskı yaparak, aç bırakarak zaten ölümün eşiğine getirdiler. Şimdi de 'idam edeceğiz' diyorlar.Hayat pahalılığını gizlemek için, idamı gündeme getiriyorlar."

Dursun GÜLBAHAR (60 yaşında, Mersin))

"İdam çözüm değil. Caydırıcı olduğuna inanmıyorum. Bu mantığın altında devlet terörü yatmaktadır.Çocuklarımızı öldürtmeyeceğiz. Cinayetlerin işlenmesine engel olacağız."

Hanım KAVAK (47 yaşında, Diyarbakır)

"Oğlum Bedrettin şu anda Ceyhan Cezaevi'nde. İdam mahkumu. Mapushaneye girdiği zaman 19 yaşındaydı. Onu kucaklamak istiyorum. Koklamak istiyorum. İdamlarla bu halkı yolundan alıkoyamazlar. Oğlumun yerini kızım alacak, onun yerini bir başkası."

Saide SEVİMİ (45 yaşında, Diyarbakır)

"Böyle zulüm, böyle zorbalık görmedim. Başka bir halkın böyle şeyler yaşayacağını hiç zannetmiyorum. Benim oğlum cezaevine girdiğinde daha 19'undaydı. Polisler gerekçesiz gözaltına alıp bir ay boyunca işkence yapmışlardı. Bundan sonra dağa çıktı. Tekrar yakalandı. Bu işkence yapılmasaydı, belki de dağa çıkmazdı"

Sıltı DEMİRTAŞ (70 yaşında, Diyarbakır)

"Torunum cezaevinde olduğu için burdayım. Yanlış anlamayın o olmasaydı da ben burda olacaktım. Çünkü öldürüleceklerin hepsi benim torunum."

Sevi AKTAŞ (Diyarbakır)

İdamdan yargılanan kardeşi için açlık grevinde. "Kardeşim gözaltına alındığında daha üç aylık evliydi. Karısı da hamile."

Kibar TAKIR (28 yaşında, Diyarbakır)

"Biz Mehmet'le gerdek gecesi tanıştık. Onu çok sevdim. Birbirimize daha yeni ısınmaya başlamıştık. Çok erken alıp götürdüler. İdamı ise hiçbir zaman haketmedi. Kocam Mehmet, Çanakkale Cezaevi'nde. Bu kavgayı onunla birlikte vereceğiz"

Baştarafı 1'de

Hangi statüyü

köklü bir tarihe ve şerefli bir maziye sahip bulunan Türk ailesinin özellikleri ve değerlerinin korunmasına özen gösterilmelidir."

Kürtaj yasaklanacak!

"Çağımızda ileri endüstri ülkelerinde dini otoritenin zayıflaması, cinsi sınırların dejenerasyonla ortadan kalkmaya başlaması, fertçiliğin gelişmesi, kadınların kendi çıkarları ile ilgili konularda giderek şuur sahibi olması, doğum kontrol metodlarının yaygınlaşması, evliliğin ileri yaşlarda yapılması ve kürtajın serbest bırakılması doğum oranlarındaki düşüşün belli başlı sebepleri olarak gösterilmektedir." *Oysa Hz. Peygamber Müslümanlığı kabul eden hanımlardan "çocuklarını öldürmeyeceklerine dair kesin söz" alırmış.*

Kadınlar çalışmasın!

"Aile bir ekonomik üretim birimi olarak tanımlanabilmektedir *(üretecekse kadın, aile içinde, evde üretsin)*. Çalışanların yüzde 15.3'ü kadındır *(bu oran bile fazla bulunuyor)*. Bu artışın kaynaklarının ve ortaya çıkardığı ekonomik, sosyal ve psikolojik sonuçlarının araştırılması, toplum ve aile yapısındaki değişmelerin *(hani şu çözülme dedikleri)* anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Şehre akın ve çarpık şehirleşme sebebiyle geleneksel aile değerleri çözülmeye başlamıştır. Kadın, milli ve ekonomik zaruretler gereği çalışma hayatına atılmış, ancak bunun aile içerisinde ortaya çıkaracağı ailevi-sosyal-psikolojik problemler" *gözardı edilmişmiş.*

Kadın annedir, erkek reis!

"Cumhuriyet sonrası, laikleşme ile dokunulmaz ve yıkılmaz olarak görülen aile reisi statüsü değişime uğramıştır. Laikleşme, aile içinde yeni istek ve taleplere yol açarak roller ve statüler konusunda da yeni bir bölüşümün yavaş yavaş ortaya çıkmasına neden olmaktadır *(dirlik, düzen, devlet için tehlike çanları!)." Oysa neymiş efendim:* "Erkek aile reisidir ve çocuklar ona bağlıdır. Mesken tutma görev ve yetkisi ona aittir. Baba âilenin reisi ve başıdır, bu kutsal bir roldür. Ana, kutsi bir imajdır. Çocukların rızkını temin etmek dini bir borçtur. Anne otoritesi ve onun düzenleyici fonksiyonu değişime uğramıştır."

Bireyin başı çocukken ezilmelidir!

Aile kurumu ve geleneksel roller bu iş için biçilmiş kaftandır. "Çocukların topluma uyumlu birer kişi olarak sosyalleştirilmeleri de, aile içinde gerçekleştirilen süreçlerdir. Ailenin eğitim fonksiyonları; toplumsal normların, dinin, sevginin, disiplin kavramının ve dilin *(tabii ki Türkçe)* öğretilmesi, demokrasi bilincinin *(bu, İslami demokrasi de olabilir)* kazandırılması ve boş zamanların faydalı alışkanlıklarla değerlendirilmesinin sağlanmasıdır."

Gayrimeşru çocukları öldürmeye devam!

Gayrimeşru çocuğu öldürene indirimli ceza veren TCK'nın 453. maddesini asla değiştirmeyeceklerinin işareti, yine aynı raporun şu cümlelerinden de belli oluyor: "Türkiye'de geleneksel olarak akrabalar arasında baba soyundan gelen akrabalar daha yakın tutulur *(buna ataerkillik dense gerek)*. Akraba grubu içinde bulunan fertler sosyal dayanışma görevini hiç tereddüt etmeden yerine getirirler. Bu görevi yerine getirirken bazen suç işlemeye yöneltecek davranışlara itilebilmektedirler."

Eh, olacak o kadar da, çünkü "yakınlarıyla ilişkisini kesmeyeni Allah'ın koruyacağı, ilişkisi keseni de yüzüstü bırakacağı" belirtiliyormuş.

Evlilik dışı çocuk gayrimeşru çocuktur!

"Ülkemizde, nikahsız yaşama ve toplumdan farklı olmanın idealize edildiği örneklere rastlanabilmektedir. Öncelikle aile, neslin devamı için meşru bir zemin hazırlamaktadır."

TV'de de Türk-İslam modeli dokunacak!

"Televizyonda yayınlanan bazı yabancı dizilerde nikahsız ve çok erkekli yaşamanın biteviye sergilenmesi de gelişme çağındaki nesiller üzerinde bugün için fark edilmeyen olumsuz izler bırakmaktadır. Yabancı ülkelerdeki kitle iletişim araçlarının olumsuz etkileri de vardır." *O halde ne yapmalı? Çanak anteni yasaklamalı, "Yuva" ve "Bizim Ev" gibi Türk-İslam ailesi dizileri yapmalı(!)*

Baştarafı 1'de

Kürt kadınlarının

yer almıştır. 1971 rejiminde, Diyarbakır'da, gerek Devrimci Doğu Kültür Ocakları Davası'nda, gerek Türkiye K..... Demokrat Partisi Davası'nda gerek daha başka davalarda pekçok Kürt yargılandı. Bunlar arasında hiçbir Kürt kadın yoktu...

Yapılması gereken başka bir saptama da şudur: Kadın gerillaların çok büyük bir kısmı, örgüte, gerilla ailelerinin bilgisi ve isteği doğrultusunda katılmaktadırlar. Örneğin ailede, bir baba veya erkek kardeş herhangi bir nedenle devlet güçleri tarafından şehit edildiği zaman, ana kızını, kendisi gerillaya göndermektedir. "... artık bizi jandarmaya, askere, özel time karşı koruyacak baban yok veya ağabeyin yok, gerillaya katıl, bizi, küçük kardeşlerini koru..." demektedir.

Bir saptama daha: Kadınlar gerillada aktif görevler almaktadır. Silah taşımaktadırlar, silahlı mücadeleye katılmaktadırlar. Kamp hayatı yaşamaktadırlar. Bazı gerilla birliklerini bizzat kadın gerillalar yönetmektedir.

Bu saptamalardan sonra şunun ifade edilmesi gerekir: Kürt toplumu gibi geleneksel bir toplumda, kadının gerillaya katılması kararı alınması PKK'nin almış olduğu en önemli kararlardan biridir. Aynı zamanda, alınması en zor kararlardan biri olmalıdır. Önemi şuradan ileri geliyor: Kadının gerillaya katılması, Kürt toplumunda sadakat odağını kökten değiştirmiştir. Sadakat odağı konusunda çok önemli değişiklikler yapmıştır. Zor alınan bir karar olması yine bu konuyla ilgilidir. Şöyle düşünelim: Bir erkek gerilla yakalandığı zaman ne kadar büyük işkenceyle, baskı ve terörle karsı karşıya kaldığını yakından biliyoruz. Ona, arkadaşlarının kimler olduğunu, faaliyet gösterdiklekri alanın neresi olduğunu, nerede yatıp kalktıklarını, kamplarının nerede olduğunu, kaç kişi olduklarını, kimlerle ilişki içinde olduklarını, cephaneyi nasıl temin ettiklerini, örgüte kimin tarafından sokulduklarını, nasıl eğitildiklerini, kimleri eğittiklerini vs. gibi çeşitli sorular soruluyor. Gerilla doğal olarak bunlara cevap vermiyor. Veya istenilen şekilde cevap vermiyor. Bu şekilde tutsak alınmış bir gerillanın ne tür baskılar karşısında, ne tür işkenceler karşısında kaldığını yakından biliyoruz.

Ulusa bağlılık, vatana bağlılık

Genç bir kadın gerillanın yakalandığını, bir kadın gerillanın tutsak alındığını düşünelim. Doğal olarak yukarıdaki sorular, benzer sorular ona da sorulacaktır. Genç kadın gerilla bunlara istenen cevapları, yeteri kadar aydınlık cevapları vermeyecektir. Bu durumda o da binbir türlü işkenceyle, baskı ve terörle karşı karşıya kalacaktır. Soyulacaktır, çırıl çıplak yapılacaktır. Tecavüzle tehdit edilecektir. Tecavüze uğrayacaktır. Bu anlamda, tutsak alınmış bir kadın gerillanın, erkek gerilladan çok daha fazla işkenceye, baskıya ve hakarete maruz kalacağı açıktır. Kadın gerillalara yapılan bu işkenceler yakından bilinmektedir. Fakat aileler kızlarını bunlara rağmen gerillaya göndermektedir. Veya gerillaya katılmış kızlarına hoşgörü ile bakmaktadırlar. Onları "defterden silme" gibi bir saplantı içine girmemektedirler. Ana, baba, ağabey veya ailenin yakınları binbir türlü işkencenin, hakaretin, tecavüz tehdidinin hatta tecavüzün olabileceğini bilmektedirler. Bütün bunlara rağmen, PKK içinde, K..... Mücadelesi içinde kadın gerillaların sayıları, genç kadınların sayılarını günden güne artmaktadır. O halde burada yeni bir değerin ortaya çıktığını görmek gerekir. "Aileye bağlılık", "Ailelerin namusunu korumak", "Aşiretin namusu" gibi değerlerden çok daha üstün bir değer ortaya çıkmaktadır. Bu, Kürt ulusuna bağlılık, Kürt vatanına bağlılık, Kürt ülkesine, K..... bağlılık olarak ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz ki, ulusa bağlılık, vatana bağlılık çok daha ileri, çok daha modern bir değerdir. Binlerce genç insan bu değerler uğruna ölüme gitmektedir. Kürt ulusu için, Kürt vatanı için ölmek çok daha önemli moral değerler olarak belirmektedir. Bu konuda yoğun bir bilinç oluşmaktadır. Bu sürecin kendisi, Kürtler arasında toplum bilincinin ve tarih bilincinin gelişmesine neden olmaktadır. Bu süreç içinde Kürtler kendi tarihlerini, kendilerini daha çok sorgulama yeteneği kazanmaktadırlar.

Bütün bunların yanında, K..... sömürgeci tahakküm altında kaldığı sürece, ailelerin, kadının namusunun korunamayacağı da açıkça ortadadır. Yukarıda, Kürtler arasında erkeklik kültürünün çok gelişkin olduğundan söz edildi. Halbuki, K..... sık sık uygulanan bir işkence ve zulüm yöntemi var: Türk güvenlik güçleri köylere giriyoruz. Kürtler eğer kavga kendi aralarındaysa, "namusumuzu koruyoruz", "haysiyetimizi koruyoruz", "namusumuzu çiğnetmedik", diyerek son derece gözükara oluyorlar. Bir köpek yüzünden, bir tavuk yüzünden veya bir hiç yüzünden, üç-beş kişiyi bir çırpıda öldürebiliyorlar. İşte, sömürgecilerin Kürtlerden istediği budur. Devletten dehşetli korkmaları, kendi aralarındaki geleneksel değerleri ısrarlı korumaları sürdürmeleri... "namuslarına çok düşkün" olmaları...

1970'li yılların başlarında, Türk komandoları Kürt köylerinde sık sık şu zulüm ve hakaret yöntemini uyguluyorlardı:

MATBAA TARAFINDAN BASILMADI

Bu rasgele seçilmiş bir zulüm ve hakaret yöntemi değildir. Kürtler için özel olarak seçilmiş bir yöntemdir. Uzun uzun düşünülmüş, hesabı kitabı yapılmıştır. Erkeklik kültürünün çok gelişkin olduğu bir toplumda insanların onuru ancak böyle kırılabilir. Kaba dayak, işkence, elektrik, falaka... vs. bundan yetersiz kalır. Bu şekilde işkenceye, zulüm ve hakarete uğramış bir kimse artık teslim alınmış bir kimsedir. Yaralıdır, yürekten yaralıdır. Sömürge toplumları yaralı toplumlarıdır. Kürt toplumlu yaralı toplumdur. Bu tür insanlar artık, devletten, değil gaspedilmiş ulusal ve demokratik haklarını istesinler, yolsuz köylerine yol, susuz köylerine su bile isteyemezler. Sömürgeci devletin verdikleriyle yetinirler...

Toplumlar dünyanın hiçbir yerinde bu tür hakaretlerle karşı karşıya kalmamalıdır. Ne K.....'da, ne Türkistan'da, ne Arabistan'da... toplumlar bu tür zulümleri yaşamamalıdırlar. Ama bir toplum, bütün bunlara rağmen, böyle bir zulümle, böyle bir hakaretle karşı karşıya kalıyorsa o zaman da bu zulme ve hakarete karşı direnmelidir. Bu zulmü, bu hakareti yaşamamalıdır. Bu zulmü, bu hakareti yapanlara karşı başkaldırmalıdır. İnsanlık bunu gerektirir. Solucan gibi yaşamak insanca yaşamak değildir.

Gerillanın toplumsal ilişkileri değiştirici fonksiyonu

İnsanlar midelerinden hastalandıkları zaman doktora başvuruyorlar, ilaç alıyorlar, tedavi görüyorlar. İnsanlar böbreklerinden hastalandıkları zaman yine aynı şekilde davranıyorlar. Doktora, hastaneye başvuruyorlar, ilaç alıyorlar, tedavi görüyorlar... Dünyanın neresinde olursa olsun, eğer bir toplum, yukarıda belirtmeye çalıştığımız hakaretleri ve zulümleri yaşıyor ve bunları yapanlara karşı direnmiyorsa, başkaldırmışsa... işte o toplum da hastadır. Toplum felç olmuştur. Bunun için tepki yolu vardır. O da özgürlükler için, ulusun onuru için, eşitlik için bu cürmü ve hakareti yapanlara karşı başkaldırıdır, direnmedir...

K..... artık, eski K..... değildir. Kürtler artık, eski Kürtler değildir. Bunlar çok açık, besbelli.. Kürt toplumu özellikle gerilla mücadelesinden sonra hızla değişmektedir. Özgürlük ve eşitlik bilinci, ulusal onur bilinci Kürtler arasında gelişmektedir, yaygınlaşmaktadır. Hem çeşitli toplum sınıfları ve tabakaları arasında, hem de mekanda bu yaygınlaşmayı ve derinleşmeyi izlemek mümkündür.

Kadının gerillaya katılması ise, geleneksel değerlerin çözülüp modern değerlerin ortaya çıktığını göstermektedir. Bunlara rağmen, Kürt kadınlarının gerillaya katılmasının, gerek Kürt ailesi içinde, gerek toplumu içinde ne gibi değişiklikler yarattığı zengin olgusal verilere dayanılarak incelenmelidir. Kadının gerillaya katılması, Kürt aile içinde, baba-oğul, ana-oğul, baba-kız, ana-kız, erkek kardeş-kız kardeş ilişkilerinde ne gibi değişiklikler yaratmaktadır? Bu değişiklikler öteki aileleri, köydeki, kasabadaki, şehirdeki öteki aileleri nasıl etkilemektedir? Gerillaya katılan Kürt kadını gerçekten özgürleşiyor mu? Gerilla özgür bireyleri ortaya çıkarıyor mu? Cephede, gerilla olarak söz sahibi olan kadınlar, aile ilişkileri içinde de, aileler arasındaki ilişkilerde söz sahibi olabiliyorlar mı? Yukarıda bazı gerilla birliklerinin komutanının kadınlar olduğunu belirttik. Geleneksel Kürt toplumunu dikkate aldığımız zaman bunun çok büyük bir değişiklik olduğu besbellidir. Kadınların direktifi doğrultusunda hareket eden, Kürt kadınları tarafından eğitilen Kürt erkekler... Acaba bu eşitlik anlayışı aile içindeki ilişkilerde de sürüyor mu? Yoksa bunlar geçiçi bir durumu mu ifade ediyor? Gerilla, ataerkil aile yapısı içindeki erkek otoritesini aşındırıyor. Bu çerçevede gerilla toplumun demokratikleşmesine ve modernleşmesine hatkıda bulunuyor mu? Bütün bunların zengin olgusal verilere dayanılarak incelenmesi gerekir, Toplumsal ilişkilerin bu doğrultuda da izlenmesi gözlenmesi gereklidir.

Kürt kadınlarının, gerillaya katılmalarının, politik gösterileri de yer almalarının şöyle bir moral değeri daha var: Cezaevindeyken, yaralama, esrar satıcılığı, gasp gibi toplumsal suçlardan yargılanan pek çok Kürt tutukluyla tanışmıştım. 1990 yılı Mart ayında, cereyan eden, Nusaybin ve Cizre olaylarında ve bunlara bağlı olarak gelişen kepenk indirme olaylarında, bu tutuklu Kürtlerin sık sık kendi kendilerine sitem ettiklerine, kendi kendilerine kahrettiklerine şahit olmuştuk. "... bizim kadınlarımız bile kavga ediyor, gösterilere katılıyor, halkın onuru için haykırıyor, çocuklarımız bile pankart taşıyor.. bizse İstanbul'da pis işlere bulaşmışsız, bize yuh olsun, bin kere yuh olsun..." diyorlardı. "Olaylar, bize insan olduğumuzun, Kürt olduğumuzu öğretti" diyorlardı. P[illegible]yi övüyorlardı.

Kürt kadınlarının devrimci ve demokratik hareket için önemli bir potansiyel olduğu gibi açıktır, besbellidir. Fakat bu potansiyel devrimci harekete, demokratik harekete, ancak, örgütleşme süreci içinde kanalize edilebilir. İnsan kalabalıkları, ancak örgütleşme içinde, yerli yerine oturan, kendini dayatan bir güç olur.

MATBAA TARAFINDAN BASILMADI

Baştarafı 1'de

Kürt'lere psikolojik

doğrudan bir halk hareketi olduğunu açıkça gözler önüne sermişti.

Cumhurbaşkanı'ndan Başbakan'a, Genelkurmay Başkanlığı'ndan İçişleri Bakanlığı'na kadar tüm yetkili şahsiyetler de yaptıkları açıklamada olayın bu boyutuna açıkca dikkat çekmişlerdi:

Ne var ki, yetkililer "vatandaşların kandırıldığını" söylemeyi de ihmal etmiyorlardı.

İşte bu yeni süreç kimi çevrelerde "Kürt İntifadası" adı verilen ayaklanmalardan sonra, halk hedef alınarak başlatılmıştı.

Bölgeye bir yandan Genelkurmay adına "Bilim Adamları" gönderiliyorken, bir yandandan "Huzur Toplantıları"nın kapsamı genişletilip, içeriği değiştiriliyordu.

Yine kırsal kesim karakol komutanlıklarına-eskiden olduğunun tersine- uzmançavuş, Başcavuş gibi yetkililerin yerine yüzbaşı ve binbaşı düzeyinde rütbeliler atanıyordu.

Bunlara gönderilen ilk genelge de "halkla olgun diyalog kurun" içerikli oluyordu.

Tabii bir de "Aile Ekonomisine Katkı" başlıklı bir genelge gönderilmişti. Bundan da açıkça görülen, bölge halkının PKK'ye verdiği desteğinin "ekenomik" önlemlerle kırılabileceğine olan inancın zayıfladığıydı.

Evet, devlet bir yandan PKK'ye destek verdiği iddia edilen Kürt köylülerine karşı yoğun baskı uygularken, öte yandan ise halkı psikolojik kuşatmayla kendi stratejisi içerisinde izole etmeye çalışıyordu. Oysa atı alan Üsküdar'ı geçmişti bile...

BULMACA

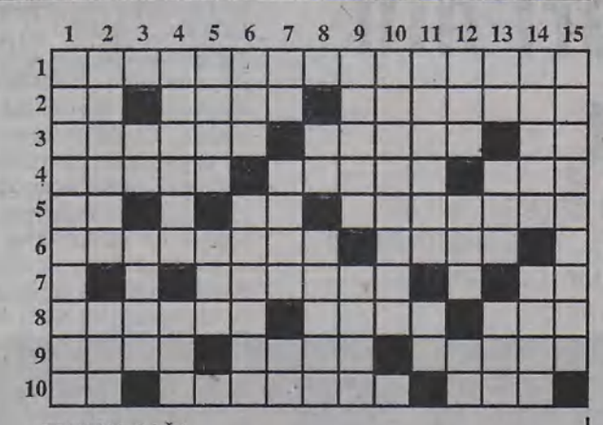

SOLDAN SAĞA

1) (1880-1954) Brezilya Ağacı adlı bildirgesiyle Brezilya sanatında Portekiz etkisine karşı çıkılması ve yerli halkın basit ve dolaysız anlatımına dönülmesi çağrısında bulunan, **Yamyamlık** adı verilen yazın akımını başlatan, 1931'de katıldığı Komünist Parti'den 1945'te düş kırıklığı ile ayrılan ve özellikle **Jose Miramar'ın Duygusal Anıları** ile ünlenen, Brezilya sanatında ortaya çıkan **Modernist** akımın öncülerinden devrimci şair, oyun yazarı ve romancı. 2) Kalsiyumun simgesi./ Sevk eden, götüren./ En çok Türkistan ve Afganistan'da bulunan kıvırcık yünlü bir koyun cinsi. 3) Seyrüsefer./ (Eski) Çukur, mezar./ Uluslararası Af Örgütünün simgesi. 4) Cevizin yeşil kabuğu./ Savunma veya saldırı için kullanılan alet./ Kuyruksokumu kemiği. 5) Voltamperin simgesi./ Yabancı./ Bağ yapmak için ayrılmış toprak parçası. 6) Komünikasyon./ Verdi'nin ünlü operası. 7) Dükkan vitrini, kapı, pencere gibi açıklıkları örtmek için kullanılan saç levha veya türlü biçimlerdeki demir veya tahta kapak./ Yetersiz. 8) Yemiş ezmesinin yufka halinde kurutulmuşu./ (Eski) Önder, kılavuz, yol gösteren./ Avuç içi. 9) Bilgin./ Erden başçavuşa kadar askerlere verilen ad./ ..... **Asker Şvayk** (Yaroslav Haşek'in ünlü yapıtı). 10) Güney Afrika Cumhuriyeti'nin başkenti./ Tonbalığı./ Limonluk.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1) Bu yıl Nobel Edeyat Ödülü'nü kazanan Meksika'lı şair ve yazar.

2) Helezonik./ Bir göz rengi. 3) Su./ Ucu yanık odun parçası. 4) Petrolden elde edilen bir yan ürün./ Mahsul alımı ile ilgili bir kuruluş. 5) Din ile devlet işini birbirine karıştırmayan./ Bir sayı. 6) Eğilimli yer./ Elma, armut gibi meyvelerin yenmeyen iç bölümü. 7) Danimarka'nın plaka işareti./ Don yerine kullanılan paçasız küçük külot./ Endonezya'nın plaka işareti. 8) Bir nota./ Bulunulan yer, mahal. 9) Bir pamuk türü./ Türkiye'nin içinde bulunduğu askeri örgüt. 10) Japonya'da bir kent. 11) Yunan para birimi./ Rusça "evet". 12) Tabakalanmış ceylan derisi./ Süreyya Duru'nun son filmi./ Nazi Askeri Polis Örgütü. 13) Bir renk./ Muğla'nın bir ilçesi./ Bir cins İngiliz birası. 14) Biri için Allah'a yalvaran./ Değerli madenlerin derecesi. 15) (1909) **İhtiras Tramvayı, Viva Zapata, Cennet Yolu** filmlerinden bazıları olan, **Babanın suçu, Dublör, Anadolulu** kitaplarından birkaçı olan, 7. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri'nde bulunan ve film yarışmasında seçisi kurul başkanlığını yapan, İstanbul doğumlu, Rum asıllı sinema yönetmeni, yazar ve tiyatrocu.

Geçen haftanın çözümü

Baştarafı 2'de

Irkçılık demokrasi

1924'ten günümüze kadar çıkarılan anayasaların tümünde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olabilmek için Türk olmak, ya da Türk olmayı benimsemiş olmak zorunlu bir koşul olarak benimsenmiştir.

Aynı ırkçı yaklaşımı "ülkenin ve ulusun bölünmezliği" ilkesini döne döne vurgulayan anayasa maddeleriyle, rejimin diğer temel yasa maddelerinde de görmekteyiz. Bu ilke, Türkiye'de ülkenin ve ulusun bütünlüğünü tehdit ettiği varsayılan potansiyel bir düşmana karşı getirilen bir önlemdir. Türk ırkından yurttaşların *"ülkenin ve ulusun bütünlüğünü"* parçalaması sözkonusu olmadığına göre, bu ilke ile kastedilen potansiyel düşmanın başka ırktan vatandaşlar olduğu açıktır.

Ulus ve ulusal bütünlüğe değgin bu hastalıklı yaklaşım ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitsel temel politikalarının oluşturulmasında belirleyici ve yönlendirici tek ögedir.

Bu ırkçı şartlanma, aynı zamanda militarizmin, sık sık yinelenen askeri darbelerin, demokrasideki geriliğin ve insan hakları ihlallerinin de belirleyici nedenidir. Doğu'nun geri kalmasında, resmi dilde de mahrumiyet bölgesi olarak anılmasında olduğu kadar, Kürtler'e yönelik inkarcı, baskıcı ve asimilasyoncu politikaların temelinde de yine bu ırkçı, milliyetçi ideoloji yatmaktadır.

Türkiye demokrasi hareketinin tıkanan yolunun açılması, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden yenilenmesi ve kalkınıp ilerleyebilmesi, topluma egemen olan ırkçı şartlanmaların son bulması ile mümkündür. Bu da Kürt sorununun eşitlik temelinde, adil ve demokratik uygulamalarla mümkündür. Bu da Kürt sorununun eşitlik temelinde, adil ve demokratik bir çözüme kavuşturulması ile gerçekleşecektir.

Kürt sorununun çözümü, özgürleşmenin ve çifte standartlı bir toplum olmaktan kurtulmanın da ön koşuludur.

Kürt sorunu çözülmeden, ırkçı milliyetçilik etkisizleştirilmeden Türkiye'de hiçbir aydın, hiçbir yazar, sanatçı, bilim adamı ve politikacı "özgürüm!" diyemez.

Bu nedenle Kürt sorunu yalnız Kürtler'in değil Türkler'in de sorunudur. Bu sorunu Türkler ve Kürtler birlikte çözecek, Türkiye'yi ırkçı milliyetçiliğin ve antidemokratizmin ayıbından birlikte kurtaracaklardır.

BELGE YAYINLARI

İsmail BEŞİKÇİ

TUNCELİ KANUNU (1935) VE DERSİM JENOSİDİ

"Bilim Yöntemi, Türkiye'deki Uygulama. 4"
Belge Yayınlarının 100 kitabı
Türkiye'nin bütün büyük dağıtıcı ve kitapevlerinde

"Köpekler ölmediyse, çocuklar da ölmez"

İlknur ÖZDEMİR

Kanmaz Afşin adlı plastik fabrikası, atıklarıyla çevreyi ve Ömerli Barajı su toplama havzasını kirlettiği için Sultanbeyli Belediyesi tarafından 10.9.1990 tarihinde mühürlendiği halde faaliyetini sürdürüyor. Bundan bir süre önce İSKİ yetkilileri, Kanmaz Afşin plastik fabrikasında yaptıkları denetimden sonra atıklarıyla çevreyi ve Ömerli su toplama havzasını kirlettiği için fabrikanın kapatılmasına karar verdiler. Ancak fabrikanın tamamen boşaltılması ve kesinlikle çalışmaması şartıyla taşınması için 6 ay süre tanındı.

Fabrika bu izin süresi içinde taşınmak için hiçbir girişimde bulunmamış. Öte yandan çevre kadar işçileri için de çok ciddi tehlikeler yaratan fabrika, yetkililerinin aldırmaz tavrı nedeniyle hem yasağı hem de tüm sağlık koşul ve kurallarını çiğneyerek üretim yapıyor. Hammaddeye dönüştürmek için şehrin sokaklarından, çöplüklerinden, hastanelerinden toplanan plastik atıklar, kız çocukları tarafından, fabrikanın bahçesinde uygulanan ayıklama işleminden geçirildikten sonra içeri taşınıyor. Fabrikada ayıklamayı gerçekleştiren çocukların ellerinin mikrop kapmasını veya herhangi bir madde tarafından yaralanmasını engellemek için onlara eldiven bile verilmiyor.

Bu tür tesislerde, fabrika içinde çalışan işçilerin mutlaka gaz maskesi, plastik eldiven, tulum kullanarak çalışması gerekirken küçük işçileri korumayı kimse düşünmüyor. Bu tesisin çalışmasına son verildiği halde, son derece kötü şartlarda çalışmanın sürdürüldüğünü İSKİ Atıksu Arıtma Ruhsat denetim Teknik Şefi Ayşegül Nuhoğlu'na bildirdiğimizde, aldığımız yanıt, "Kapatıldığı halde çalışıyorsa, bu bizim sorunumuz değil" oldu. Belediyenin konu ile ilgili açıklaması ise şöyleydi: "Biz elimizden geleni yaptık. Fabrikanın yasaklamaya rağmen çalıştığını, imkanlarımız doğrultusunda gerekli mecralara bildirdik. Bunun dışında bir şey yapamayız."

Fabrika satın alma müdürü Şaban Eminol ise "Bu tesiste çevreyi kirletecek hiçbir şey yok. Biz gereken önlemi aldık. Sağlığı tehdit eden herhangi bir unsur olsaydı, zaten fabrika bahçesinde dolaşan köpekler ölürdü" dedi.

Sanırız yetkililer bu konuda bir şeyler yapmak için bir iki köpeğin ölmesini bekliyor.

Hangi statüyü koruyacaklar?

Yelda

Aile ile ilgili milli bir politikanın oluşmasına yardımcı olmak üzere" Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı; "kadının statüsünün korunması," "kadın kuruluşları ve derneklerinin oluşturulan milli görüş doğrultusunda yönlendirilmesini sağlamak" amacıyla da Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü kuruldu. Aileden sorumlu Devlet Bakanı Cemil Çiçek tarafından, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut'un da katılımıyla bu birimler oluşturuldu.

Bugün kadının statüsü nedir?

Türk Medeni Yasası'na göre "mahdut ehliyetli" sayılmak; erkeğin reis olduğu, oturulacak evi kocanın seçtiği, velayet uyuşmazlığında kocanın iradesinin geçerli olduğu belirlenmiştir. Parlamentoda yüzde 1.3 oranında temsil edilmek, karar mekanizmalarında bulunmamaktır. Eğitim kurumlarında erkeklerden az sayıda olmak, ayrımcılığa uğramaktır. Çalışma yaşamında kadına eşit iş olanaklarının olmaması, yönetim kadrolarında bulunmamasıdır. Tecavüze uğrayan kadının vesikalanabilmesi, doğum kontrolünün kadının üstüne yıkılmasıdır. Kadına dayağın yaygın ve neredeyse meşru olmasıdır. İslamiyetin kadına "reva" gördüğü statünün yasallaştırılmasıdır.

Kadınlar bu statüyü korumak değil, değiştirmek istiyor.

Eğer, İmren Aykut'un iddia ettiği gibi devletin amacı, "kadın sorunlarına çözüm bulmak"sa neden TC'nin, Birleşmiş Milletler, Kadının Statüsü Komisyonu'nun *Kadının Siyasal Haklarına Ait Sözleşmesi*'nde imzası yok, acaba? Neden Birleşmiş Milletler'in Evliliğe Rıza, Evlilik İçin Asgari Yaş ve Evliliğin Tesciline İlişkin Sözleşmesi, TC tarafından imzalanmadı? Ve neden Avrupa Sosyal Şartı onaylanırken, çalışma hakkından kadınların tam ve eşit olarak yararlanmalarını sağlamaya yönelik 8. maddesine ANAP hükümeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut eliyle çekince kondu?

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'ne de çekince konarak *(kadın erkek eşitliğini düzenleyen 15. maddesi)*, kadının toplumdaki geri planda tutulan statüsünün bozulmaması, korunması için TC yasalarının bile gerisine gidilmiştir.

Kadının statüsü, bu statünün korunmaya çalışılması çağda şutum olarak değerlendirilemez.Yıl 1990 ve İran İslam Cumhuriyeti de çağdaşımızdır.

Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı ve Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün kurulmasına DPT'nin VI. Beş Yılık Kalkınma Planı'ndaki Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu'nun raporu temel oluşturuyor. Bu komisyonun üyelerinden Prof. Dr. Mustafa Erkal'ın 21 Eylül 1990'da bekaretle ilgili bir panelde söyledikleri, oluşturulan bu kurumların niteliği hakkında yeterince açıklayıcıydı. Şöyle diyordu Erkal: "Evlilik dışı ilişkilerin hürriyet olarak değerlendirilmesine katılmıyorum, bunlar sapmadır, psikopatlaşma sürecidir. Normal dışı birtakım birleşme yollarını 'çiftleşme' diye nitelendiriyorum. Bunun dışındaki normal, patolojik olmayan örnekler ise evlenmedir. İster aşk yoluyla, ister görücü usulüyle olsun, birinin diğerine tercih edilebileceğini söylemem mümkün değil. İlerleyen, gelişen sanayi toplumlarında birtakım sorunlar var; örneğin, Almanya'da ön evlilik var, bunlar zararlıdır. Cinsiyet ayrımı yapmıyorum ama, evlendiklerinde kadınlar bakire olmalıdır. Evlilik; belli bir sorumluluğa katlanabilmeyi, o sorumluluk içinde fedakarlıklar yapmayı gerektirir (tabii söz konusu olan kadın, erkek değil). Çocuk özgür, anne özgür, baba özgür diye diye aileyi otele, lokantaya çevirdik. Bağlılığı reddeden, bireyciliği savunan Batı toplumlarında özgürlükçülük etiketi altında sosyal hastalıklar var. Batı'da nefse kölelik, bizim kültürümüzde ise nefse hakimiyet vardır. Aile kurumunu dışlamak yanlıştır, toplumun çözülme belirtisidir. Hiçbir toplumun amacı çözülme, dağılma olmayacağına göre, kendi bünyesiyle, yapısıyla ilgili birtakım tedbirleri de alması en tabii hakkıdır."

Bu "tedbirler" neler olabilir?

Boşanma güçleştirilecek!

"Fertler, kendi hürriyetlerini, toplum zararına olacak şekilde kullanmaya başlayınca da toplum müdahale etmek mecburiyetinde kalır. Mesela boşanmayı güçleştirir, hukuki ve iktisadi engeller koyar." Çünkü, "Bazı İslam bilginleri boşanmayı haram kabul etmiş, ancak zaruret halinde *(erkek isteyince herhalde)* kullanılabileceğini" *söylemişmiş.*

Yabancılarla evlenme güçleştirilecek!

"Müslüman bir kadın Müslüman olmayan bir erkekle evlenemez. Müslüman erkeğin gayrımüslüm kadınla evlenmesinde dini bir sakınca yoktur *(cinsellik kadının "düzülmesi" olarak görüldüğünden, 'bizimkiler' yabancı kadını düzebilir, yabancılar 'bizim kadınlarımızı' düzemez deniyor herhalde)*. Vatandaşlarımızın *(vatandaştan, erkek vatandaş kastediliyor)* yabancı kadınla evlenmesine engel olmak mümkün olmasa bile

Devamı sayfa 7'de

Kadınlar kararnameye hayır diyor.

İslam Hukuku'yla Türk Medeni Hukuk arasında bir fark var mı?

Şimdi, denebilir ki, İslamcılar Türkiye'yi geriye götürmek istiyorlar. Evet, bu kurumlarda İslamcıların kümelendiği hakkında bilgiler var fakat, kadın haklarının aslında mevcut olduğunu, bunu onların gaspedeceğini söylemek biraz haksızlık olacaktır. Çünkü Türk Medeni Hukuku'nun İslami Hukuk'tan kadınlar açısından pek de farkı yok. "Atatürk Türk kadınına haklar verdi, bunlar geriye götürülmek isteniyor" dendiğinde tartışılacak çok şey var. Birincisi, haklar verildi mi yoksa kazanıldı mı? İkincisi; kadın haklarından Türk olmayan kadınlar yararlanmamalı mı? Bunları bir yana bırakıp İslam Hukuku ile Türk Medeni Hukuku'nu karşılaştıralım:

* "Eğer bir kimseye Allah'tan başka birine secde etmesini emredecek olsam kadınlara kocalarına secde etmelerini emrederdim. Bunun sebebi Allah'ın erkekler için kadınlar üzerinde kıldığı haklardır. *"Ailenin reisi kocadır.*

* "Kadınlarınız sizin evlad yetiştiren tarlanızdır. O halde tarlanıza dilediğiniz gibi gelin." *Kocanın tecavüzü suç değil....* "Erkek karısını yatağa çağırdığı zaman gitmezse, melekler ona lanet edeceklerdir." *Medeni kanun da boşayacaktır...*

* "Kadın kocasının izni olmadan sokağa çıkamaz, evine misafir kabul edemez, yabancılarla konuşamaz." *Medeni kanun da boşanma cezası verir:* "Kocasının açıkça veya üstü kapalıca muvafakati olmayan kadının, iş münasebeti ile tanıdığı kişileri kocasının evde bulunmadığı sırada misafir olarak kabul etmesi; hele kocası yokken ona, kendisini ziyaret etmek cüret ve fırsatı vermesi kocasının onu boşaması için şiddetli geçimsizlik nedeni sayılır.

II. Hukuk Dairesi'nin kararı.

* "Kadının asıl görevi ev kadını olmaktır. İş hayatına atılması onu bu görevinden uzaklaştıracağı gibi erkeklerle bir arada çalışmayı zorunlu kılacağından uygun değildir." *Medeni kanunun 159. maddesine göre de evli kadın kocasının izni olmadan çalışamaz...*

İslamiyet'te de, Türk Medeni Hukuku'nda da kadın için tek statü vardır: *Kocasının sözünden çıkmayan evli bir kadın olmak!*

Beyoğlu Beyleri'nin ayrılık zamanı

Beyoğlu'nun 'çirkin şöleni'nde Siyam Balıkları'nın adı, delikanlı, maganda, kabadayı, tokatçı... Yaşadıkları ulusal yabancılaşma, ekonomik baskılar, onları bu arabesk şölende, bazen figüran, bazen aktör yapıyor.

Mehmet AKTAŞ

Kaçamak bir Sonbahar yağmurundan sonra İstiklal Caddesi... Taksim Bulvarı'ndan ana caddeye giren insanlar, arka sokaklara dalıyorlar. 'Beyoğlu'nun öteki yüzü'ne koşuyorlar... Taksilerden inen pavyon gülleri köşebaşındaki' tercüman'larına gerdan kırıp neyonların altında kayboluyor. Dükkan sahipleri yani pavyon işletenler, Beyoğlu Beyleri, tombalacılar, kumarhane gözücüleri, tercümanlar- pavyona müşteri getirenler- yankesiciler, polisler, Beyoğlu'nun bütün gece esnafı tetkikte. Fırtına öncesi sessizliği yaşıyorlar.

Bir gecelik macera arayan gece çapkınlarını bir yandan da gecenin bilançosunu önceden çıkarmaya çalışıyorlar. Saat şimdi 00.00. Beyoğlu Beyleri'ni tanıyacağız.

Onların dünyasına gireceğiz. Bir geceliğine...

'Beyler' neredesiniz?..

Beyoğlu Beyleri neredesiniz? Herkes sizi haraç toplayan, rahatlıkla ölen- öldüren, yan kesicilik yapan, kumar oynayan, Allah'a ve herkese isyanla yaşayan kimseler olarak anlatıyor. Pavyonlarda fedailik yapar- mışsınız. Karakollar ikinci adresinizmiş. Mapuslara düşermişsiniz. Birbirinizle de kavga edermişsiniz. En çok da bu kavgalarınızla ünlenmişsiniz. Diyarbakır'lı, Bingöl'lü, Mardin'li, Urfa'lı Ağrı'lı, Elazığ'lıymışsınız. En çok da Diyarbakırlı olanlarınız meşhurmuş. Hançepekli olanlar... Çoğunuz kahvehane köşelerinde, pavyonlarda yatarmış, ya da bekar odalarında... Aranızda pavyon sahipleri de varmış. Her zaman yüzünüzde kimsenin çözemediği bir mutsuzluk bulunurmuş. Ve adını sizin de koyamadığınız sıkıntıların içindeymişsiniz. Francis Ford Coppala sizi filminde anlatmış; Siyam Balıkları'nda. Sizin öykünüz Siyamlar'ınkiyle aynı. Ve hep yaşadıklarınızdan kurtulmayı düşlermişsiniz.

Hançepek-Beyoğlu

Olağanüstü Hal Bölgesi'nin merkezi Diyarbakır... Yoksulluğun, acının ve umudun kenti. *Hançepek,* Diyarbakır diliyle *"delikanlı"*ya da "gayrımeşru" takılanların mahallesi. Yoksulluk, işsizlik var Diyarbakır, Hançepek'te. Ve giderek artan nüfus...

12 Eylül Faşizmi'nden sonra, gördükleri ulusal-siyasal baskılarla kendilerine yabancılaşan 18-25 yaş gençliği, arabeskle, demode-lümpen filmlerle kendisinden geçip bedenine jilet atıyor. Yankesicilik yapıyor. Haraç topluyor. "Allah'ına kadar isyan"la yaşıyor. Bu isyan devlete gelip dayandığında da korkuyor. Polisten korunmak için, kendi bileğini kesiyor, Hançepek delikanlısı. Bir dışlanmayı da yaşayan bu "asi çocuklar" en çok da kendi aralarında çatışıyorlar. Diyarbakır varoşlarının kalabalık yoksul aile çocuklarına, kentleri dar gelmeye başlayınca, İstanbul'a, Beyoğlu'na geliyorlar.

"Elli, elli yüz. Biz Diyarbakırlıyız. Ceketimizi satarız. Yol üstünde yatarız. Bekçi, polis çırağımız. Hapishane evimiz. Kelepçe kol saatimiz kurşunlar leblebimiz. Çal keko çal." Konuşmasına bir Diyarbakır tekerlemesi ile başlıyor, eski Hançepek kırığı Adnan. Beyoğlu macerasını anlatıyor: **"Diyarbakır'ın her köşesi kahve. İşsizlik çok. Delikanlı ayağına gittim olmadı. Hançepek'de herkes Beyoğlu'nu bilir. Çok gelen vardı. Ben geldim, hiçbir şey düşündüğümüz gibi değil. Burada herkes tokatçı. Haraç polise gidiyor. Her çakal burda delikanlı."** Gece hayatının kendisine anlamsız gelmeye başladığını da anlatıyor Adnan. **"Çünkü"** diyor, **"Artık 'memur' buranın hükümdarı. Doğu çocuğuna düşman. Bizimle sanki kan davası var. Benim kafama da dank etti bazı meseleler"**. Adnan'ın yaşadığı çelişkileri Beyoğlu'nda Bingöl'lü Necmi de paylaşıyor. Necmi, beş yıldır gece aleminde. Bir iki yıldır polisin Beyoğlu'ndaki Kürtler üzerinde baskılarını yoğunlaştırdığını söylüyor. Şunları anlatıyor:

"Paris'te adam öldürülse, polis vuranı burada arıyor. Doğu çocuğu oldun mu, tamam suçlusun. 'Haydi karakola'. Gece hayatı artık memurun elinde. İstanbul'un tüm polisi burda. Dükkan -pavyon- da çalışmıyor. Aç kalınca, ne yapacaksın? Ya kadın, ya kumar, ya tokatçılık...?"

Dışarıdan herkesin kendilerine bakınca, serseri, gayri-meşru yollarla kazanan belalı insanlar sandığını söylüyor, Ağrılı Metin. Kendilerini gece hayatına işsizliğin zorladığını belirtiyor. Metin'de polisin artık gece hayatının kabadayısı olduğuna inanıyor. Duygularını çok kısa özetliyor.

"Köyümde çoban olsam, bu hayattan daha iyi olurdu. Buralardan gideceğim."

Mardinli Seyfo da Metin gibi Beyoğlu gecelerinden kurtulmaya kararlı. Seyfo, **"Biz burada en çok kendimizle kavga ediyoruz. Diyarbakır çocuğu, Bingöl çocuğunu bıçaklıyor. Elazığ çocuğu Urfalıyı bıçaklıyor. Neden? Ben suçsuz yere kaç gece poliste sabahladım. Gideceğim buradan."**

Coppala Beyoğlu'nu görmesede...

Beyoğlu Beyleri'nin toplumsal konumları nedir? Yaşanılan ekonomik- siyasi süreçle ilgileri nasıl açıklanabilir?

Bu soruların yanıtı Siyam Balıkları filminde. ABD'li ünlü yönetmen Francis Ford Coppala, ülkesinde, topluma yabancılaşmış, çeteleşmiş gençleri anlatıyor. Onların birbirleri ile kavgalarını...

ABD'nin Kaliforniya eyaletinin varoşlarında iki serseri çetesi... Birbirleri ile kıran kırana savaş halindeler. Bu gençlerin çoğu işsizdir. Ailelerinin ekonomik sorunları bulunmaktadır. Gazete ve dergilerin kendisinden söz edeceği kadar ünlenen, çete liderlerinden Motorsikletli Çocuk da bu sorunlu gençlerden birisi. Ayyaş işsiz bir babası, gibi kendisi de uzun süre iş bulamayınca bu yolu seçmiştir.

Katıldığı birçok kavgadan sonra, bir gün eskiden çalıştığı akvaryumcu dükkanına gider. Siyam Balıkları'nı gözler. Bunu birçok kez tekrarlar. Okyanus balığı olan siyamların akvaryuma ilk atıldıkları zaman, büyük bir istekle akvaryumun duvarlarını aşmaya çalıştıklarını görür. Ancak güçleri buna yetmeyince, balıkların bir birleri ile kavgaya başladıklarını keşfeder.

Motosikletli Çocuk, kendilerinin de aslında kuşatıldığını düşünür. Sistemden kaynaklanan birçok sorun karşısında çaresiz kalınca, çeteleşip birbirleri ile vuruştuklarını farkeder. Kendisinin anlamsız bir savaşın içinde olduğunu ayrımsar. Ve çetesinin başından ayrılarak, motosikletine binip uzak bir eyalete gider. Bir süre sonra, sürekli kendisine özenen kardeşinin çetebaşı olduğunu öğrenince geri döner ve büyük bir kavga ile karşılaşır. Ancak bu defa kendisine hedef olarak polisi seçmiştir.

Polisle çatışmasında ağır yaralanır. Ölmek üzereyken başına gelen kardeşine, akvaryumcu dükkanındaki tüm balıkları nehire atıp okyanusa ulaşana kadar onları izlemesini ister ve ölür. Kardeşi söylediğini yapar.

Küçük kardeş, nehirle okyanusun birleştiği yerde ağabeyinin sevgilisi ile karşılaşır. Motosikletli çocuğun kendisinden neden böyle bir şey istediğini sorar. Kadın, **"Kurulu düzene gücümüzün yetmediği yerde kendimizle savaşıyoruz. Hepimizin sorunu sistemle. Ağabeyin bunu balıkların dünyasına girerek öğrendi"** der.

Görünen, Beyoğlu siyamlarının da kavanozlarından çıkacakları; çünkü yüzecekleri bir okyanusları var.

Çocuk yapma ödül kazan

Hüseyin KALKAN

Ey millet. Bir çocuk yapmaktan vazgeçerseniz neler kazanacağınızı biliyor musunuz? Bilmiyorsanız söyleyelim: Yarım kilo zeytin, bir yumurtanın beşte biri, çeyrek kitap, bir kazak, bir defterin beşte biri, 200 bin liralık muhtelif çap ve markada ilaç.

Türkiye Ana ve Çocuk Sağlığı ve Aile Planlama Vakfı (TAÇSAV) Mamak ilçesinde doğum kontrolüne uymaları için, ilçe sakinlerine dağıttığı yardım bunlardan oluşuyor. İlçe'de 5 bin aileye, 5 bin giyecek, 250 kilogram zeytin, bin yumurta, 2 bin kitap, bin defter ve 10 milyonluk ilaç dağıtacak Vakıf. 12 Ekim'de UBA muhabirinin sorularını cevaplayan Vakıf Başkanı Op. Dr. Hasan Acar, ajans aracılığıyla Mamaklılara müjdeyi verdi. TAÇSAV'ın ödülleri bunlarla bitmiyor. Vakıf doğum kontrolü yaptırana para yardımında da bulunacak. Gerçi miktarı belli değil. Ancak iş bu kadar önemli olduğuna göre, parası da önemli bir miktardır. Ayrıca sınırsız giyecek yardımı da cabası. Vakko'dan mı istersiniz, Beymen'den mi? Orasını paşa gönlünüz bilir. Bir kez doğum kontrolü yapmayı kabul et, gerisi kolay. Vakıf, bu kampanyayı Ankara Valiliği'yle işbirliği yaparak yürütüyor. Özel ilgi alanları Doğu ve Güneydoğu'daki illerimiz. Acar, bu bölgelerdeki illere çeşitli yardım malzemesi ulaştırıldığını belirtiyor.

Bundan sonra sevinme sırası Etimesgutlularda. 4 Kasım'da da onların ödülleri dağıtılacak.

BİR VARMIŞ BİR YOKMUŞ — HASAN SEÇKİN